

Arbejdsmiljøforskningsfonden & Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg

Til Arbejdsmiljørådet

Redegørelse for Arbejdsmiljøforskningsfondens virke i 2015

1. Indledning

Arbejdsmiljøforskningsfonden blev etableret med satspuljeaftalen for 2003 i overensstemmelse med de anbefalinger, som Arbejdsministeriets udvalg om Arbejdsmiljøforskning gav i 2001.

Arbejdsmiljørådet har siden 2011 årligt overført midler fra rådets sekretariat til forskningsfonden (se tabel 1). Rådet udpeger desuden repræsentanter til fondens arbejde med prioritering af forskningsmidlerne. Som led i dette samarbejde udarbejder fonden hvert år en redegørelse om fondens aktiviteter til rådet.

2. Fondens grundlag og bevillinger

Formålet med fonden blev med satspuljeaftalen i 2003 angivet som: ”Formålet med fonden er at afhjælpe, at personer udstødes fra arbejdsmarkedet på grund af nedslidning, arbejdsulykker og arbejdsbetingede lidelser. En forøget viden om årsager og belastninger samt disses afhjælpning vil have stor betydning for arbejdsmiljøforholdene. Der er derfor behov for at styrke dansk arbejdsmiljøforskning som anbefalet af Arbejdsministeriets Udvalg om Arbejdsmiljøforskning i februar 2001.”

Der var dengang en midlertidig bevilling på 82,6 mio. kr. for perioden 2003-2006, og ved de efterfølgende satspuljeforhandlinger blev der hvert år afsat nye midler til fonden.

Ved satspuljeaftalen for 2009 blev det aftalt, at Arbejdsmiljøforskningsfonden finansieres permanent. Tabel 1 viser de samlede midler, som er til rådighed fordelt på år:

Tabel 1 – Fondens midler fordelt på år

År/mio. kr.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansloven	55,2	57,6	55	55,4	55,4	55,4	55,4
Rådet	4,9	5,8	4,6	1,9	1,9	1,9	1,9
I alt	60,1	63,4	59,6	57,3	57,3	57,3	57,3

3. Fondens uddeling i 2015

Arbejds miljøforskningsfonden består af tre udvalg: Det Videnskabelige Arbejds miljøforskningsudvalg og Udvalget for Udvikling og Udredning, som foretager den faglige bedømmelse af ansøgningerne samt Det Strategiske Arbejds miljøforskningsudvalg, som prioriterer og indstiller, hvilke ansøgninger der skal have støtte.

Arbejds miljøforskningsfonden havde to ordinære opslag i 2015 med ansøgningsfrist hhv. 2. marts og 31. august med fire temaer:

- Psykisk arbejdsmiljø
- Arbejdsulykker
- Muskel- og skeletbesvær
- Virkemidler i arbejdsmiljøarbejdet

Til den første ordinære ansøgningsrunde i marts modtog fonden 56 ansøgninger, hvilket er lidt over niveauet for tidligere år. Der blev ved første runde bevilget i alt 26,1 mio. kr. til 14 projekter.

Til den anden ordinære ansøgningsrunde i september modtog fonden 47 ansøgninger. Der blev ved anden runde bevilget i alt 32,7 mio. kr. til 15 projekter.

Endvidere har der været behandlet to opslag om arbejdsmedicinske udredninger med ansøgningsfrist hhv. 2. marts og 31. august 2015. Det drejer sig om:

- Udredning af årsager til irriterende (toksisk) kontakteksem efter erhvervmæssig udsættelse for irriterende påvirkninger af huden
- Udredning af hvilke erhvervmæssige belastninger, der kan medføre udvikling af skuldersygdomme

Til opslagene vedr. de arbejdsmedicinske udredninger modtog fonden hhv. to ansøgninger og én ansøgning, og der blev bevilget 300.000 kr. til den ene ansøger i marts-runden og 400.000 kr. til ansøgeren i september-runden.

Også i 2015 fik fonden mange genansøgninger. 35 projekter genansøgte, og heraf fik 9 projekter bevilget midler.

Ansøgerfeltet bestod af en række forskningsinstitutioner, der i forvejen har en eller flere bevillinger hos fonden samt et antal nye ansøgere. Der har også i 2015 været ansøgninger fra institutioner, der ikke i forvejen har en bevilling hos fonden. Dette peger på, at fonden har fastholdt sin position som en institution, der finansierer arbejdsmiljøforskning bredt.

De støttede projekter er kort beskrevet og tematiseret i bilaget 'Liste over igangværende projekter 2003-2015'. Desuden er vedlagt 'Liste over afsluttede projekter i 2015'. Uddelingerne til ovennævnte opslag er samlet i tabel 2:

Tabel 2 – Tilskud fra Arbejds miljø forskningsfonden 2015

Tema	Antal projekter	Beløb i mio. kr.	Pct. af samlet uddeling
Psykisk arbejdsmiljø	7	18,2	31,1
Virkemidler	8	16,2	27,6
Muskel-skelet	6	10,3	17,6
Ulykker	5	13,2	22,5
Udredning	2	0,7	1,2
I alt	28	58,6	100,0

Herudover er der i 2015 anvendt ca. 2,6 mio. kr. til administration af fonden, herunder løn, honorering af de faglige udvalgs medlemmer og afholdelse af konference, hvilket svarer til 4,4 % af den samlede bevilling.

4. Status for Arbejds miljø forskningsfonden ved udgangen af 2015

Tabel 3 på næste side viser samtlige temaer, man har kunnet søge inden for siden fondens start i 2003 og frem til udgangen af 2015. De første to kolonner viser, hvor mange opslag der har været inden for de enkelte temaer i perioden. Kolonne 3 viser, hvor mange projekter, der har fået støtte inden for hvert tema. Kolonne 4 viser, hvor stort et beløb der er bevilget inden for hvert tema, mens kolonne 5 viser, hvilken andel det bevilgede beløb udgør af den samlede bevilling.

Som det fremgår af tabellen, er der i denne periode samlet støttet 262 projekter til et beløb på 702,4 mio. kr.

Man bør være opmærksom på, at nogle af projekterne omhandler problemstillinger inden for flere af temaerne. Det gælder især projekterne bevilget inden for temaerne 'psykisk arbejdsmiljø' og 'virkemidler'. Psykisk arbejdsmiljø er med 157,8 mio. kr. i støtte til i alt 60 projekter det største tema både i relation til antal projekter og samlet støtte set over tid.

Tabel 3 – Støttede projekter i perioden 2003-2015

Tema	Opslag 2003-2006	Opslag 2007-2015	Antal projekter	Mio. kr.	Pct. af samlede bevilling
Udstødelse og sygefravær	1		5	24,8	3,5
Ulykker	1	12	25	77,2	11,0
Nye teknologier	1		5	12,6	1,8
Virkemidler	2	11	48	110,2	15,7
Arbejde med mennesker	1		5	17,5	2,5
Mindre virksomheder	1		3	10,5	1,5
Psykisk arbejdsmiljø	2	12	60	157,8	22,5
Muskel-skelet	1	12	37	94,6	13,5
Støj		4	7	22,5	3,2
Nyt arbejdsliv	1	5	17	62,4	8,9
Stoffer og materialer		5	15	45,4	6,5
Viden og handling		2	3	12,7	1,8
Brandfolks helbredsrisici		2	2	5,5	0,8
Dansk Center for Nanosikkerhed		1	1	30,0	4,3
I alt forsknings- og udviklingsprojekter			233	683,7	97,3
Udredninger			29*	18,7	2,7
I alt støttet			262	702,4	100,0

* Af disse er 22 arbejdsmedicinske udredninger til brug for Erhvervs sygdomsudvalget

Antallet af opslag, der har været på de enkelte temaer, har naturligvis stor betydning for størrelsen af det støttede beløb og antallet af projekter for hvert tema.

I perioden 2003-2006 blev temaer for fondens opslag delvist bestemt ud fra satspuljeaftalerne i forbindelse med fondens oprettelse og ved satspuljeaftalerne for 2004 og 2005. Fra 2007 og frem til og med 2011 har fonden haft de samme syv brede temaer, der har været opslag på i hvert af årene. Disse temaer har været de fire prioriterede områder (arbejdsulykker, psykisk arbejdsmiljø, muskel- og skeletbesvær og støj) samt de tværgående temaer om virkemidler samt nyt arbejdsliv. Desuden har stoffer og materialer været medtaget som tema. I udgangspunktet har der været lige mange midler til de syv temaer hvert år: ca. 8 mio. kr. Den faktiske fordeling af støtten er dog sket efter konkret vurdering af projekternes arbejdsmiljørelevans og kvalitet.

Siden 2012 har temaerne for fondens opslag været de tre prioriterede arbejdsmiljøområder, 'arbejdsulykker', 'psykisk arbejdsmiljø' og 'muskel- og skeletbesvær', samt det tværgående område 'virkemidler indenfor arbejdsmiljøarbejdet'.

Selvom der er fokus på de nævnte temaer, lægger fonden stadig vægt på, at man kan søge støtte til temaer, der går på tværs af de prioriterede områder. Det er således muligt at søge støtte til projekter, der omhandler f.eks. mindre virksomheder, unge og nyansatte og udstødelse og sygefravær indenfor de prioriterede områder. Det fremgår af fondens strategi og de konkrete opslag, hvilke underemner der kan søges om støtte til forskning og udvikling.

I tabel 4 er det opgjort hvilke typer institutioner/ansøgere, som gennem årene har modtaget støtte fra fonden.

Tabel 4 – Samlet støtte i perioden 2003-2015 fordelt på ansøgertype

Ansøgere	Antal bevilgede projekter	Bevilgede midler (mio. kr.)	Gns. bevilget pr. projekt (mio. kr.)	Pct. af samlet bevillingssum
NFA	77	255,7	3,3	37
AMK	73	201,4	2,8	29
Universiteter	54	163,0	3,0	24
Rådg. virksomheder	24	60,7	2,5	9
Øvrige	10	11,5	1,2	2
I alt*	238	692,3	2,6	100

* Oversigten har ikke medtaget 22 arbejdsmedicinske udredninger med en samlet bevilling på 10,4 mio. kr. Desuden skal det nævnes, at ét af projekterne hos NFA er Dansk Center for Nanosikkerhed med en bevilling på 30 mio. kr.

Fonden besluttede i 2007 at styrke sin indsats for forskeruddannelse på arbejdsmiljøområdet bl.a. ved at muliggøre, at ph.d.-studerende kan søge om midler inden for alle strategiens temaer. Fonden har således i 2015 støttet 7 ph.d.'er og 1 post.doc.-forløb, og siden 2006 støttet 78 ph.d.'er og 11 post.doc.-forløb.

5. Forskningsresultater

Der er i 2015 afsluttet følgende projekter:

1. Attraktive arbejdspladser for aktive seniormedarbejdere, NFA
2. Muskel-skelet lidelser ved tungt løftarbejde - en undersøgelse af lufthavnsportører, AMK Bispebjerg
3. Arbejdspladsen og det psykosociale arbejdsmiljøets betydning for livsstil, NFA
4. Dit arbejdsliv nu, AMK Herning
5. Forebyggelse af helbredsproblemer ved skifteholdsarbejde, Sygehus Lillebælt
6. Flerstrengt forebyggelsesstrategi af muskelskeletbesvær og dets konsekvenser blandt SOSU'ere implementeret på arbejdspladsen (FRISK), NFA
7. Fysiske arbejdskrav og fitness - betydning for hjertekarsygdom, NFA
8. Kognitive kapaciteter og arbejdsliv: Evidens for sammenhænge, NFA
9. Kollektiv stress, AMK Herning
10. Luftvejseffekter af sprayprodukter til overfladebehandling og imprægnering- toksikologisk og fysisk/kemisk karakterisering, NFA
11. Processtøttede arbejdsmiljøindsatser med kerneopgaven i centrum, NFA
12. Fasen efter raskmelding i et arbejdspladsperspektiv (FRAP), Marselisborgcentret
13. Resultatmålingers betydning for det psykiske arbejdsmiljø i den offentlige sektor, DSU
14. Risikofaktorer for vold og trusler på arbejdspladsen, AMK Herning
15. Støj, akustik og det psykiske arbejdsmiljø - lyd miljøets betydning for et godt arbejdsmiljø i folkeskolen (SkoleStøj 2), NFA
16. Er spytkortisol en valid biomarker for opfattelse af stress? AMK Bispebjerg
17. Tillid til ryggen - og arbejdet
18. Trivsel i teams - mellem organisation, relationer og faglighed, AAU

Der er desuden afsluttet to arbejdsmedicinske udredninger i 2015:

19. Udredning om erhvervsmæssig udsættelse for kvartsstøv/-sand samt for kulstøv og de mulige helbredsmæssige følger heraf, AMK Aarhus
20. Udredning om erhvervsmæssig udsættelse for knæbelastninger i arbejdsmiljøet, Finnish Institute of Occupational Health

Efter projektafslutning bliver resuméer af projekterne fremsendt til Arbejdsmiljørådet sammen med en kort beskrivelse af Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalgs kommentarer.

6. Ny strategi for 2016-2017

Fonden har udarbejdet en revideret strategi for perioden 2016-2017. Strategien tager ligesom strategien for 2014-2015 udgangspunkt i prioriteringen i den nationale 2020-strategi, og fonden vil i perioden udbyde projekter inden for hovedtemaerne arbejdsulykker, psykisk arbejdsmiljø, muskel- og skeletbesvær samt virkemidler i arbejdsmiljøarbejdet.

Strategiteksten er gjort væsentligt kortere, idet de fire hovedtemaer nu alene beskrives i overskriftsform i selve strategien. En mere detaljeret beskrivelse af de fire hovedtemaer vil fremover alene fremgå af fondens opslag.

Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg ønsker i den kommende strategiperiode at undersøge behovet for supplerende udbud uden for de fire hovedtemaer, hvilket vil blive præciseret i et opslag.

Der lægges i strategien fortsat vægt på, at forskningsresultaterne bliver formidlet både forskningsfagligt og til en bredere kreds af brugere dvs. myndigheder, arbejdsmarkedets parter, virksomheder og arbejdsmiljørådgivere.

I udarbejdelsen af strategien blev der modtaget bidrag fra en række forskningsinstitutioner på oplæg af fondens to faglige udvalg. Disse bidrag blev bearbejdet og anvendt af Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg i udarbejdelsen af strategien.

7. Formidlingsaktiviteter

Formidling af forskningsresultater

En væsentlig opgave for fonden er at sikre, at resultater fra de støttede projekter bliver formidlet. Fonden lægger stor vægt på, at projekterne producerer både populær og videnskabelig formidling. Den videnskabelige formidling vil typisk være videnskabelige artikler, conferencebidrag og bogkapitler, mens populærformidlingen vil kunne ske gennem artikler i fagblade, aviser, tv-indslag, blog-indlæg etc.

Det er et krav, at projekterne indeholder en gennemarbejdet formidlingsplan, der tydeligt viser, hvordan projektet tænkes formidlet og gjort tilgængeligt i både et videnskabeligt og et bredere regi med fokus på mulige brugere af projektets resultater. Fonden stiller krav om, at forsknings- og udviklingsresultaterne gøres offentligt tilgængelige med henblik på, at resultaterne kan anvendes som en del af grundlaget for arbejdsmiljøindsatsen. I forbindelse med projektafslutning skal alle projekter

således i slutrapporten til fonden vurdere, hvordan projektets resultater på kort og lang sigt kan bidrage til at forbedre arbejdsmiljøet.

Siden 2012 har fonden haft yderligere fokus på forskningsformidling ved at stille skærpede krav til populærformidlingen af forskningsresultaterne. Fondens pålægger således nye projekter, at de ved projektafslutning udarbejder en populærvidenskabelig artikel.

Fonden er til stadighed opmærksom på behovet for formidling og holder sig løbende opdateret med forskellige projekters formidlingstiltag og vurderer, om der på baggrund heraf er grundlag for at stille yderligere krav til formidlingstiltag.

I 2015 har fonden desuden sat fokus på, at man som ansøger overvejer muligheden for at etablere en interessentgruppe i tilknytning til et projekt. Én af interessentgruppens vigtigste opgaver er at forankre projektet i interessenternes bagland og bidrage til, at formidlingen af projektets resultater når ud til de relevante målgrupper. I ansøgningsvejledningen er det præciseret, hvilke omstændigheder det er værd at tage i betragtning, hvis man har til hensigt at tilknytte en interessentgruppe til projektet, ligesom ansøgningskemaet er udvidet med en rubrik om tilknytning af interessentgruppe.

Videncenterets formidling

Samarbejdet med Videncenteret er et vigtigt led i formidlingsstrategien. Når en ansøger har fået bevillingstilsagn af fonden, modtager ansøgeren et brev fra Videncentret, hvori Videncentret tilbyder at udarbejde en populærvidenskabelig artikel til Videncentrets nyhedsbrev og webportal www.arbejdsmiljoviden.dk, når projektet er afsluttet. Fondens genfremsender formidlingstilbuddet, når projektet nærmer sig sin afslutning. Videncenteret har desuden et site på portalen med omtale af alle fondens afsluttede projekter, og hvor der er mulighed for at blogge med forskerne.

Møder med branchearbejdsmiljøråd

På de regelmæssige møder mellem Arbejdstilsynet og BAR'ene hen over efteråret præsenterede fonden en række af de forsknings- og udviklingsprojekter, som har fået støtte inden for det seneste år, og som vurderes at have relevans for det pågældende BAR. Formålet med at informere BAR'ene om udvalgte projekter er at gøre BAR'ene opmærksom på mulighederne for anvendelse af projektresultaterne.

Fondens årskonference

Arbejdsmiljøforskningsfonden afholdt sin årlige konference den 13. januar 2016. I forbindelse med at Dansk Center for Nanosikkerhed afslutter sin bevilling fra fonden i april 2016, blev centerets vigtigste resultater præsenteret på konferencen. Centerets leder, professor Ulla Vogel, præsenterede centerets overordnede resultater og anbefalinger, og tre forskere fra centeret præsenterede en række af centerets resultater vedr. eksponering for nanopartikler i arbejdsmiljøet og potentielle helbredseffekter ved udsættelse for kunstigt fremstillede nanopartikler.

I lighed med sidste år blev konferencen filmet, og der blev lavet interviews med formanden for Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg og med udvalgte forskere, der fortalte om, hvordan man i Arbejdsmiljøforskningsfondens regi arbejder med projekter fra ansøgningsproces og til det færdige projektresultat. Desuden blev der lavet en video med interviews med Ulla Vogel og repræsentanter fra arbejdstager- og arbejdsgiversiden om Nanocenterets resultater og anbefalinger. Videoerne kan ses på

fondens hjemmeside.

Vedlagt

- ./ Tematiseret liste med igangværende projekter
- ./ Tematiseret liste med projekter afsluttet i 2015
- ./ Slutskeamær for de afsluttede projekter i 2015

ARBEJDSMILJØFORSKNINGSFONDEN

Liste over igangværende projekter

Januar 2016

Igangværende projekter i oversigt – pr. januar 2016

Dansk Center for Nanosikkerhed

Antal projekter: 1 Samlet bevilling: 30,0 mio. kr.

Psykisk arbejdsmiljø

Antal projekter: 26 Samlet bevilling: 65 mio. kr.

Arbejdsulykker

Antal projekter: 16 Samlet bevilling: 41,1 mio. kr.

Muskel- og skeletbesvær

Antal projekter: 21 Samlet bevilling: 50,1 mio. kr.

Virkemidler i arbejdsmiljøet

Antal projekter: 27 Samlet bevilling: 65,9 mio. kr.

Udstødelse og sygefravær

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 4,5 mio. kr.

Nye teknologier, nye organisations- og ansættelsesformer og arbejdsliv

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 8,6 mio. kr.

Støj

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 8,4 mio. kr.

Stoffer og materialer

Antal projekter: 5 Samlet bevilling: 16,5 mio. kr.

Brandfolks mulige helbredsrisici ved arbejdet

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 5,5 mio. kr.

Udredninger

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 0,9 mio. kr.

Samlet for igangværende

Antal projekter: 106 Samlet bevilling: 296,5 mio. kr.

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
Dansk Center for Nanosikkerhed		
<p>Titel: Dansk Center for Nanosikkerhed Ansøger: NFA 5 ph.d., 1 post.doc.</p> <p>Dansk Center for Nanosikkerhed vil skabe, indsamle og formidle detaljeret viden om, hvordan arbejderes helbred påvirkes af eksponeringer for teknisk fremstillede nanopartikler og nanomaterialer, og hvordan helbredsrisici i praksis kan håndteres. Centrets forskning vil bidrage til alle led af en fuldgylidig risikovurdering, og organisatorisk vil centrets forskning omfatte 4 centrale temaer, der samlet indeholder 14 delprojekter:</p> <p>Bedre eksponeringsvurdering Centret vil udvikle og anvende metoder og modeller til eksponeringsvurdering, der også omfatter måling af partiklernes antal, størrelsesfordeling, overfladeareal samt partikelkarakteristika (fx partiklernes form og overfladernes kemiske sammensætning samt reaktivitet).</p> <p>Bedre toksikologiske undersøgelser Centret vil undersøge effekter af relevante eksponeringer for nanopartikler i dyremodeller i forhold til akut luftvejstoksicitet, kræft, hjertekarsygdom og effekter på graviditet.</p> <p>Bedre kendskab til de grundlæggende virkningsmekanismer Centret vil udforske de grundlæggende virkningsmekanismer med fokus på tre hovedhypoteser: 1) Eksponering for nanopartikler udløser en inflammation (betændelsesreaktion), der indirekte fører til helbredsskader, 2) Reaktive kemiske egenskaber ved nanopartiklerne og deres overflade fører i sig selv til helbredsskader, 3) Nanopartikler reagerer med og forstyrrer funktionen af centrale biomolekyler i kroppen.</p> <p>Bedre modeller til risikovurdering og -håndtering Centret vil udvikle et fleksibelt internet-baseret værktøj til risikovurdering og -håndtering af nanopartikler, deri vil bl.a. indgå den nyeste viden om effektiviteten af tekniske og personlige værnemidler.</p> <p>Danmark hverken kan eller skal løfte forskningen i nanosikkerhed alene. Det er derfor essentielt, at centrets forskning bidrager til og komplementerer det fælles europæiske standardiseringsarbejde. Gennem NFA's deltagelse stærke internationale EU-forskningssamarbejder og OECD-ekspertgrupper vil centret have en faglig stærk platform for dansk deltagelse i internationale forskningssamarbejder og ekspertgrupper om nanosikkerhed. Herved skabes det nødvendige grundlag for, at centret kan få del i den tidlige internationale vidensdeling, og dermed hjemtage ny viden til nytte for danske myndigheder, interesseorganisationer og virksomheder. Centret vil anvende den nyeste viden fra egen og international forskning i konkrete, brugerrettede risikovurderinger.</p>	04-2016	30,0

Projektitel, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Centret vil sikre, at danske virksomheder får let adgang til at integrere en omfattende "state of the science" vurdering af nanosikkerhedsrisici og håndtering heraf allerede i planlægningen af deres anvendelse af nanopartikler i produkter og fremstillingsprocesser.</p> <p>Centret vil anvende en bred vifte af formidlingsaktiviteter om nanosikkerhed til myndigheder, interessegrupper og bredt til den danske befolkning, således at der skabes tillid til sikkerheden af dansk nanoteknologi blandt arbejdstagere og forbrugere. Den videnskabelige formidling vil omfatte mindst 48 videnskabelige artikler.</p>		
Tema: Psykisk arbejdsmiljø		
<p>Titel: Arbejdspladsen som ressource. Internationale forløbsundersøgelser af arbejdspladsressourcer og forbedret psykisk arbejdsmiljø Ansøger: KU 1 ph.d.</p> <p>Tidligere forskning i psykisk arbejdsmiljø har primært fokuseret på arbejdsrelaterede belastninger og de medfølgende stressrelaterede helbredsproblemer. Ud fra et forebyggelsesperspektiv er det imidlertid mere interessant at undersøge, om man kan identificere ressourcer på arbejdspladsen, der kan medvirke til en forbedring i medarbejdernes oplevelse af det psykiske arbejdsmiljø, modvirke effekten af stressbelastninger og beskytte medarbejdernes helbred.</p> <p>Formålet med forskningsprojektet er således at identificere ressourcer på arbejdspladsen der kan fremme medarbejdernes sundhed og reducere sygefravær.</p>	12-2018	4,3
<p>Titel: Stadig ramt? Et studie af langtidskonsekvenser af vold på arbejdspladsen Ansøger: CFK - Folkesundhed og Kvalitetsudvikling</p> <p>Langtidskonsekvenserne af vold på arbejdspladsen er dårligt belyst. Dette forskningsprojekt vil derfor belyse arbejdsrelaterede og sundhedsmæssige konsekvenser af vold på arbejdspladsen i et 10-års perspektiv. Projektet baserer sig på et solidt datamateriale fra en større spørgeskemaundersøgelse koblet med relevante registeroplysninger.</p> <p>Projektet vil kunne bidrage til at fremme samfundets forståelse for voldsofres situation og dermed influere muligheder for støtte og kompensation. Den viden, der skabes om udsatte grupper, kan anvendes til at identificere områder, hvor behovet for tilbud er særligt stort.</p>	06-2017	1,0
<p>Titel: Stressfaktorer på arbejde og i privatliv hos gravide kvinder: Betydning for astma og andre allergiske sygdomme hos børnene Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>1/3 af kvinder i Danmark i den fødedygtige alder har svært ved at nå deres arbejdsopgaver, og stadig flere kvinder føler sig stressede i</p>	12-2019	2,9

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>hverdagen. Mors stress under graviditeten er en mulig årsag til den store stigning i allergiske sygdomme de sidste 30 år. Et nyt systematisk review udført af ansøgerne tyder på, at stress under graviditeten øger risikoen for allergiske sygdomme med ca. 50 %. Hovedformålet med dette projekt er at tilvejebringe viden om sammenhængen mellem allergiske sygdomme hos børn og arbejdsstress hos deres mor under graviditeten. Samtidig undersøges kombinationseffekter af arbejdsstress og stress i privatlivet for at blive klogere på betydningen af den samlede stress udsættelse. Der er tre specifikke delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At undersøge den kombinerede effekt af arbejdsstress og stress i privatlivet under graviditeten på udviklingen af astma, høfeber og børneeksem blandt børnene. • At undersøge den kombinerede effekt af stress under og efter graviditeten på astma, høfeber og børneeksem blandt børnene. • At undersøge om en eventuel effekt af stress under graviditeten afhænger af barnets køn 		
<p>Titel: MEMORIA. Stressorer i arbejdslivet, selvoplevet stress og demens Ansøger: KU 1 ph.d.</p> <p>I takt med at levealderen stiger og der bliver flere ældre, stiger også antallet af mennesker med aldersrelaterede demensformer. Der er imidlertid kun sparsom viden om årsagerne og ingen effektiv behandling. Det er derfor nødvendigt at identificere modificerbare miljømæssige og adfærdsmæssige risikofaktorer for at kunne sætte ind med tidlig forebyggelse.</p> <p>Psykosociale arbejdsmiljøbelastninger er eksempler på miljømæssige risikofaktorer, som har potentialet til at blive reduceret, såfremt empiriske undersøgelser bekræfter, at de øger risikoen for demens.</p> <p>Formålet med MEMORIA er derfor at undersøge, om stressorer i arbejdslivet og selvoplevet stress øger risikoen for aldersrelateret demens. Mere specifikt fokuserer MEMORIA på arbejdstidens organisering (lange arbejdstider og natarbejde) og negative sociale relationer i arbejdet (social isolation, konflikter, drillerier og lav social støtte) samt selvoplevet stress.</p>	04-2018	4,4
<p>Titel: Arbejdsklima og helbred ved omstrukturering i det offentlige Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>I regionerne har organisatoriske ændringer taget fart i kølvandet på kommunalreformen i 2006. Det er åbenlyst, at organisatoriske ændringer kan påvirke lederes og medarbejderes arbejdsvilkår både positivt og negativt. Man har dog ikke tilstrækkelig konkret viden der ved planlægning af omstruktureringer kan bruges til at styrke positive virkninger på arbejdsklimaet og svække de negative virkninger.</p> <p>Der er nu i Region Hovedstaden indsamlet detaljerede oplysninger om organisatoriske ændringer på afsnitsniveau, som for første gang muliggør en detaljeret analyse af sammenhængen mellem organisatoriske ændringer på den ene side og trivsel, arbejdsklima, sygefravær og stressrelateret sygdom på den anden.</p>	12-2018	1,8

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>I dette projekt undersøges 4 former for organisatoriske ændringer (sammenlægning af arbejdsfunktioner, opsplitting af arbejdsfunktioner, ledelsesskift og adresseændring) i knap 2.000 arbejdsenheder i Region Hovedstaden.</p> <p>Projektet vil skabe opmærksomhed om positive og negative konsekvenser for arbejdsmiljø, sygefravær og helbredsforhold af omstruktureringer, og projektet vil levere aktuel viden på et relativt detaljeret niveau, således at beslutningstagerne har bedre muligheder for at prioritere en forebyggende indsats ved fremtidige organisationsændringer.</p>		
<p>Titel: Vold i hverdagen: Under hvilke omstændigheder bliver vold i arbejdet skadelig for det psykiske helbred Ansøger: AMK Odense 1 ph.d.</p> <p>Formålet med projektet er at belyse, hvornår fysisk vold i arbejdet bliver skadelig. I arbejde med mennesker er vold et voksende problem, som er vist at have store konsekvenser for det psykiske helbred. Volden på disse arbejdspladser kan være meget forskellig, både med henblik på hyppighed og alvorsgrad. Her kan der for eksempel være tale om vold i form af mindre skub og slag på daglig basis, men også enkeltstående voldsomme og til tider livstruende overfald. Den nuværende viden om sammenhængen mellem vold og helbredsproblemer stadig begrænset.</p> <p>Projektet er bygget op om følgende forskningsspørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har voldens frekvens, karakter og alvorsgrad en særlig betydning for, om der udvikles symptomer på psykisk belastning? • Påvirkes voldens effekt på helbredet af andre arbejdsmiljøfaktorer? • Påvirkes voldens effekt på helbredet af den subjektive forståelse og evaluering af volden, • Har de øvrige arbejdsmiljøfaktorer betydning for den subjektive forståelse og evaluering af volden? 	01-2019	1,8
<p>Titel: Med mor på job. Udgør samtidig psykisk og muskuloskeletal belastning en risiko for graviditet og barnets udvikling Ansøger: NFA</p> <p>I Danmark arbejder de fleste kvinder, mens de er gravide. Samtidig er stress udbredt i arbejdsmiljøet. Ny forskning viser, at mors stress udenfor arbejdet øger risikoen for, at barnet får psykiske problemer og udvikler overvægt. Det er aldrig undersøgt, om mors stress på arbejdet har de samme alvorlige følger for barnet.</p> <p>Projektet vil derfor undersøge, om samtidig psykisk og fysisk belastning på arbejdet forstærker hinanden og øger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • risikoen for at kvinderne aborterer eller føder et dødfødt barn • barnets risiko for overvægt • moderens fravær under graviditeten • og påvirker barnets adfærd, aktivitet og sociale relationer • Projektet vil desuden undersøge, om mors stress og fysiske belastning på arbejdet hver for sig påvirker barnets mentale 	08-2017	2,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
helbred og risiko for overvægt.		
<p>Titel: Interventionsprojekt om social kapital, effektivitet, engagement, trivsel og helbred i mejeri-industrien Ansøger: NFA</p> <p>Begrebet 'social kapital' har indtaget en fremtrædende position i danske virksomheders tænkning vedrørende det psykiske arbejdsmiljø. Begrebet har en klar relevans i forhold til ambitionen om at fastholde og forbedre et godt psykisk arbejdsmiljø på danske arbejdspladser, samtidig med at virksomhederne søger at fastholde og forbedre effektiviteten i produktionsprocesserne.</p> <p>Der er imidlertid behov for at efterprøve nogle af de centrale påstande i litteraturen om social kapital, ligesom der også er behov for at undersøge mulige metoder til at fremme og fastholde social kapital på moderne arbejdspladser.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projektets overordnede formål er derfor at undersøge, 2. om social kapital kan udvikles i industrielle virksomheder gennem bevidst planlagte interventioner, 3. om der kan spores systematiske forskelle på, hvordan forskellige typer af interventioner virker i forhold til den sociale kapital på arbejdspladsen, samt 4. om og under hvilke omstændigheder social kapital kan medvirke til at forbedre effektivitet i produktionsprocesserne samtidig med at medarbejdernes trivsel, engagement og helbred (indikeret af et stabilt eller faldende sygefravær) bevares eller forbedres. <p>Det er en væsentlig målsætning for projektet, at der genereres en viden, som vil være anvendelig og operationel i forhold til danske industrivirksomheders arbejde med at fremme den sociale kapital.</p>	12-2017	2,8
<p>Titel: Seksuel chikane i omsorgsarbejdet Ansøger: COWI</p> <p>Baggrunden for projektet er, at medarbejdere, der arbejder med klienter, f.eks. SOSU'er, passagerservicemedarbejdere, sygeplejersker, specialpædagoger samt fysio- og ergoterapeuter, ifølge tal fra NFA er særligt udsatte for seksuel chikane, og at chikanen typisk udøves af klienterne. Chikanen kan ifølge internationale studier påvirke medarbejdernes mentale helbred negativt. Chikanen er associeret med lavere produktivitet, lavere jobtilfredshed, højere sygefravær og højere medarbejderudskiftning.</p> <p>Projektets formål er at udvikle metoder, der kan hjælpe arbejdspladser til at udvikle effektive strategier til at forebygge/håndtere seksuel chikane udøvet af klienter i omsorgsarbejdet. Det gøres ved at:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Belyse udviklingen i forekomsten af arbejdsrelateret seksuel chikane 2. Identificere konsekvenser ved chikanen 3. Belyse hvordan, hvornår og under hvilke omstændigheder chikanen opstår og håndteres 4. Udvikle og implementere metoder til at forebygge og håndtere seksuel chikane 	12-2017	3,0

Projekttitel, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
5. Vurdere de økonomiske konsekvenser og besparelser forbundet med en forebyggende indsats		
<p>Titel: Udvikling af en indikator for stressrelaterede psykiske helbredsproblemer Ansøger: NFA</p> <p>Der er behov for et redskab, der præcist kan registrere de typiske symptomer, der opstår når der er tale om stressrelaterede psykiske helbredsproblemer. Et sådant redskab har ikke før været tilgængeligt herhjemme.</p> <p>I Sverige har forskere under Socialstyrelsen kortlagt de typiske symptomer der optræder ved stressrelaterede psykiske helbredsproblemer på baggrund af studier af personer, der er langtidssygemeldte grundet stress. Karolinska Institutet og det svenske Stressforskningscenter har udviklet et spørgeskema, "Karolinska Exhaustion Disorder Scale (KEDS)", der kan identificere denne stressrelaterede dårlige helbredstilstand. Spørgeskemaet har været afprøvet og valideret i en række svenske studier.</p> <p>I dette projekt testes dette svenske validerede spørgeskema. Da spørgeskemaet kun omfatter ni spørgsmål vil det være ideelt at benytte i befolkningsundersøgelser, der bruges til forskning i sammenhængen mellem psykosociale faktorer på arbejdspladsen og psykiske helbredsproblemer. KEDS vil ligeledes kunne benyttes af rådgivere, praktikkere og virksomheder, til udredning og screening af personer med stressrelaterede helbredsproblemer.</p>	10-2016	1,2
<p>Titel: Velfærdsteknologi i pleje og omsorgsarbejde Ansøger: RUC</p> <p>Projektets overordnede formål er at udvikle viden om, hvordan anvendelse af velfærdsteknologier i arbejdet med ældre og kronisk syge påvirker kerne, mening og identitet i omsorgs- og plejearbejde, og hvordan man kan organisere brugen af velfærdsteknologier, så det skaber både gode velfærdsløsninger og et godt psykisk arbejdsmiljø. Projektets forskningsspørgsmål er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilken betydning får bestemte forståelser og anvendelser af velfærdsteknologier for organiseringen af omsorgs- og behandlingsarbejdet; dets karakter, formål og indhold? • Hvordan udvikles samarbejde og ansvars- og opgavefordeling mellem borgere, professionelle og teknologier i forbindelse med indførelsen af velfærdsteknologier? • Hvilke konsekvenser har udviklingen for fagidentitet, mening, og anerkendelse? • Hvilke kritiske forhold og situationer bør have særlig opmærksomhed i sikringen af et godt psykisk arbejdsmiljø? <p>Projektet kombinerer forståelser og indsigter fra den nordiske forskning i omsorgsarbejde med nyere forskning i teknologi og arbejde. Det fokuserer på to typer af teknologier, som har meget forskellig indflydelse på arbejdet: Robotisering af forskellige plejekrævende aktiviteter såsom bad, rengøring og toilette, samt telemedicinske løsninger, der anvendes til at muliggøre at overvågning, behandling og pleje i højere grad kan ske i hjem eller plejebolig.</p>	09-2017	3,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Titel: Vold og trusler på arbejdspladsen: En follow-up undersøgelse af de kort- og langsigtede helbredsmæssige og organisatoriske konsekvenser og de beskyttende faktorer på arbejdspladsen Ansøger: AMK Herning</p> <p>Internationale og danske undersøgelser har vist, at mange medarbejdere er udsat for vold og trusler, specielt i brancher, hvor medarbejderen har en tæt kontakt til udadreagerende borgere. På baggrund af en eksisterende kohorte og en ny dataindsamling i 2014 er det formålet med dette projekt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At identificere de kort- og langsigtede konsekvenser af vold og trusler på arbejdet målt på medarbejdernes a) helbred, b) sygemeldingshistorik, c) relation til arbejdspladsen og d) arbejdsmarkedstilknytning. 2. At identificere beskyttende faktorer på det individuelle og organisatoriske niveau i forhold til, at medarbejderne bliver udsat for vold og trusler 3. At identificere beskyttende faktorer på det individuelle og organisatoriske niveau i forhold til, at medarbejderne udvikler negative helbredskonsekvenser, hvis de udsættes for vold og trusler. 4. At udvikle konkrete anbefalinger til arbejdsmiljøgrupperne på højrisikoarbejdspladser i forhold til at håndtere vold og trusler. 	09-2017	3,0
<p>Titel: Psykisk arbejdsmiljø, helbred og risiko for udstødelse af arbejdsmarkedet blandt yngre arbejdstagere Ansøger: NFA</p> <p>Hvilken betydning har det, at man i længere tid arbejder i et psykisk arbejdsmiljø præget af fx vold og trusler, for helbredet og risikoen for at blive udstødt af arbejdsmarkedet? Og er disse sammenhænge ens på tværs af brancher, eller er der vigtige forskelle?</p> <p>Projektet vil undersøge disse spørgsmål, hvor der følges en "arbejdslivskohorte", fra deltagerne første gang indtræder på arbejdsmarkedet og mindst 20 år frem. I tidligere studier har man typisk kun målt det psykiske arbejdsmiljø få gange, blandt personer, som har været på arbejdsmarkedet i årevis. Man kan derfor ikke dokumentere betydningen af et dårligt psykisk arbejdsmiljø over længere tid, fordi de personer som tidligt får alvorlige helbredsproblemer ikke indgår i undersøgelsen, da de allerede har forladt arbejdsmarkedet. Man ved heller ikke, hvordan deltageres helbred var, før de kom ind i det pågældende arbejdsmiljø. Som noget nyt vil der blive sammenlignet med personer før og efter arbejdsmarkedsindtræden, hvorved man bedre kan skelne mellem helbredseffekter af arbejdsmiljøet og risici forbundet med faktorer udenfor arbejdet, fx social baggrund. Studiet giver således nye muligheder for at belyse betydningen af arbejdsmiljøet både på kort og lang sigt. Fokus er på de dimensioner af det psykiske arbejdsmiljø, som hænger stærkest sammen med jobgruppe, dvs. vold, trusler, følelsesmæssige krav og indflydelse.</p>	09-2017	2,8
<p>Titel: Systematisk oversigt over evidens for virkninger af interventioner for forbedring af social kapital Ansøger: NFA</p> <p>Projektets formål er for det første at udarbejde en systematisk oversigt over evidens for interventioner til forbedring af social kapital på arbejdspladser. Forskningsspørgsmålene er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hvilken virkning har forskellige interventioner, 	07-2016	1,3

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<ul style="list-style-type: none"> • for hvilke deltagere, • under hvilke betingelser, og • på hvilke forskellige effektmål. <p>For det andet er det formålet at formidle denne viden til forskere, arbejdsmiljøprofessionelle og beslutningstagere. Resultaterne anvendes i et formidlingsprojekt i samarbejde med Branchearbejdsmiljørådet for Industrien (I-BAR). Forskningsspørgsmålene er her: 1) Hvilke behov, muligheder og barrierer er der for at overføre virkningsfulde interventionsmetoder til den danske industri, og 2) Hvorledes kan de tilpasses konteksten i den danske industri. Interessen for social kapital på arbejdspladsen er stor og relativt ny i Danmark. Formålene med at arbejde med social kapital er ofte at forbedre det psykosociale arbejdsmiljø, medarbejderes helbred og arbejdspladsers evne til at løse opgaver, samt at fastholde medarbejdere og reducere sygefravær. Størstedelen af denne indsats foretages uden at der er klarhed over evidensen for, om de anvendte metoder er effektive.</p> <p>Der er stort behov for at sammenfatte evidens fra en lang række undersøgelser af interventioner foretaget i de seneste 20 år for at forbedre komponenter og aspekter af social kapital på arbejdspladsen.</p> <p>En væsentlig del af evidens for virkninger af interventionsmetoder er vurderinger af anvendeligheden inden for forskellige sammenhænge med de betingelser, behov, muligheder og barrierer for overførelse og implementering, der findes. I samarbejdsprojektet vil vi have fokus på overførelse og anvendelighed i den danske industri.</p>		
<p>Titel: Social kapital på hospitaler – trivsel, kvalitet og effektivitet Ansøger: Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU</p> <p>Danske hospitaler er presset af stigende krav til effektivitet og kvalitet. For at håndtere dette, arbejdes der løbende med effektiviseringer og omstruktureringer, der kan føre til belastning af medarbejdernes arbejdsmiljø. Social kapital, med fokus på tillid, respekt for hinandens arbejde og samarbejde, er en central organisatorisk ressource, der kan bidrage til at løse denne problemstilling. Den videnskabelige litteratur støtter en sammenhæng mellem social kapital, arbejdsmiljø, kvalitet og effektivitet, men der findes meget få forløbsundersøgelser på området og ingen i en dansk kontekst. Formålet med nærværende projekt er at belyse betydningen af social kapital for trivsel og sygefravær blandt medarbejderne på hospitalet samt for kvaliteten og effektiviteten i udførelsen af hospitalernes kerneopgave. Endvidere vurderes det i hvor høj grad social kapital kan afbøde de negative konsekvenser af et belastende psykisk og fysisk arbejdsmiljø for medarbejdernes trivsel og sygefravær.</p>	12-2017	2,4
<p>Titel: Samspil mellem psykiske og fysiske belastninger på arbejdet og risiko for iskæmisk hjertesygdom blandt kvinder. En undersøgelse af Den Danske Sygeplejekohorte Ansøger: SDU 1 ph.d.</p> <p>Hjertesygdomme er et alvorligt sundhedsproblem i Danmark. Der er gennem en årrække kommet stigende opmærksomhed på, at</p>	11-2016	0,9

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>hjertesygdomme i høj grad også belaster kvinder og på kønsforskelle i risikofaktorer – også i arbejdsmiljøet. Cirka 20% af forekomsten af iskæmisk hjertesygdom estimeres som arbejdsrelateret.</p> <p>Der er kun sparsom viden om, hvordan samspil mellem psykisk og fysisk belastning påvirker risikoen for udvikling af hjertesygdom. Det er et vigtigt spørgsmål at få belyst, da man navnlig blandt mænd har fundet, at psykisk og fysisk belastning på arbejdet hver for sig er risikofaktorer for udvikling af hjertesygdom. Flere nyere undersøgelser blandt mænd har vist at høj fysisk belastning i det daglige arbejde er forbundet med en forøget risiko for åreforkalkning og iskæmisk hjertesygdom. Det er uvist og derfor vigtigt at få undersøgt om disse sammenhænge også gælder for kvinder.</p> <p>Projektet vil derfor undersøge følgende spørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har kvinder med både psykiske og fysiske belastninger på arbejdet en forøget risiko for udvikling af iskæmisk hjertesygdom, og hvilken betydning har alder for denne sammenhæng? • Er fysisk belastende arbejde en risikofaktor i forhold til udvikling af iskæmisk hjertesygdom blandt kvinder? • Kan fysisk aktivitet i fritiden modvirke, at kombinationen af psykisk og fysisk belastende arbejde fører til en forøget risiko for iskæmisk hjertesygdom? 		
<p>Titel: Mekanismer bag udvikling af negative sociale relationer på arbejdspladsen og langtidskonsekvenser – et prospektivt studium Mekanismer bag udvikling af negative sociale relationer på arbejdspladsen og langtidskonsekvenser – et prospektivt studium Ansøger: Psykologi, KU</p> <p>Projektet vil bidrage med ny viden om de mekanismer, der gør sig gældende i udviklingen af negative sociale relationer og deres langtidskonsekvenser. Projektet vil undersøge:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke mekanismer, der bidrager til at negative sociale relationer udvikles og - Hvilke mekanismer, der bidrager til langtidskonsekvenser i form af sygefravær, jobskifte, arbejdsløshed og tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. <p>Mekanismerne rummer både individuelle (fysiologisk og psykologisk stress) og organisatorisk aspekter (social kapital, jobkarakteristika, ledelse). Viden om disse mekanismer er essentiel for at kunne forebygge og reducere effekten af negative sociale relationer på arbejdspladserne, så medarbejderne trives, er produktive og fastholdes på arbejdsmarkedet. Projektet vil bidrage med ny viden, som kan pege på, hvor og hvordan organisationer kan sætte ind for at forebygge forekomsten af negative sociale relationer og reducere deres konsekvenser.</p>	01-2017	3,8
<p>Titel: Lange arbejdstider og brug af psykofarmaka Ansøger: NFA</p> <p>Nogle tilfælde af dårligt mentalt helbred skyldes muligvis lange arbejdstider, hvilket tidligere forskning tyder på. Lange arbejdstider er forbundet med kortvarig søvn og træthed og begge faktorer er prædiktorer for psykiske lidelser. Der er imidlertid også positive effekter af lange arbejdstider, som f.eks. øget indkomst og dermed mindsket risiko for økonomiske problemer, hvilket er en betydningsfuld risikofaktor for psykiske lidelser. Projektet vil derfor undersøge, om der samlet set er en positiv, negativ eller ingen sammenhæng mellem lange arbejdstider og forekomst af psykiatriske lidelser i arbejdsstyrken. Overtidsarbejde defineres i projektet som 'moderat</p>	04-2016	0,7

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
overtidsarbejde', dvs. 41-48 arbejdstimer om ugen.		
<p>Titel: Samspil mellem psykisk arbejdsbelastning og familiemæssige krav. En prospektiv undersøgelse af de helbredsmæssige konsekvenser, beskyttende faktorer og underliggende mekanismer</p> <p>Ansøger: KU 1 ph.d.</p> <p>Projektet har til formål at afdække samspillet mellem det psykosociale arbejdsmiljø og familiemæssige krav i forhold til medarbejdernes risiko for at udvikle kronisk sygdom (hjertekarsygdom, cancer og KOL) samt afdække de underliggende mentale, adfærdsmæssige fysiologiske mekanismer. Det søges at identificere de arbejdsmiljøfaktorer, der kan beskytte medarbejderne mod disse helbredsskadelige virkninger.</p> <p>Projektet vil bidrage til en revideret forståelse af forholdet mellem arbejde og sundhed, der går fra et begrænset fokus på arbejdsrelaterede faktorer i retning af en mere global forståelse af samspillet mellem psykisk arbejdsbelastning og familiemæssige krav.</p>	12-2017	3,4
<p>Titel: Virtuel ledelse, arbejdsmiljø og social kapital</p> <p>Ansøger: COWI</p> <p>Projektet er et interventionsprojekt og vil afdække hvorledes medarbejdere og lederes arbejdssituation påvirkes af, at de ikke har fysisk kontakt med hinanden. Fokus vil være på psykisk arbejdsmiljø og social kapital. Både positive og negative forhold afdækkes og anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi i virksomheden inddrages. Derudover vil projektet gennem interventioner tilpasset grupper med virtuel ledelse i de tre casevirksomheder afprøve og undersøge muligheder for at opnå en forbedring af arbejdssituationen. Projektet vil komme med anvisninger til, hvordan ledere kan udføre succesfuld virtuel ledelse i praksis.</p>	06-2016	2,5
<p>Titel: Skiftarbejde og helbred</p> <p>Ansøger: NFA</p> <p>Projektet vil undersøge sammenhænge mellem skiftarbejde og risiko for 1) sygefravær, herunder varighed af sygefravær, 2) psykiske helbredsproblemer og 3) spontan abort. De tre udfald er valgt, fordi skiftarbejde kan have betydning for deres risiko, samtidigt med at den videnskabelige evidens er begrænset. De har alle stor betydning for både den enkelte og samfundet, og når vagtplanen skal gå op. Projektet vil dermed skabe viden, der kan bruges til at justere de foreliggende anbefalinger vedrørende optimal tilrettelæggelse af skiftarbejde.</p>	12-2016	4,3
<p>Titel: Arbejdsmiljø, psykisk helbred og arbejdsmarkedstilknytning i udsatte grupper, AhA</p> <p>Ansøger: NFA</p> <p>Projektets formål er at undersøge prospektive sammenhænge mellem arbejdsmiljø, psykisk helbred og arbejdsmarkedstilknytning,</p>	04-2016	2,8

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>med fokus på særligt udsatte grupper. Til formålet benyttes spørgeskema-data fra omkring 140.000 deltagere i 13 store arbejdsmiljøkohorter i seks europæiske lande, som sammenkobles med registre vedrørende sygefravær, førtidspension, arbejdsløshed, hospitalsindlæggelse og medicinforbrug.</p>		
<p>Titel: Vilkår i arbejdsmiljøet for opfyldelse af forældrebehov, arbejdslivsproduktivitet, -kvalitet og køn Ansøger: NFA 1. ph.d.</p> <p>Det er projektets formål at skabe tværgående viden om de vilkår i arbejdsmiljøet, der påvirker mulighederne for at opfylde køns- og samlivsspecifikke forældrebehov og undersøge dette i både familie- og arbejdslivskonteksten. Projektet undersøger 'hvordan en bedre forståelse af sammenhænge mellem arbejdsmiljø, køn og tilpasning mellem familie- og arbejdsliv kan målrette indsatsen overfor småbørnsforældre' ved at fokusere på 1) forskningsfelterne HRM og Arbejdsmiljø og Velfærds tilgange til problemområdet og 2) hvordan forældre håndterer deres forskellige forældrebehov under modstridende rammer og krav.</p>	05-2016	1,8
<p>Titel: Følelsesmæssige krav i arbejdet Ansøger: AMK Herning 1 ph.d.</p> <p>Formålet med projektet er at undersøge, hvilken betydning følelsesmæssige krav i arbejdet har for ansattes helbred og arbejdsliv. Der er fokus på fængselsansatte, som i de senere år oplever et større arbejdspress og i øvrigt har følelsesmæssigt meget krævende vilkår og som har dobbelt så meget sygefravær som statens øvrige ansatte. Projektet vil bidrage med viden om, hvordan følelsesmæssige krav opleves og håndteres ud fra en sociologisk vinkel på tingene. Hensigten er at finde ud af, hvilke muligheder der er for at intervenere og dermed nedbringe de belastningsreaktioner som høje følelsesmæssige krav kan have på helbredet. Projektet kan perspektiveres til andre brancher hvor høje følelsesmæssige krav er til stede.</p>	11-2016	1,8
<p>Titel: Prognose for hukommelses og koncentrationsproblemer ved arbejdsrelateret stress Ansøger: AMK Herning 1 ph.d.</p> <p>Formålet med projektet er, at undersøge om personer med arbejdsrelateret stress har flere dokumenterbare koncentrations- og hukommelsesproblemer sammenlignet med personer uden stress og at sammenligne udviklingen i kognitive problemer i de to grupper gennem en 1-årig opfølgingsperiode. Endvidere vil projektet undersøge, hvilken rolle arbejdsmæssige forhold spiller for prognosen af de kognitive problemer.</p>	03-2017	1,8
<p>Titel: Psykisk helbred og velbefindende i omsorgsarbejdet Ansøger: NFA 1 ph.d.</p>	05-2016	3,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Projektets formål er at belyse arbejdsmiljøets betydning for psykisk helbred blandt omsorgsarbejdere i ældreplejen. Endvidere vil projektet søge at gøre målinger af psykisk arbejdsmiljø mere objektive med henblik på at foretage mere uafhængige målinger af selve arbejdsmiljøet og de mulige konsekvenser heraf, hvilket giver et bedre grundlag for analyser af årsagssammenhænge. Projektet vil udarbejde en manual til observationsbaseret arbejdsmiljøvurdering.</p>		
<p>I alt for 'psykisk arbejdsmiljø'</p>		<p>65,0</p>
<p>TEMA: Arbejdsulykker</p>		
<p>Titel: Potentiale for forebyggelse af forflytningsulykker og rygsmerter ved brug af tekniske hjælpemidler under patientforflytninger på danske hospitaler Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Forekomsten af rygskader opstået ved patientforflytninger er høj blandt SOSU'er og sygeplejersker med daglig patientkontakt. Konsekvent brug af hjælpemidler ved patientforflytninger er associeret med færre forflytningsulykker, men der findes kun sparsom forskningsbaseret viden om, hvilke specifikke hjælpemidler der reelt virker forebyggende. Projektet vil besvare følgende forskningsspørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad er risikoen for forflytningsulykker i forhold til brug af forskellige typer hjælpemidler? • Hvad er risikoen for udvikling og fastholdelse af rygsmerter i forhold til brug af forskellige typer hjælpemidler? • Hvilken fysisk belastning er der under patientforflytninger hvor der anvendes forskellige typer hjælpemidler? • Hvad er risikoen for forflytningsulykker i forhold til intensitet, varighed og frekvens af fysisk belastning under patientforflytninger? • Hvad er risikoen for udvikling og fastholdelse af rygsmerter i forhold til intensitet, varighed og frekvens af fysisk belastning under patientforflytninger? 	<p>12-2018</p>	<p>3,8</p>
<p>Titel: Arbejdsmiljøøkonomi i et bygherreperspektiv Ansøger: COWI A/S</p> <p>Projektets formål er at udvikle et værktøj, der kan fremme, at bygherrer, rådgivere og entreprenører (byggeriets aktører) gennemfører bygge- og renoveringsprojekter med færre arbejdsulykker og bedre økonomi. Værktøjet skal motivere byggeriets aktører til at forebygge arbejdsulykker, fordi værktøjet gør dem bevidste om, at en række forebyggende aktiviteter fører til bedre projektøkonomi.</p> <p>Projektets delmål er at besvare følgende forskningsspørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor meget betyder det for byggeriets aktørers samlede økonomi i et bygge- eller renoveringsprojekt, at bygherre og rådgiver 	<p>12-2017</p>	<p>2,3</p>

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>tidligt i projektet planlægger med henblik på at forebygge arbejdsulykker?</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvad betyder det for den samlede økonomi i bygge- eller renoveringsprojektet, at bygherre og rådgiver planlægger for at forebygge arbejdsulykker? 		
<p>Titel: Fra forskning til praksis i forebyggelsen af arbejdsulykker (R2P-projektet) Ansøger: NFA</p> <p>Det overordnede formål med projektet er at udvikle og afprøve en metode til interaktiv samarbejdsform mellem forskning og praksis, som er inspireret af canadiske erfaringer. Metoder til vidensudveksling anvendes i Canada og andre steder i verden med det formål at mindske vidensspændet mellem forskning og praksis. Man ved fra andre projekter, at nogle typer af forebyggende tiltag har større effekt end andre. Der er dog behov for at udveksle denne viden med praktikere, for at kunne udvikle forebyggende tiltag der er tilpasset den lokale kontekst. Projektets delformål er dermed at:</p> <ol style="list-style-type: none"> Tilpasse og afprøve en interaktiv samarbejdsform mellem forskere og praktikere som ramme for at omsætte evidensbaseret viden om ulykkesforebyggelse til 'best practice'. Udarbejde konkrete 'best practice' anbefalinger for tiltag til ulykkesforebyggelse på arbejdsområder med høj risiko for arbejdsulykker. Udarbejde et sæt anbefalinger for vidensudveksling, med henblik på hvilke kompetencer, dialogværktøjer og læringsmetoder der er anvendelige i arbejdet med at overføre forskningsviden til praktisk forebyggelse. 	12-2018	1,7
<p>Titel: Samarbejde om sikkerhed: Differentieret opfattelse af sikkerhed i byggebranchen Ansøger: AMK Herning</p> <p>Det overordnede formål med projektet er at undersøge forskellige professionsgruppers opfattelse af sikkerhed i byggeriet, herunder forklaringer på ulykker og risikopfattelse, og at belyse hvilken betydning disse forskelle har for samarbejde om sikkerhed og sundhed på byggepladsen. Projektet udvikler på denne baggrund et dialogværktøj, der kan implementeres i eksempelvis tavlemøder og som dermed kan bidrage til et forbedret samarbejde om sikkerhed og sundhed på byggepladsen.</p> <p>Projektets resultater udvikles i et dialogværktøj, der anskueliggør forskellige professioners sikkerhedsopfattelser. Dialogværktøjet, der bygger på viden om de forskellige sikkerhedsopfattelser, kan dermed bruges som udgangspunkt for undervisning/kurser til formænd og ledere, samt udmøntes ved eksempelvis tavlemøder eller byggemøder. Projektet bidrager med ny viden om professionsgruppers sikkerhedsopfattelser, som potentielt kan betyde styrkelse af samarbejdet om sikkerhed.</p>	08-2017	2,2
<p>Titel: Bedre Arbejds miljø for Unge i Detailhandlen (BAUD) Ansøger: TeamArbejdsliv</p> <p>Målgruppen af 15-17-årige er kun indgået i arbejdsmiljøundersøgelser i begrænset omfang, men står for en stor del af de ulykker og</p>	09-2018	3,2

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>belastninger som arbejdet indebærer. Det drejer sig om slid fra tunge løft, ensidig gentagende arbejde, snitskader fra brug af knive og traumer fra røverier og trusler.</p> <p>Forskningsprojektet har til formål at skabe strukturelle tiltag blandt virksomheder i detailhandlen for at bedre kundskab, interesse for, og adfærd i henhold til arbejdsmiljø blandt 15-17-årige, der arbejder i fritidsjobs, og derigennem bidrage til at forebygge arbejdsulykker og tidlig nedslidning på den længere bane.</p> <p>Projektet vil genere ny viden om, hvordan denne målgruppe vurderer arbejdsmiljøet og arbejdspladsens risici, og hvordan virksomheder kan få en dannende funktion ift. arbejdsmiljø, i de unges arbejdsliv. Projektet giver viden om de unges arbejdsmiljø og hvordan det kan forbedres med strukturelle tiltag, hvorved det på sigt potentielt kan forebygge arbejdsulykker og tidlig nedslidning i denne højriskogruppe.</p>		
<p>Titel: Arbejdstid, sikkerhed og ulykker Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Natarbejde og lange vagter er et vilkår for mange i Danmark, særligt inden for social- og sundhedssektoren. Dette er samtidig en sektor, der er præget af mange arbejdsulykker. Projektets formål er derfor at undersøge betydningen af arbejdstidens tilrettelæggelse for sikkerhed og risikoen for ulykker.</p> <p>Formålet opfyldes ved at gennemføre et registerstudie og to feltstudier. Registerstudiet undersøger overordnede sammenhænge mellem arbejdstid og ulykker. I feltstudierne undersøges individuelle faktorer og organisatoriske sikkerhedsforhold, som mulige mekanismer for sammenhænge mellem arbejdstid og ulykker.</p> <p>Projektet 'Arbejdstid, sikkerhed og ulykker' kombinerer erfaringer fra tidligere projekter om både arbejdstid og ulykker. Det dækker nogle af hullerne i tidligere forskning ved at bruge mere præcise oplysninger om arbejdstid, supplere laboratorieundersøgelser med feltstudier og supplere tidligere undersøgelser af fysiologiske reaktioner på antal nattevagter i træk hos mænd med undersøgelser af kognitiv præstation hos kvinder. Dermed styrkes både arbejdstids- og ulykkesforskningen.</p>	05-2018	3,9
<p>Titel: Sikkert Arbejde For Unge Gennem Læring og Instruktion (SAFU-Læring) - Sikkerhed, læring og praksis Ansøger: NFA</p> <p>Det overordnede formål med projektet er at undersøge, hvordan oplæring og instruktion af unge i sikkerhed skal udformes for at kunne bidrage til at reducere risikoen for at unge kommer til skade i arbejdet.</p> <p>Projektet vil undersøge, hvordan de unge får oplæring i sikkerhed de tre første måneder på deres arbejdsplads inden for tre brancher. Inden for metalindustri samt på social- og sundhedsområdet vil der blive udarbejdet nye erfaren-til-ung læringsforløb, der er rettet mod at oplære og instruere de unge i sikkerhed på arbejdet, for tre kategorier af unge. Man ved, at unge ansatte – særligt i detailhandlen –</p>	12-2016	2,4

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>ofte bliver oplært og instrueret i sikkerhed på arbejdet af andre unge ansatte, ofte som en form for sidemandsoplæring. I projektet vil denne oplæringsform ligeledes blive undersøgt i praksis og udvikle et ung-til-ung læringstiltag for unge inden for detailhandlen, med inspiration fra USA. Tiltaget kan bruges til at udvikle og kvalificere de ung-til-ung læringsforløb, der allerede eksisterer i detailhandlen i Danmark.</p> <p>Samlet set vil SAFU-læring bidrage med at udvikle en ny empirisk og læringsteoretisk tilgang, der kan bruges til at få overblik over, hvordan man oplærer og instruerer unge på arbejdspladsen, samt til at vurdere, hvad der skal til for, at denne læring og instruktion virker mest effektiv overfor forskellige kategorier af unge. Konkret vil der blive udarbejdet læringskoncepter for forskellige kategorier af unge inden for de tre brancher.</p>		
<p>Titel: Evaluering af handleplanen "Sikkerhed hver dag – knæk kurven for alvorlige arbejdsulykker" Ansøger: TeamArbejdsliv</p> <p>Arbejdstilsynet og byggeriets organisationer (arbejdsmarkedsparterne, FRI, Danske Ark og Bygherreforeningen) har på foranledning af regeringen og Enhedslisten udarbejdet en omfattende handleplan med 50 indsatser mod arbejdsulykker i bygge- og anlægsbranchen. Handleplanen skal medvirke til at nedbringe antallet af især alvorlige arbejdsulykker og bidrage til en langsigtet og styrket forebyggende indsats i branchen. Handleplanens indsatser forløber frem mod 2015, men sigter også på at skabe handlinger frem mod 2020.</p> <p>En evaluering af handleplanen samtidig med at indsatserne forløber, giver en enestående mulighed for, ikke blot retrospektivt at måle handlingsplanens effekter, men undervejs at bidrage med viden om den samlede virkningskæde fra program til outcome. Derudover giver det at have samlet de mange indsatser i en plan, som branchens centrale aktører har stået sammen om at udarbejde, en mulighed for at evaluere virkningen af en sådan orkestreret, manglevinklet brancheindsats.</p> <p>Disse muligheder udnytter vi i projektet, som har følgende overordnede formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluering af effekterne af handleplanen, herunder hvorvidt handleplanen medvirker til styrket integration af sikkerhed i planlægning og udførelse af arbejdet i bygge- anlægsbranchen. <p>og følgende delformål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilvejebringelse af viden, som vil gøre det muligt for andre brancher at overveje om en lignende indsats skal/kan gennemføres. • Evaluering af om der kan spores en øget effekt grundet den flerfacetterede indsats. • Evaluering af handleplanens effekt på små virksomheder. <p>Sidstnævnt skal ses i lyset af, at omkring halvdelen af de alvorlige ulykker, der anmeldes i branchen, har fundet sted på virksomheder med 1-19 ansatte. Følgende model af virkningskæden er opstillet for evalueringen:</p> <p>Evalueringen gennemføres som en virkningsevaluering bestående af i alt 4 devalueringer:</p>	06-2016	2,4

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>A. Evaluering af samtlige 50 indsatser i handleplanen (afsenderes aktioner og programteorier/forventninger).</p> <p>B. Evaluering af effekten af indsatserne på små virksomheder (modtageres modtagelse og reaktioner).</p> <p>C. Evaluering af handleplanens 3 særligt støttede indsatser: Lærlinge, hotline til rådgivere og informationsmøder (hele virkningskæden).</p> <p>D. Evaluering af arbejdet med handleplanen og eventuelt afledte initiativer.</p>		
<p>Titel: Arbejdstid, arbejdsulykker og hjertesygdom Ansøger: NFA</p> <p>Iskæmisk hjertesygdom og arbejdsulykker har store konsekvenser for både den enkelte arbejdstager og samfundet. Målet er at få viden om, hvordan sammenhænge mellem arbejdstid og helbred bliver påvirket af f.eks. vores køn, alder, uddannelsesniveau og anciennitet. Projektet vil derfor undersøge om arbejdstiden, f.eks. dag- eller natarbejde eller skiftende arbejdstider påvirker vores helbred forskelligt. Kommer f.eks. unge med aften- og natarbejde oftere ud for en arbejdsulykke på grund af deres arbejdstider end ældre? Der vides stadig for lidt om, hvordan arbejde på forskellige tider af døgnet påvirker vores helbred.</p> <p>Indtil nu har undersøgelser om arbejdstid og helbred ofte fokuseret på specifikke jobgrupper eller omfattet relativt få deltagere med f.eks. aften- eller natarbejde. Der mangler derfor generel viden om, hvorvidt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nogle typer og kombinationer af arbejdstider øger risikoen for mere sjældne skader på helbredet, som f.eks. iskæmisk hjertesygdom. • nogle grupper af arbejdstagere, f.eks. unge, er mere udsat for arbejdsulykker på grund af deres arbejdstider. <p>Projektet vil dermed bidrage med ny viden om, hvorvidt der er grupper af arbejdstagere, som har større helbredsmæssige risici i forhold til forskellige måder at tilrettelægge arbejdstiden på og dermed hvordan arbejdspladser kan tilrettelægge medarbejdernes arbejdstid mest hensigtsmæssigt i forhold til at beskytte medarbejdernes helbred.</p>	12-2017	3,0
<p>Titel: Indsats mod arbejdsulykker ved offentlige bygge-anlægsprojekter, hvor der beskæftiges udenlandsk arbejdskraft Ansøger: COWI</p> <p>I Danmark anvendes i stigende grad udenlandsk arbejdskraft ved gennemførelse af bygge-anlægsopgaver. Antallet af udenlandske statsborgere med lønindkomst indenfor bygge-anlægsbranchen er næsten fordoblet i perioden 2008-2012.</p> <p>Den udenlandske arbejdskrafts ulykkesrisiko er høj. Tal fra Arbejdstilsynet viser en overhyppighed af arbejdsulykker for udenlandske statsborgere på gennemsnitligt 36% over årene 2009-2011. Hver anden dødsulykke i byggeriet i 2012 ramte en udenlandsk bygningsarbejder. En ny undersøgelse peger på, at årsagerne til den øgede ulykkesrisiko skal findes i den udenlandske arbejdskrafts særlige jobsituation og arbejds-/sikkerhedskultur, der udmønter sig i: Arbejde i højt tempo, stor arbejdsvillighed, stræben efter at tilfredsstille arbejdsgiveren, manglende viden om sikkerhedsforhold knyttet til jobbet, en anderledes sikkerhedsopfattelse og sprogsværligheder.</p> <p>Anlægsarbejde og mange byggeopgaver udføres for offentlige bygherrer. Dette har skabt fokus på, om det offentlige medvirker til social dumping, hvorunder sikkerhedskrav og arbejdsmiljøhensyn krænkes. Social dumping kan modvirkes ved at indskrive</p>	06-2016	2,4

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>arbejdsklausuler i bygge-anlægskontrakterne. Projektets formål er derfor at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etablere viden om de barrierer og det råderum offentlige bygherrer oplever, der er for at formulere arbejdsklausuler og følge op på kravetferlevelse, og hvorledes barriererne erfarings- eller skønsnæssigt kan overkommes. • Udvikle, afprøve og modificere et værktøj, som kan støtte offentlige bygherrer i at anvende arbejdsklausuler, der ansporer kontrakterende entreprenører til at skabe arbejdsvilkår, der mindsker risikoen for arbejdsulykker, når der beskæftiges udenlandsk arbejdskraft. <p>Projektet vil bidrage med ny anvendelsesorienteret viden, der funderer de offentlige bygherres mulighed for at tage konkrete initiativer ifm. bygge-anlægsopgaver. Arbejdsmiljønæssigt giver dette de kontrakterende entreprenører mulighed for bedre at sikre arbejdsvilkår, så bygge-anlægsarbejdet kan udføres sikkerhedsmæssigt forsvarligt.</p>		
<p>Titel: Udvikling af Toolbox-møder til forbedring af forebyggelses- og sikkerhedskultur i byggebranchen Ansøger: NFA</p> <p>Dette 2-årige projekt har til formål at afklare om 'Toolbox-møder', der er en udbredt metode til at forebygge arbejdsulykker i byggebranchen i USA, kan tilpasses til og bringes til at fungere effektivt i en dansk arbejds kontekst på danske byggepladser. Det langsigtede mål er at bidrage til forebyggelse af fysisk nedslidning og arbejdsulykker, samt fremme af sundhed og arbejdsevne. Toolbox-møder som redskab skal her forstås som formaliserede og strukturerede daglige/ugentlige møder, typisk af 5-10 minutters varighed, der ledes af en sjakformand og sætter fokus på arbejdsmiljø, sikkerhed og sundhedsfremme gennem en dialogbaseret og involverende mødeform. Uddannelse af formændene giver den fornødne kundskab til at tilpasse Toolbox møderne til de enkelte sjaks behov. Projektet har følgende specifikke formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Udvikle</i> et 'Toolbox-møde' uddannelsesprogram til formænd i byggebranchen der både består af et konkret fagligt indhold og opdateret viden om sikkerhedsforhold, og som giver formændene de fornødne kompetencer til at formidle denne viden tilpasset de enkelte sjaks behov • <i>Implementere</i> Toolbox-møder i 7 byggevirksomheder, hvor 20 formænd afprøver viden og metoder fra uddannelsesprogrammet i det konkrete forebyggende arbejde med deres sjak • <i>Evaluere</i> hvordan uddannelsen af formændene udmønter sig 	05-2016	2,3
<p>Titel: Arbejdsulykker i Danmark og Sverige - Identificering af virkemidler og strategier Ansøger: AMK Herning</p> <p>Det overordnede formål med dette projekt er at identificere faktorer på hhv. makro-, meso-, og mikroniveau, der kan forklare, at Sverige har en markant lavere arbejdsulykkesincidens end Danmark, for derigennem at kunne pege på virkemidler og strategier, der kan overføres til Danmark.</p> <p>De specifikke formål med projekter er, at: 1) Undersøge om makrofaktorer som nationalkultur, arbejdsmiljølovgivning/-tiltag samt erhvervs- og branchestruktur kan forklare forskellen i ulykkesincidens mellem Sverige og Danmark. 2) Undersøge om mesofaktorer</p>	12-2016	3,4

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>som uddannelse, ledelsesengagement og sikkerhedsklima, samt mikrofaktorer som adfærd og holdninger kan forklare forskellen mellem den danske og svenske bygge- og anlægsbranche. 3) Vurdere hvorvidt og hvordan de betydende faktorer kan overføres til Danmark.</p>		
<p>Titel: Udvikling af bæredygtig sikkerhedskultur i en stor multinational produktionsvirksomhed Ansøger: NFA 1. ph.d.</p> <p>Det overordnede formål med dette ph.d.-projekt er at undersøge, hvordan en bæredygtig sikkerhedskultur kan udvikles og fastholdes i en stor multinational produktionsvirksomhed. Det unikke ved dette ph.d.-studie er, at forskeren skal indgå som en del af virksomhedens produktionshold for at afdække processen fra medarbejdernes perspektiv, samtidigt med at hun følger processen i virksomhedens arbejdsmiljøorganisation. Konkret vil studiet fokusere på følgende spørgsmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hvilke virkemidler skal der til i en multinational produktionsvirksomhed for at udvikle en bæredygtig sikkerhedskultur? 2. Hvordan påvirker ledelsens prioriteringer, tilgange, forståelser og handlinger det konkrete sikkerhedsarbejde? 3. Hvilke barrierer og muligheder er der i dagligdagen, som relaterer sig til den konkrete sikkerhedspraksis både på dag- og natholdet i virksomhedens produktionsafdelinger? 	04-2016	1,8
<p>Titel: Kvalitet og ArbejdsMiljørigtig Projektering i bygge- og anlægsbranchen – med Særlig Fokus på Ulykkesforebyggelse (KAMP-SFU) Ansøger: DTU</p> <p>Projektets overordnede formål er at undersøge inddragelse af arbejdsmiljøhensyn i projekteringsfasen og integreret med kvalitetsindsatsen, som virkemiddel for at opnå en højere grad af sikkerhed i bygge- og anlægsbranchen – og herigennem forebygge arbejdsulykker. Forskningsprojektet retter indsatsen direkte mod design- og projekteringsprocesserne ud fra en række hypoteser om, at arbejdsmiljøproblemer på udførselsstederne kan forebygges gennem bedre planlægning i de tidlige faser i bygge- og anlægsbranchen, og at ulykker forebygges ved at skabe sikkerhed.</p>	04-2016	1,8
<p>Titel: Forbigående risikofaktors betydning for arbejdsulykker i risiko-brancher Ansøger: AMK Herning 1 ph.d.</p> <p>Projektet er et 3-årigt case-crossover studie af incidente arbejdsrelaterede skadestuebehandlede ekstremitetsskader i fire højrisikobrancher: bygge- og anlægsbranchen, landbruget, jern- og metalindustrien, og industrislagteri. Formålene med projektet er at 1) identificere hvilke forbigående risikofaktorer, der har betydning for arbejdsulykker, som har medført ekstremitetsskader; 2) vurdere hvorvidt forbigående risikofaktorer, har større betydning for arbejdsulykker på midlertidig/skiftende arbejdspladser end på faste arbejdspladser; 3) afprøve case-crossover-designet indenfor arbejdsulykkesforskningen.</p>	06-2016	2,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Titel: Test og udvikling af Ergonomisk Valuestream Mapping (ErgoVSM) Ansøger: DTU</p> <p>ErgoVSM er en metode som kombinerer ergonomisk analyse med value stream mapping og som netop har potentialet til at skabe rationalisering uden negative konsekvenser for arbejdsmiljøet. Det er projektets formål at evaluere og videreudvikle ErgoVSM i sundhedssektoren gennem følgende forskningstemaer: 1) Giver ErgoVSM øget produktivitet og er ErgoVSM-metoden i stand til at identificere og i tilstrækkelig grad løse ergonomiske problemer? 2) Hvilke kontekstuelle faktorer indvirker på brug og adoption af ErgoVSM? 3) Videreudvikling af ErgoVSM med henblik på forbedret anvendelighed og brug i sundhedssektoren.</p>	07-2016	2,5
I alt for 'ulykkesforebyggelse'		41,1
Tema: Muskel- og skeletbesvær		
<p>Titel: Teknisk målte fysiske krav i arbejdet og langtidssygefravær Ansøger: NFA</p> <p>Høje fysiske krav i arbejdet er årsag til hver fjerde længerevarende sygdomsmedling i Danmark og Norge. Det viser undersøgelser af de to befolkninger. Men hvornår er de fysiske krav i arbejdet for høje? Og kan fysiske krav i arbejdet til og med forebygge sygdomsmedlinger, hvis arbejdet bliver tilrettelagt på den rigtige måde? Formålet med projektet er at anvende data om fysiske krav i arbejdet, som er indsamlet med teknisk udstyr, og koble dem med registeroplysninger om langtidssygefravær.</p> <p>Projektet vil</p> <ul style="list-style-type: none"> • medvirke til at opbygge det nødvendige vidensgrundlag for at fastslå, hvornår de fysiske krav i arbejdet bliver så høje, at de øger risikoen for langtidssygefravær. • give ny viden om, hvorvidt fysiske krav i arbejdet kan medvirke til at forebygge langtidssygefravær, hvis de fysiske krav bliver tilrettelagt på den rigtige måde. <p>Denne viden er nødvendig for at kunne give vidensbaserede anbefalinger til medarbejdere, virksomheder og arbejdsmiljøprofessionelle om fysiske arbejdskrav og langtidssygefravær.</p>	07-2018	3,4
<p>Titel: Nakke-skuldersmerter og erhvervstilknytning blandt tidligere syersker – en opfølgingsundersøgelse Ansøger: AMK Herning</p> <p>Tidligere forskning har belyst arbejdsrelaterede lidelser hos ansatte med ensidigt gentaget arbejde (EGA), herunder syersker, og har fundet øget forekomst af nakke-skuldersymptomer og – lidelser (NSSL). Der er stadig usikkerhed omkring den langsigtede prognose for nakke-skulderlidelser efter EGA.</p>	08-2016	0,3

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Hovedformålet er at undersøge langtidsvirkninger af EGA blandt danske syersker, som blev fyret i 1996. Formålet er således:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At undersøge betydningen af nakke-skuldersmerter og lidelser for forekomst af nakke-skuldersmerter 12 år senere, herunder betydningen af fortsat beskæftigelse, som involverer EGA. • At undersøge hvorvidt forekomst af nakke-skuldersmerter, lidelser og EGA har betydning for erhvervstilknytning på kort og langt sigt. • At undersøge, hvorvidt jobstøttende tiltag efter fyring i 1996 har indvirkning på fortsat erhvervstilknytning. <p>Resultaterne vil bidrage med øget viden om prognose for nakke-skuldersmerter og lidelser, herunder betydningen af EGA. Resultaterne vil endvidere give viden om fortsat erhvervstilknytning for ufaglærte arbejdere i Danmark, som opsiges pga. udflytningen af ufaglært arbejde.</p>		
<p>Titel: Udforskning af arbejdsmiljø og muskuloskeletalt helbred med brug af Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center Ansøger: AMK Herning</p> <p>Dette projekt udforsker sammenhænge mellem arbejdsmiljø og muskuloskeletalt helbred med brug af Den Muskuloskeletale Forskningsdatabase ved Dansk Ramazzini Center. Aktuelt rummer forskningsdatabasen spørgeskemadata for 39.590 personer, der har deltaget i ni tidligere arbejdsmedicinske studier af bl.a. håndværksmæssigt og industrielt arbejde, rengøringsarbejde og arbejde i plejesektoren. Databasen indeholder selvrapporterede oplysninger om blandt andet smerter, livsstilsforhold og psykosocialt arbejdsmiljø og kan kobles med registerdata vedrørende helbredsforhold og erhvervstilknytning. Dermed giver databasen enestående muligheder for omkostningseffektive forløbsstudier inden for den biopsykosociale referenceramme. Projektet belyser følgende hypoteser:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Igangsættelse af en arbejdsskadesag forringer i sig selv ikke den erhvervsmæssige prognose efter operation for ryglidelse, karpaltunnelsyndrom og skuldersygdom. De forskningsresultater, der tyder på dette, kan i stedet forklares med, at sandsynligheden for anmeldelse af en arbejdsskade er forøget blandt personer, der er erhvervstruede ('omvendt årsagssammenhæng'). 2. Håndledsbelastende arbejde er forbundet med forøget risiko for karpaltunnelsyndrom og operation herfor, og sandsynligheden for en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet efter operation falder med omfanget af håndledsbelastende arbejde. 3. Incidensen af operationer for diskusprolaps og andre ryglidelser stiger med de samlede løftemængder over en årrække (nedslidning), og kombinationen af rygsmerte og rygbelastende arbejde er forbundet med en særlig forøget risiko for senere operation i ryggen. Hvis hypotesen bekræftes, vil vi afdække, hvor meget man kan løfte per dag hen over en årrække, før risikoen for sygdom med behov for operation øges. 4. Sandsynligheden for en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet efter operation for diskusprolaps og andre ryglidelser falder med de samlede daglige løftemængder i arbejdet. Belastende psykosociale arbejdsforhold (høje krav i kombination med lav indflydelse; lav social støtte) spiller også en negativ rolle for prognosen. 	12-2017	1,2
<p>Titel: Løftearbejde – en risikofaktor for hjertekarsygdom?</p>	03-2019	1,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Ansøger: NFA</p> <p>At løfte er en naturlig del af arbejdet for mange medarbejdere i Danmark. Det er velkendt, at tungt løftearbejde øger risikoen for at få smerter i muskler og led, men påvirker tunge løft også risikoen for hjertekarsygdom? Dette forskningsprojekt vil bidrage med ny og nødvendig viden i forhold til løftearbejde og hjertekarsygdom.</p> <p>Øget viden om de akutte og længerevarende effekter af løftearbejde på blodtryk og risiko for iskæmisk hjertesygdom kan have betydning for mange erhvervsaktive i Danmark. Det vil kunne bidrage til en forbedring af den generelle forebyggelse af hjertekarsygdom, og medvirke til, at arbejdet kan tilrettelægges bedst muligt.</p> <p>Formålet med projektet er at</p> <ul style="list-style-type: none"> • måle, hvilken effekt en arbejdsdag med løftearbejde har på medarbejdernes blodtryk og endothelfunktion • undersøge de langsigtede effekter af løftearbejde på blodtryk • undersøge, om medarbejdere, der allerede har forhøjet blodtryk (hypertension), har større risiko for at få iskæmisk hjertesygdom, hvis de også har løftearbejde 		
<p>Titel: Får man ondt i lænderyg og knæ af meget stående og gående arbejde, og er grad af stillestående, gangtempo og pauser af betydning?</p> <p>Ansøger: NFA</p> <p>60 procent af alle beskæftigede i Danmark står og/eller går mindst halvdelen af arbejdsdagen, og en fjerdedel står og/eller går næsten hele arbejdstiden. Formålet med projektet er således at undersøge, om stående og gående arbejde øger risikoen for eller beskytter mod muskelskeletbesvær, samt betydningen af graden af stillestående arbejde, gangtempo og længerevarende perioder af stående/gående arbejde uden pauser og variation.</p> <p>Projektet vil derfor besvare følgende spørgsmål: Får man ondt i lænderyggen og knæene af at stå op det meste af dagen på arbejdet? Har det betydning, om; a) arbejdet er stillestående, eller tillader bevægelser indimellem, om b) arbejdet foregår i højt eller lavt gangtempo, eller om c) det stående arbejde foregår i langvarige sammenhængende perioder, eller arbejdet bliver afbrudt af pauser og andet varieret arbejde?</p>	07-2018	3,0
<p>Titel: Deltagerinvolverende intervention mod fysiske risikofaktorer for muskel- og skeletbesvær i byggebranchen – Procesevaluering</p> <p>Ansøger: NFA</p> <p>Projektet er en procesevaluering af et igangværende projekt, der er finansieret fra anden side. I det allerede støttede projekt er der planlagt at kortlægge de mest fysisk belastende arbejdsopgaver for personer i byggebranchen, eksempelvis betonarbejde og tømrerarbejde. Samtidig vil projektet gennemføre deltagerinvolverende intervention rettet mod de målte fysiske risikofaktorer i arbejdsmiljøet for udvikling af muskel- og skeletbesvær.</p>	07-2017	0,9

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Programteorien som ønskes belyst gennem procesevalueringen er, at workshops med medarbejderinddragelse og brug af tekniske målinger under arbejdsdagen på medarbejdernes egen krop kan 1) tilføre ny viden omkring relevante belastninger i arbejdet, 2) øge motivationen og mulighederne blandt medarbejdere og ledere for at finde løsninger til at mindske de fysiske belastninger i arbejdet, 3) lede til mere effektive handleplaner der opleves som relevante for medarbejdere og ledere, og 4) øge mulighederne for at interventionen efterfølgende implementeres og forankres på arbejdspladsen.</p>		
<p>Titel: Længerevarende stillesiddende arbejde: En risikofaktor for lænderygbesvær? Et prospektivt kohortestudie med objektive målinger af siddetid over flere døgn og månedlige målinger af lænderygbesvær Ansøger: NFA</p> <p>40% af alle medarbejdere i Danmark sidder ned tre-fjerdedele eller mere af arbejdsdagen, og andelen er stigende. Siddetid under arbejde begrænses ikke kun til ansatte med kontorarbejde, men forekommer også blandt ansatte i jobs der tidligere indebar mere fysisk aktivitet, fx i industri og transport.</p> <p>Der mangler videnskabeligt grundlag for at kunne give anbefalinger om mængden og fordelingen af siddetid under arbejde. Ny viden om helbreds-konsekvenserne af siddetid under arbejde kan have stor betydning for en betydelig del af de danske arbejdstagere.</p> <p>Formålet med projektet er at undersøge om følgende tre forhold øger risikoen for lænderygbesvær:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meget siddetid under arbejde (total mængde af siddetid under arbejde) 2. Længerevarende sammenhængende arbejdsperioder med siddetid (antal perioder på 30 minutter eller mere uden afbrydelser) 3. Meget siddetid pr døgn (total mængde af siddetid under et helt arbejds-døgn) <p>Projektet vil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bidrage med ny viden om risiko for lænderygbesvær ved længerevarende stillesiddende arbejde, på baggrund af objektive eksponeringsdata • Skabe et vidensbaseret grundlag for anbefalinger til danske virksomheder og medarbejdere angående siddetid under arbejde 	12-2017	3,0
<p>Titel: Deltagerinvolverende intervention for bedre brug af hjælpemidler i hospitalsvæsenet Ansøger: NFA</p> <p>Danske hospitaler har gennem de seneste årtier gjort meget for at reducere de fysiske belastninger i arbejdet med patienthåndtering gennem indførelse af hjælpemidler. Trods det viser en nylig spørgeskemaundersøgelse foretaget af NFA, at 2/3 af hospitalsansatte, der har daglige patienthåndteringer kun sjældent anvender hjælpemidler under patientforflytninger.</p> <p>Formålet med projektet er derfor at udvikle, implementere og evaluere en deltagerinvolverende intervention for bedre brug af hjælpemidler i hospitalsvæsenet. Projektet vil besvare følgende forskningsspørgsmål:</p>	12-2017	3,8

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvilke motiver og barrierer eksisterer der for brug af hjælpemidler? 2. Hvordan planlægger medarbejdere og afdelingsledere bedre brug af hjælpemidler, når patienthåndteringer ofte foregår i travle situationer med begrænset tid, plads og tilgængelighed af hjælpemidler? 3. Hvad er effekten af en deltagerinvolverende intervention på brugen af hjælpemidler? 4. Hvor god er den eksterne validitet af implementeringsprocessen? <p>Projektet forventes at levere forskningsbaserede generaliserbare anbefalinger der kan medvirke til bedre brug af hjælpemidler på danske hospitaler.</p>		
<p>Titel: Aldring og fysisk betonet arbejde Ansøger: AMK Aalborg 1 ph.d.</p> <p>Folketinget vedtog i 2012 at forhøje pensionsalderen. For personer født efter 1966 vil pensionsalderen blive mindst 69 år og den forventes at stige yderligere til måske over 70 år, på grund af øget middellevetid. Selv om levealderen stiger, er der ikke noget der tyder på, at aldringen starter senere i livet. Særligt for mennesker med fysisk hårdt arbejde, som håndværkere kan den forhøjede pensionsalder give problemer med at leve op til arbejdets krav. Aldring særligt af lunger og muskler har betydning for den fysiske evne, men man ved for lidt om det også betyder noget for at forblive i arbejde som f.eks. 69-årig. Man ved dog, at aldringen både af muskler og lunger tager særlig fart fra 65-årsalderen.</p> <p>Ved hjælp af undersøgelser baseret på registre, spørgeskema, af lunger og muskler samt interview vil aldringens betydning for evnen til at fastholde et håndværksarbejde blive kortlagt. Man vil også prøve at finde ud af, hvorfor nogle ældre håndværkere forlader deres arbejde og andre bliver ved. Resultaterne kan give viden om, hvad den ældre håndværker kan klare og hvad årsagerne er til, at nogle bliver ved og andre ikke. Endvidere vil resultaterne kunne sige noget om, hvordan arbejdet skal indrettes for, at den 69-årige håndværker også kan være på arbejdsmarkedet.</p>	03-2018	3,5
<p>Titel: Deltagerinvolverende interventioner mod fysiske risikofaktorer for muskel- og skeletbesvær i byggebranchen Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Det er dette projekts hypotese, at fysiske belastninger i arbejdsmiljøet kan reduceres igennem identifikation med objektive målemetoder og efterfølgende deltagerinvolverende intervention med hensyntagen til psykosociale og organisatoriske forhold. Det primære effektmål er ændringen fra før til efter interventionen i antal events med uhensigtsmæssig fysisk belastning målt som en kombination af muskelbelastning (EMG) og kropssposition (actigrafi) under arbejdsdagen.</p> <p>Projektet vil derfor besvare følgende spørgsmål:</p>	07-2017	1,8

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>1. Hvilke konkrete arbejdsopgaver er mest belastende for personer i byggebranchen, eksempelvis med betonarbejde (herunder støbning og armering) og tømrerarbejde (herunder gipsarbejde og isætning/udskiftning af vinduer)? (objektive målinger under arbejdsdagen).</p> <p>2. Hvordan planlægger og gennemfører medarbejdere og ledere forebyggende interventioner, når byggeopgaver typisk er relativt kortvarige, foranderlige og kontekstafhængige? (procesevaluering).</p> <p>3. Hvad er effekten af en deltagerinvolverende intervention på de målte fysiske risikofaktorer? (effektevaluering).</p>		
<p>Titel: Sammenhæng mellem selvrappede fysiske arbejdskrav og objektive feltmålinger Ansøger: NFA</p> <p>Projektets overordnede formål er at evaluere præcision og pålidelighed af spørgeskemabaseret information om fysiske arbejdskrav i arbejdsmiljøet. De spørgsmål, der evalueres er ofte anvendt i overvågning, forskning og arbejdspladsvurderinger på virksomheder. Dette bliver gjort ved at sammenholde selvrappede information fra spørgeskema, om arbejdsstillinger og fysisk aktivitet i arbejdet, med objektive feltmålinger. De objektive feltmålinger bliver foretaget med bevægelses- og pulsmålere henover flere døgn. Projektet vil besvare følgende tre forskningsspørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke overensstemmelser, både på individ- og gruppeniveau, er der mellem spørgeskemabaseret information og objektive feltmålinger af a) arbejdsstillinger (stående arbejde og arbejde med armene over skulderhøjde) og b) fysisk aktivitet i arbejde (stillesiddende og stående/gående arbejde)? • Hvilke af de objektive feltmålinger afspejler bedst den spørgeskemabaserede information om selvrappede fysisk anstrengelse i arbejdet? • Påvirkes disse sammenhænge af faktorer som lænderygmerter, køn, rygning og overvægt? 	04-2016	1,4
<p>Titel: Forebyggelseskompetence – et nyt virkemiddel på arbejdspladsen Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>SOSU'er har ofte smerter i muskler og led. Det har konsekvenser for den enkelte, i udførelsen af arbejdet og for arbejdspladsen, som f.eks. får ringere kvalitet i plejearbejdet eller sygemeldinger. Årsagerne til smerter varierer fra medarbejder til medarbejder. Af den grund er der behov for at udvikle fleksible, organisatoriske virkemidler, som kan understøtte, at smerterne forebygges mest hensigtsmæssigt.</p> <p>Tidligere undersøgelser har vist, at det er muligt at forbedre medarbejdernes helbred ved systematisk at opbygge forebyggelseskompetence på arbejdspladsen, så medarbejdere og ledere har et bedre grundlag for at håndtere konkrete arbejdsmiljøudfordringer og finde relevante løsninger.</p> <p>Formålet med projektet er derfor at undersøge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • om indsatsen kan forebygge smerter i muskler og led og konsekvenser heraf blandt social- og sundhedsansatte (SOSU'er) i ældreplejen 	12-2016	2,9

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<ul style="list-style-type: none"> i hvilken grad det er muligt at implementere forebyggelseskompetence i de daglige arbejdsrutiner 		
<p>Titel: Betydning af fysisk og psykisk arbejdsmiljø gennem arbejdslivet og individuelle ressourcer midt i livet for fastholdelse af seniorer på arbejdsmarkedet Ansøger: NFA</p> <p>Samfundsøkonomisk er det afgørende at ældre medarbejdere i fremtiden formår at bevare arbejdsmarkedstilknytningen længere og øger deres samlede antal år i arbejde. Hypotesen for projektet er, at høje fysiske og psykiske eksponeringer gennem arbejdslivet er uafhængige risikofaktorer for at miste tilknytningen til arbejdsmarkedet, og at gode fysiske og kognitive ressourcer midt i livet mindsker denne risiko. Formålet er derfor at undersøge betydningen af fysisk og psykisk arbejdsmiljø gennem arbejdslivet og fysiske og kognitive ressourcer midt i livet for arbejdsmarkedstilknytningen for seniorer (udtrykt ved risiko for overgang til langvarigt sygefravær, førtidspension, ledighed og efterløn inden 65 år). Seniorer på arbejdsmarkedet forstås i denne sammenhæng som personer over 50 år og som er i arbejde. Projektet bidrager således med styrket viden om, hvilke fremtidige indsatser på arbejdsmarkedet og på de enkelte arbejdspladser, der især kan bidrage til, at seniormedarbejdere kan få et længere og sundere arbejdsliv.</p>	04-2017	1,7
<p>Titel: Karpaltunnelsyndrom som signalsygdom for sundhedsskadelig håndledspåvirkninger Ansøger: AMK Aarhus</p> <p>Undersøgelsens overordnede formål er at evaluere anvendeligheden af karpaltunnelsyndrom (KTS) som signalsygdom for sundhedsskadelige håndledspåvirkninger, så øget forekomst af KTS kan udnyttes til at pege på risikofag, hvor der er behov for målrettede interventioner. Formålet er derfor også at dokumentere et sikkert niveau for håndledspåvirkninger. Undersøgelsen består af fire delundersøgelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> - KTS som signalsygdom - Dokumentation af sikkert niveau for hånd- og armbelastende arbejde - Nervepåvirkning ved intensivt hånd- og armbelastende arbejde - Hånd- og armbelastende arbejdes betydning for prognosen ved KTS og KTS-lignende symptomer 	12-2016	3,7
<p>Titel: Lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok – betydning af fysiske påvirkninger i arbejdet Ansøger: AMK Herning</p> <p>Projektets formål er at undersøge, om fysiske påvirkninger i arbejdet øger risikoen for udvikling af lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok. Lyskebrok er den hyppigste operation blandt mænd i den erhvervsaktive alder og forårsager kroniske smerter for op til 10% af de opererede i flere år efter operationen. Hvis der findes en sammenhæng mellem daglige løfteaktiviteter og stående/gående arbejde og risikoen for operation for lyskebrok, vil der specielt indenfor brancher som industri og bygge- og anlæg være et stort forebyggelsespotentiale. Viser det sig, at fysiske</p>	06-2017	3,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>påvirkninger i arbejdet øger risikoen for kroniske smerter efter operation for lyskebrok, vil midlertidige modifikationer af udvalgte arbejdsfunktioner muligvis reducere problemet.</p>		
<p>Titel: Godt i gang efter skulderoperation: Arbejdsmedicinsk intervention med fokus på belastningstilpasning og sikring af hurtigere og mere varig tilbagevenden til arbejdet efter skulderoperation (SkulderInterventionsProjektet – SIP) Ansøger: AMK Aarhus</p> <p>Projektet afprøver en systematiseret arbejdsmedicinsk indsats for patienter, der får foretaget pladsgørende skulderoperation på offentlige sygehuse i Region Midtjylland. Målgruppen er skulderopererede patienter, der fortsat har problemer med at klare arbejdet efter operationen. Det er målet at vurdere, om den arbejdsmedicinske indsats - sammenlignet med sædvanligt efterforløb - har positiv indflydelse på arbejdsevne, skuldersymptomer og tilfredshed efter tre, 12 og 24 måneder. De økonomiske omkostninger for at opnå en evt. positiv effekt vil også blive beregnet.</p>	07-2016	1,2
<p>Titel: Tilbage til fysisk krævende arbejde med dårlig ryg. Et prospektivt, kontrolleret interventionsprojekt Ansøger: AMK Bispebjerg</p> <p>Det er projektets formål at sætte fokus på personer med fysisk belastende arbejde og undersøge om kortvarig eller vedvarende arbejdspladsmodifikation samt intensiv fysisk aktivitet gør dem bedre i stand til at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Desuden vil projektet kortlægge, hvilke faktorer, som har betydning for tilbagevenden til arbejdet, samt undersøge om der er en sundhedsøkonomisk gevinst ved en eventuel positiv effekt.</p>	05-2017	3,3
<p>Titel: Arbejdsrelaterede risikofaktorer for operationskrævende skulderlidelser i Danmark Ansøger: AMK Aarhus 1 ph.d.</p> <p>Projektet har til formål at etablere en dansk forskningsdatabase, der samler tidligere arbejdsmedicinske undersøgelser af bl.a. computerarbejde, rengøringsarbejde og arbejde i plejesektoren. Ca. 40.000 personer (både mænd og kvinder) vil indgå i databasen, der senere kan udvides. I kraft af sin størrelse giver databasen mulighed for at udnytte de oprindelige data på nye måder. Forløbsstudier kan gennemføres umiddelbart ved kobling med oplysninger fra fx Landspatientregisteret og Arbejdsskaderegisteret.</p>	04-2016	2,2
<p>Titel: Årsager til kønsforskelle i udvikling af bevægeapparatlidelser. Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>Projektet vil undersøge om der er kønsforskelle i risikoen for operationskrævende skulder- og håndledslidelser. Kvinder klager hyppigere over bevægeapparatgener end mænd, men der mangler forskning der kan belyse årsagerne hertil, og der mangler viden til at kunne målrette forebyggelse til begge køn.</p>	04-2016	5,4

Projekttitel, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Titel: Tillægsansøgning til ” Årsager til kønsforskelle i udvikling af bevægeapparatlidelser” Ansøger: AMK Bispebjerg</p> <p>Begrundelse for tillægsansøgning: Undervejs i projektet opstod der en uventet og ikke-projekteret mulighed for at samarbejde med Afdeling for Neurovidenskab og Farmakologi på Panum Institutet om at udføre nogle studier, der har givet nyttig og relevant viden til projektet. Tidsforbruget til gennemførelse af dette studiums mange målinger samt planlægning, måling og afrapportering har været større end forventet. Der ansøges derfor om midler til at færdiggøre den resterende og planlagte del af det ansøgte projekt som samtidig indarbejder de indsamlede data fra samarbejdet med Panum Institutet.</p>	04-2016	0,6
<p>Titel: Arbejdsmiljø for beskæftigede med leddegigt Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Undersøgelsen har tre overordnede formål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. At vurdere i hvor høj grad personer med leddegigt er i risiko for nedsat arbejdsevne, øget sygefravær, arbejdsløshed og førtidspensionering samt vurdere, hvordan disse risici afhænger af sygdommens sværhedsgrad og sygdomskomplikationer. 2. At identificere faktorer i arbejdsmiljøet, som har betydning for forværring af leddegigt, nedsat arbejdsevne, øget sygefravær, arbejdsløshed og førtidspensionering. 3. At belyse sygdomsopfattelsen hos personer med leddegigt, analysere hvilke mestringsstrategier de anvender for at håndtere deres sygdom på arbejdspladsen og identificere de processer, som kan føre til nedsat arbejdsevne og udstødelse fra arbejdsmarkedet. 	04-2016	1,8
I alt for 'muskel- og skeletbesvær'		50,1
Tema: Virkemidler i arbejdsmiljøet		
<p>Titel: Sammenhæng mellem arbejdsmiljø og produktivitet – En registerbaseret follow-up undersøgelse Ansøger: NFA</p> <p>Negative sammenhænge mellem dårligt arbejdsmiljø og helbred er forbundet med store omkostninger for både samfundet, virksomhederne og arbejdstagerne. Men indenfor de senere år har der været stigende erkendelse af en positiv sammenhæng mellem godt arbejdsmiljø og produktivitet, og der har været stigende interesse i at få mere viden om disse sammenhænge. Forskningen i "arbejdsmiljøøkonomi" har imidlertid været spredt, og der er ikke udviklet generelt accepterede metoder til at følge sammenhænge mellem arbejdsmiljø og produktivitet over tid.</p> <p>Projektets overordnede formål er 1) at videreudvikle metoder til at analysere sammenhænge mellem arbejdsmiljø og produktivitet, 2) at</p>	08-2017	2,6

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
udrede mulige kausale sammenhænge mellem forskellige indikatorer for kvaliteten af virksomheders arbejdsmiljø og deres produktivitet, og 3) at gennemføre en større brancherettet/brugerrettet formidling med det formål at øge danske virksomheders og interessenters viden om sammenhænge mellem arbejdsmiljø og produktivitet.		
<p>Titel: Aktiv gravidpolitik på arbejdspladsen: Mere trivsel og mindre fravær Ansøger: AMK Bispebjerg</p> <p>Projektets overordnede formål er at undersøge, om indførelse af en aktiv gravidpolitik øger tryghed og trivsel under graviditet og nedsætter det graviditetsrelaterede fravær. Sygefravær under graviditet er højt i Danmark. Tal fra den danske fødselskohorte har vist, at 36 % af gravide kvinder er sygemeldt under graviditeten. Oftest skyldes fraværet almindelige graviditetsrelaterede gener, som forstærkes af belastninger i arbejdsmiljøet. Man har i befolkningsundersøgelser vist, at tilpasning på arbejdet reducerer sygefravær. På flere hospitaler har man positive erfaringer med indførelse af aktiv gravidpolitik, hvor man aktivt tager stilling til den gravides behov og tilpasser arbejdet, så det ikke er nødvendigt med en sygemelding. Effekten af en aktiv gravidpolitik er dog aldrig blevet undersøgt i en kontrolleret undersøgelse.</p>	03-2019	3,4
<p>Titel: Praxis- og Evidensbaseret udvikling af anbefalinger i Rådgivning om Muskelskeletbesvær på Arbejdspladsen (PERMA) Ansøger: NFA</p> <p>Smerter i muskler og led (MSB) er den næst-hyppigste årsag til førtidspensionering i Danmark. Det koster i gennemsnit hver dansker syv år med nedsat livskvalitet og er årsag til næsten halvdelen af alle erstatningsgodkendte erhvervssygdomme og lidelser. 25 % af danskernes langtidssygefravær skyldes MSB.</p> <p>Formålet med dette projekt er at udvikle et sæt praksis- og evidensbaserede anbefalinger til, hvordan MSB bedst forebygges på arbejdspladsen. Målet er at give arbejdsmiljørådgivere og arbejdspladser et evidensbaseret grundlag at handle ud fra, som kan bidrage til at forebygge og mindske MSB blandt medarbejderne.</p> <p>Projektet vil:</p> <ul style="list-style-type: none"> • undersøge, hvilke konkrete MSB-arbejdsmiljøproblemer på arbejdspladsen arbejdsmiljørådgiverne har størst behov for anbefalinger om • udvikle anbefalinger til at forebygge og løse disse problemer baseret på forskningsbaseret viden og praktiske erfaringer • tilpasse anbefalingerne • evaluere processen, så erfaringerne fra dette projekt kan anvendes til at udvikle andre anbefalinger på arbejdsmiljøområdet. 	12-2018	2,4
<p>Titel: Sikre praktikvirksomheder Ansøger: AMK Herning</p> <p>Nyere forskning indikerer, at praktikvirksomhederne spiller en afgørende rolle for lærlingenes sikkerhedspraksis, men på trods af, at disse har en lavere prioritering af sikkerhed end skolerne, er der ikke meget fokus på deres rolle ift. lærlingenes sikkerhedspraksis. Der</p>	12-2017	1,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>er derfor gode argumenter for at rette indsatsen for forebyggelse af ulykker hos lærlinge mod praktikvirksomhederne og deres sikkerhedspraksis, som et supplement til skolernes undervisning og fokuset på lærlingenes viden og holdninger.</p> <p>Formålene med dette projekt er således, (1) at udvikle en intervention rettet mod forbedring af sikkerhedsniveauet i BA-virksomheder med lærlinge ud fra eksisterende forsknings- og praksisviden, samt (2) at pilotteste interventionen og måleinstrumenterne i op til 20 BA-virksomheder</p>		
<p>Titel: Bør gravide arbejde om natten? Et registerbaseret studie af den gravides helbred og sygefravær Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>Arbejde om natten er udbredt og omfanget forventes ikke at blive mindre. Mange store og gode undersøgelser har belyst om arbejde om natten kan skade fosteret, men man ved meget lidt om, hvorvidt natarbejde under graviditeten kan skade moderen og føre til helbredsproblemer og sygefravær. Derfor er grundlaget for rationel rådgivning og regulering ufuldstændigt. Med etablering af den danske arbejdstidsdatabase er det muligt at adressere nogle af de væsentligste svagheder i tidligere undersøgelser og klarlægge om natarbejde er forbundet med en overrisiko for graviditetsrelateret sygefravær og de vigtigste komplikationer i graviditeten såsom bækkenløsning, svangerskabsforgiftning, svangerskabsdiabetes og fødselsdepression.</p> <p>Det forventes, at undersøgelsen vil bidrage til en afklaring om der er eller ikke er en risiko for nævnte svangerskabskomplikationer ved arbejde om natten. En sådan afklaring er vigtig, fordi arbejde om natten er udbredt, fordi der hersker stor usikkerhed om spørgsmålet blandt arbejdsmiljø- og sundhedsprofessionelle og fordi anbefalinger om helt eller delvist at undlade natarbejde under graviditet kan være meget indgribende for den gravide og for arbejdspladserne.</p>	12-2018	1,8
<p>Titel: Forebyggelseskultur i nedrivningsbranchen – udvikling af et virkemiddel til forebyggelse af udsættelse for sundhedsskadeligt støv Ansøger: TeamArbejdsliv</p> <p>Indånding af byggepladsstøv er årsag til en række lungesygdomme som lunge-kræft, silikose og KOL. Det er sygdomme, der i mange tilfælde først opstår sent i livet, man er derfor ikke altid opmærksom på risikoen, mens skaden sker. Skal sygdomme forebygges, bør det indgå i arbejdspladskulturen at undgå at indånde støv. På samme måde som det er lykkedes nogle byggepladser og nedrivningsfirmaer at gøre forebyggelse af ulykker til en naturlig del af arbejdet.</p> <p>Målet med dette projekt er at udvikle et virkemiddel, som nedrivningsbranchen kan anvende til at forebygge at medarbejderne udsættes for indånding af sundhedsskadeligt støv. Virkemidlet har det udgangspunkt, at relevante hjælpemidler og kendskab til sundhedsfaren ved at indånde støv allerede forekommer i branchen, men at det er vanskeligt at udvikle og fastholde en forebyggende arbejdspladskultur. Virkemidlet indeholder et værktøj til at lave en forebyggelsesplan for hver nedrivningsopgave, et træningsforløb for ledere og medarbejdere i at gennemføre audits af arbejdspladsen og støtte til den daglige leder.</p>	12-2017	2,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Titel: Implementering af forebyggende psykosociale indsatser Ansøger: DTU</p> <p>Arbejdsrelateret stress er stadig et uløst problem og er det næsthøypigste arbejdsrelaterede sundhedsproblem i Europa. Forskningen i forebyggende psykosociale indsatser har vist sig at være mangelfuld i forhold til at forstå, hvad der skal til for at en implementering af en indsats lykkes. Der mangler konkret viden om hvilke faktorer, som fremmer og hæmmer en implementeringsproces. Målet med dette projekt er 1) at undersøge hvilke fremmende og hæmmende faktorer, som påvirker implementeringen af psykosociale indsatser, og 2) at bruge disse faktorer til at udvikle et procesværktøj til brug ved implementering af psykosociale indsatser i fremtiden.</p> <p>Dette gøres ved at besvare følgende forskningsspørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke organisatoriske og ledelsesmæssige faktorer har indflydelse på implementeringen af psykosociale indsatser? • Hvad kendetegner et procesværktøj, som inkluderer disse faktorer? 	07-2018	1,9
<p>Titel: FOCA-kohorten; Opstart af national ungdomskohorte med henblik på fremtidige forskningsprojekter om unge, helbred og arbejde Ansøger: MarselisborgCentret</p> <p>Hovedformålet med etableringen af FOCA-kohorten er at generere ny, anvendelsesorienteret viden om gennemførelse af erhvervsuddannelse og arbejdsmarkedsdeltagelse blandt unge i Danmark med særlig vægt på betydningen af arbejdsforhold, helbred og trivsel. Målet søges udmøntet gennem opbygning og facilitering af et landsdækkende datagrundlag for forskningsaktiviteter indenfor en række temaer.</p> <p>FOCA-kohorten vil på langt sigt kunne bidrage til at imødekomme behovet for et kvalificeret, evidensbaseret beslutningsgrundlag for aktører med specifikt fokus på unges arbejdsliv. I kraft af satsning på opbygning af et kompetent fagligt miljø og i kraft af FOCA-kohorten opbygges både specialkompetencer og et datamateriale, som i mange år fremover vil kunne generere viden om unges arbejdsliv i bredeste forstand, og ligge til grund for både fremtidige udredninger, forskningsprojekter og beslutninger.</p> <p>Det er en grundtanke bag udviklingen af kohorten, at datamaterialet skal kunne anvendes i fremtidige studier med en (work-) life course epidemiology-tilgang, lige såvel som undersøgelsen pt. koordineres med tilsvarende undersøgelser i Norge og Holland. Dette vil give unikke muligheder for fremover at foretage komparative studier af unge, helbred og arbejde.</p>	12-2016	1,0
<p>Titel: Sunde skraldemænd går efter livslang arbejdsmarkedstilknytning Ansøger: Kræftens Bekæmpelse</p> <p>Blandt kortuddannede er renovationsarbejdere den jobgruppe, der har størst risiko for at gå på førtidspension. Arbejdet gennemføres ved høj fysisk aktivitet, et højt arbejdstempo og gentaget manuelt arbejde, hvilket i sig selv er udmattende. Foruden at arbejdskravene i sig selv kan udgøre en helbredsrisiko, kan de også udgøre en barriere for sund adfærd. Blandt kortuddannede er der statistisk set flere, der ryger, flere inaktive og færre der følger kostanbefalingerne.</p>	04-2016	2,1

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Der ligger et indbygget modsætningsforhold i, at renovationsarbejdet kræver god fysisk form og et godt helbred, mens arbejdet i sig selv virker nedslidende og udmattende. For at opbygge et sundere arbejdsmiljø er der derfor behov for at se på de helt grundlæggende arbejdsvilkår for renovationsarbejderne.</p> <p>Dette udviklingsprojekt har derfor tre formål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. at kortlægge strukturer og situationer i arbejdsmiljøet, som i dag er med til at forkorte arbejdslivet blandt renovationsarbejdere. 2. at udvikle en intervention i tæt samarbejde med medarbejderne, som forsøges integreret og forankret i renovationsarbejdernes hverdag og arbejdsmiljø. 3. at evaluere iværksættelsen af processen ved at afdække barrierer og muligheder, samt at samle disse i et løsningskatalog til brug for kommuner, arbejdsgivere og fagforeninger. <p>Før indsatsen kortlægges medarbejdernes sundhedstilstand, deres eksponering for støvpartikler og deres fysiske aktivitetsniveau. Disse undersøgelser skal dokumentere, hvor indsatsbehovet ligger for arbejdspladsen, medarbejderne og kommunen, samt at give indblik i interventionens afledte effekter. Den strukturelle forandring indføres blandt en subgruppe af medarbejdere, for at vurdere om den strukturelle forandring fremmer integrationen af de øvrige arbejdsmiljø- og sundhedsfremmetiltag.</p>		
<p>Titel: DK-JEM: En landsdækkende dansk arbejdsmiljøkohorte med job- og eksponeringsdata – en åben forskningsressource Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d., 5 post.doc</p> <p>Projektets overordnede formål er at etablere en åben international forskningsressource på arbejdsmiljøområdet for at fremme tids- og kost effektive undersøgelser af arbejdsmiljø, helbred og arbejdsmarkedstilknytning og for at samle arbejdsmiljøforskningen inden for forskellige områder. De specifikke formål er:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. at etablere en landsdækkende kohorte omfattende alle erhvervsaktive personer i Danmark i perioden fra 1964-2012 med validerede data om fag og branche gennem livet 2. at koble oplysninger om de enkelte personers psykosociale, biomekaniske, fysiske og kemiske erhvervmæssige påvirkninger til kohorten 3. at illustrere anvendeligheden af kohorten som åben forskningsressource ved studier af aktuelle arbejdsmiljørelevante problemstillinger, hvor fordelene ved at bruge en meget stor undersøgelsesgruppe og inddrage forskellige arbejdsmiljø-påvirkninger (som oftest studeres hver for sig) kommer til sin fulde ret. <p>Dansk sundhedsforskning har høstet stor international anerkendelse for resultater, der er opnået ved brug af offentlige registre, men arbejdsmiljøforskningen halter noget bagefter, blandt andet fordi oplysninger om arbejdsmiljø ikke indgår i disse registre. Hovedformålet med dette projekt er at råde bod på dette ved at oprette en landsdækkende population af alle erhvervsaktive i perioden 1964-2013 med oplysninger om jobtitel (fag) gennem livet. På grundlag af jobtitel og branche tilføjes specifikke oplysninger om den enkeltes livslange udsættelse for psykosociale, biomekaniske, fysiske og udvalgte kemiske arbejdsmiljø påvirkninger (såkaldte</p>	12-2017	7,1

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>'jobeksponeringsmatricer' (JEM)). Perspektivet er med tiden at koble flere og flere specifikke arbejdsmiljøpåvirkninger samt data om livsstil og miljøpåvirkninger til databasen og på denne måde skabe en værdifuld forskningsressource, som skal være åben for andre forskere nationalt og internationalt.</p> <p>Projektet er baseret på et samarbejde mellem en række større forskningsenheder på arbejdsmiljøområdet i Danmark, herunder NFA, og i forskningsprogrammet er indbygget forskeruddannelse med henblik på styrket rekruttering af yngre forskere og en styrket kontinuitet ved at fastholde talentfulde forskere på området i post.doc-stipendiater.</p>		
<p>Titel: Nye perspektiver på Medarbejderinddragelse i Arbejdsmiljøinterventioner (NyMA) Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Inddragelse af medarbejderne er et centralt element i den nordiske tilgang til arbejdsmiljøarbejdet. For eksempel anbefales medarbejderinddragelse af både Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur og Arbejdstilsynet som et vigtigt redskab for virksomheder i deres praktiske arbejde med at forbedre arbejdsmiljøet.</p> <p>På trods af anbefalingerne mislykkes mange medarbejderinddragende arbejdsmiljøindsatser (MA). Dette kan skyldes, at virksomhederne ikke opfylder forudsætninger for, at en MA kan gennemføres effektivt (fx et godt samarbejds-klima i arbejdsgrupperne eller en høj grad af medarbejderinddragelse). Der er derfor behov for at undersøge, hvilke forudsætninger og procesfaktorer, der skal være til stede for, at en MA giver de ønskede effekter.</p> <p>Derudover mangler der viden om, hvordan medarbejderinddragelsen påvirker medarbejdernes indbyrdes relationer i arbejdsgruppen og til den nærmeste leder. Eksempelvis kan gennemførelsen af MA styrke samarbejdsrelationerne, men også svække disse, hvis der blotlægges uoverensstemmelser og konflikter.</p> <p>Projektet omfatter et hovedprojekt og et ph.d.-projekt. Formålet med hovedprojektet er at undersøge, hvilke forudsætninger (fx et godt samarbejds-klima i arbejdsgruppen og en høj grad af medarbejderinddragelse) der skal være opfyldte for at en MA bliver gennemført som planlagt, samt om kvaliteten af forandringsprocessen (udtrykt ved forskellige mål for, om interventionen er gennemført som planlagt og medarbejdernes oplevelse af interventionen) påvirker effekter af MA på trivsel, engagement og job crafting.</p> <p>Formålet med ph.d.-projektet er at undersøge, hvilke mekanismer der betinger, om MA har positiv henholdsvis negativ indvirkning på samarbejdsrelationer i arbejdsgruppen og til nærmeste leder, samt om ændringer i samarbejdsrelationerne hænger sammen med effekten af MA på trivsel, engagement og job crafting.</p>	06-2017	3,2
<p>Titel: Professionalisering og integration i HR. Nye virkemidler i virksomhedens arbejdsmiljøindsats Ansøger: AAU 1 ph.d.</p>	09-2017	1,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Danske virksomheder afprøver i disse år nye virkemidler i arbejdsmiljøarbejdet på arbejdspladsen. Et af de disse virkemidler er en øget professionalisering af ledelsessystemerne på arbejdsmiljøområdet. I forbindelse med denne professionalisering gør to forskellige udviklingstendenser sig gældende: (a) Arbejdet integreres i HR-afdelingens arbejde, som traditionelt har beskæftiget sig med individuel medarbejderudvikling eller: (b) Arbejdsmiljøarbejdet forbliver i det 'traditionelle' arbejdsmiljøsystem, men med flere fuldtidsbeskæftigede professionelle og eventuelle frikøbte arbejdsmiljørepræsentanter. Det banebrydende for begge tendenser er, at arbejdsmiljøarbejdet flyttes fra det traditionelle sikkerhedssystem, præget af parternes lige repræsentation og medarbejdernes direkte indflydelse, og ind i mere strømlinede og professionelle enheder. Dette skift udgør en forandring, som på nuværende tidspunkt kun er ringe undersøgt. Det overordnede formål med dette ph.d.-projekt er derfor at undersøge, hvordan dette skift påvirker arbejdet med arbejdsmiljø og trivsel i virksomhederne og dermed for virksomhedernes muligheder for med forskellige strategier at udvikle et effektivt arbejdsmiljøarbejde.</p>		
<p>Titel: PUSAM – Projekt om Unge, Sårbarhed, Arbejdsmiljø og Marginalisering Ansøger: ÅMK Herning 1 ph.d.</p> <p>Projektet undersøger individuelle, socioøkonomiske og arbejdsmiljørelaterede faktorer betydning for såvel en positiv 'entrée' på arbejdsmarkedet såvel som en stabil arbejdsmarkedstilknytning som 27-28 årig baseret på spørgeskemaer og registeroplysninger vedr. 20-årige i det tidligere Ringkøbing Amt i 2004 og opfølgning fra spørgeskemabesvarelser i 2011, hvor de unge er 27/28 år samt registeroplysninger fra 2004/2014. Projektet indeholder en metodeudvikling vedr. definitioner og afgrænsning af begreberne 'stabil arbejdsmarkedstilknytning' og 'positiv entrée' på arbejdsmarkedet. Projektet identificerer arbejdsmiljøfaktorer af betydning for succesfuld integration af unge på danske arbejdspladser. Herunder indkredses højrisikopopulationer identificeret ud fra hvilke individuelle faktorer, der øger den enkelte medarbejders sårbarhed ved indtrædelse i arbejdslivet. Herved skabes der viden om, hvilke forhold det på arbejdspladsniveau er vigtigt at fokusere på, når nye, unge medarbejdere skal indsluses på arbejdsmarkedet.</p>	12-2016	4,0
<p>Titel: Arbejdsbetinget eksem: Fokus på jobskift samt implementering af forebyggende tiltag Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>Arbejdsbetinget eksem har gennem en årrække været den hyppigste anerkendte arbejdsbetingede sygdom i Danmark. Sygdommen rammer yngre erhvervsaktive mennesker, er ofte langvarig og har en dårlig prognose for helbredelse. Årsagen til den dårlige prognose for helbredelse er uafklaret og specielt mangles der i dag data vedrørende effekt af erhvervsskifte på prognosen – skal man tilstræbe, at patienter med arbejdsbetinget håndeksem bevarer deres aktuelle erhverv eller bør patienterne tilrådes erhvervsskift? Formålet med projektet er derfor at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • afklare, hvorvidt det bedrer prognosen for helbredelse at skifte arbejde • afdække hvorvidt der aktuelt tilbydes relevant forebyggende information, udredning og behandling til patienter med arbejdsbetinget eksem 	11-2016	1,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Titel: Effekten af pauser under akutte kirurgiske operationer på kirurgers træthed og koncentration i nattevagt Ansøger: Herlev Hospital 1 ph.d.</p> <p>Der foreligger sparsom viden omkring, hvordan man bedrer lægers arbejdsmiljø under uplanlagte operationer under nattevagter. Ved at foretage dette studium, skabes der opmærksomhed omkring lægers arbejdsmiljø og man vil ligeledes indirekte forbedre patientsikkerheden. Projektet har derfor til formål at undersøge, hvorvidt fast indlagte pauser under akut kirurgi i nattevagten har en gavnlig effekt på kirurgens velbefindende og præstation. Dette er med henblik på at forbedre lægernes arbejdsmiljø og det er ved andre studier vist forbedringer i kirurgers arbejdsmiljø i forbindelse med planlagt operationer, der foretages i dagtiden.</p>	01-2016	0,2
<p>Titel: Validering af spørgeskemaer. Kulturel tilpasning, afprøvning og validering af den danske version af spørgeskemaer om arbejdsfunktionsevne, troen på og parathed for tilbagevenden til arbejde Ansøger: Marselisborgcenteret</p> <p>Projektet afprøver og indsamler tre internationalt udviklede spørgeskemaer til brug i forbindelse med sygemeldte medarbejderes tilbagevenden til arbejde. Redskaberne kan fremadrettet anvendes ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurdering af muligheder for tilbagevenden til arbejde • Undersøgelse af effekten af indsatser rettet mod sygemeldtes tilbagevenden til arbejde og forebyggelse af gentagen sygemelding • Internationale sammenligninger <p>Screeningsredskaberne til vurdering af arbejdsfunktionsevne og parathed kan anvendes under sygefravær og efter tilbagevenden til arbejde af arbejdsgivere, arbejdsmiljøprofessionelle og sagsbehandlere på jobcentrene.</p>	12-2015	0,6
<p>Titel: Sygefravær, ledighed og langsigtede helbredspåvirkninger blandt danske veteraner fra den første Golfkrig. En registerbaseret opfølgning på Golfundersøgelsen fra 1999 Ansøger: AMK Køge</p> <p>Projektet har til overordnet formål at kortlægge de langsigtede konsekvenser af udsendelse i en international mission med et stærkt belastende psykisk og fysisk arbejdsmiljø med risiko for arbejdsulykker/erhvervsbetingede sygdomme. Konsekvenserne måles i form af sygefravær, ledighed og medicinforbrug. Projektet er en opfølgning på Golfkrigsveteran-undersøgelsen fra 1999 af personer fra bl.a. Forsvaret, Udenrigsministeriet og andre organisationer (herunder NGO'er) som under og i efterforløbet af den første Golfkrig i 1991 blev udsendt til den Persiske Golf i perioden april 1991 til januar 1996. Sygefravær, ledighed og medicinforbrug blandt de udsendte vil blive sammenlignet med de tilsvarende parametre blandt kontrolgruppen fra Golfkrigsveteran-undersøgelsen, som var en alders- og kønsmatchet gruppe af ansatte i forsvaret, der ikke var udsendt i perioden samt en kontrolgruppe alders- og kønsmatchet kontrolgruppe fra baggrundsbefolkningen. Endvidere skal projektet belyse, om der er undergrupper blandt de udsendte personer, der har forskellig risiko for sygefravær, ledighed og medicinforbrug efter</p>	05-2016	0,4

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
udsendelsen.		
<p>Titel: Sikker identitet – et randomiseret interventionsstudie på byggepladser baseret på social identifikation og sikkerhedsklima Ansøger: AMK Herning</p> <p>Projektets formål er at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kortlægge omfanget og styrken af den sociale identitet på henholdsvis sjak- og byggepladsniveau. - Undersøge sammenhængen mellem social identitet og sikkerhedsklima på sjak- og byggepladsniveau og sikkerhedspraksis. - Afprøve interventionen i et randomiseret kontrolleret design på 2 store byggepladser. - Omsætte projektets instrumenter og resultater til konkrete praksisrettede redskaber, der kan anvendes af bygherrer til at styrke byggeplads-identiteten på kommende byggerier. <p>Der er behov for nytænkning indenfor forskningen i forebyggelse af ulykker i BA-branchen. Specifikt efterlyses randomiserede studier, der undersøger nye strategier, der kan øge arbejdernes overholdelse af sikkerhedsregler og –tiltag. Nærværende projekt vil undersøge om en styrkelse af den sociale identitet på sjak- og pladsniveau kan forbedre sikkerhedsklimaet både i sjakket og på pladsen og dermed forbedre sikkerhedspraksis.</p>	10-2016	3,6
<p>Titel: Interventioner med arbejdsmiljøøkonomiværktøj Ansøger: COWI</p> <p>Projektets formål er at besvare følgende overordnede spørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan påvirkes arbejdsmiljøarbejdet, når arbejdspladser får kendskab til deres omkostninger som følge af dårligt arbejdsmiljø via et værktøj til arbejdsmiljøøkonomi? - Hvad er de økonomiske omkostninger og gevinster forbundet med arbejdspladseres arbejdsmiljø og arbejdsmiljøforbedringer? <p>Baggrunden for projektet er, at der mangler viden om, hvordan viden om sammenhængene mellem arbejdsmiljø og virksomhedsøkonomi og værktøjer til arbejdsmiljøøkonomi bliver anvendt af virksomheder, og hvilke effekter anvendelsen har på arbejdsmiljøarbejdet.</p>	08-2016	2,6
<p>Titel: Har anmeldelsen af en arbejdsbetinget lidelse en effekt på den anmeldte medarbejders helbred og arbejdsmarkedstilknytning Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>Projektet søger at belyse om anmeldelsen af en arbejdsrelateret lidelse har en effekt på den anmeldte medarbejders helbred og arbejdsmarkedstilknytning. Projektet baserer sig på både en kvalitativ og en kvantitativ tilgang. I undersøgelsen sammenlignes data fra ca. 920 medarbejdere fordelt på grupperne: Anmeldte psykiske sygdomme. Anmeldte hudsygdomme. Anmeldte ryggsygdomme. Uanmeldte medarbejdere arbejdsrelaterede psykiske lidelser. Projektet samarbejder med Arbejdsskade styrelsen.</p>	04-2017	2,4
<p>Titel: Plean - en handlingsorienteret metode til APV af psykisk arbejdsmiljø</p>	09-2016	2,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Ansøger: DTU</p> <p>Projektets formål er at udvikle, afprøve og formidle en dialogbaseret, motiverende og handleorienteret metode til arbejdspladsvurdering, kaldet Plean. Det er erfaringen at det er vanskeligt for arbejdspladser at organisere og gennemføre APV-forløb, som gennemgår alle faserne i forløbet og der efterlyses værktøjer og metoder, som kan udvikle APV-processen. Projektet vil:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udvikle en dialogbaseret psykisk APV-metode med arbejdsopgaven i centrum. - Styrke den handlingsorienterede del af arbejdspladsvurderingen og skabe aktiviteter målrettet de udpegede problemer. - Understøtte engagementet og prioriteringen af indsatserne ved at integrere principper fra allerede eksisterende ledelsesprioriterede strategier rettet mod forbedring af udførelse af arbejdsopgaven – lean – og forbedring af det psykiske arbejdsmiljø. - Integrere hensynet til det psykiske arbejdsmiljø med udvikling af koordinering, inklusive den relationelle koordinering omkring udførelsen af opgaverne. 		
<p>Titel: Forskning som virkemiddel i arbejdsmiljøregulering Ansøger: NFA</p> <p>Formålet er at belyse forskningen som virkemiddel i arbejdsmiljøreguleringen i Danmark. Ud fra udvalgte eksempler vurderes forskningsresultater af relevans for regulering, og det undersøges, hvad der har haft gennemslag i reguleringen og hvilke faktorer, der bestemmer dette. Arbejdsmiljøforskningens udvikling og strategiske element belyses gennem de sidste ca. 30 år. Herefter analyseres såvel historiske som nutidige eksempler og dens anvendelse i regulering vil indgå. Metoden har følgende trin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Historiske analyser, hvor centrale temaer identificeres og analyseres. Affald- og genanvendelsesprojektet er et eksempel. - Case-analyser af nye eksempler, f.eks. stress og depression og tungt arbejde. <p>Resultaterne af analyserne anvendes til udarbejdning af en model for vurdering af forskning til anvendelse i regulering. Denne model vil kunne bruges til at identificere og vurdere de vigtigste elementer i processen fra etablering af en strategi for forskning, gennem etablering af projekt og opnåelse af resultater til anvendelse.</p>	03-2016	1,5
<p>Titel: Virksomhedens ansvar for medarbejdernes fysiske og psykiske sundhed - retlige virkemidler i et forebyggelsesperspektiv Ansøger: Det Juridiske Fakultet, KU 2 ph.d.</p> <p>Projektet tager udgangspunkt i de seneste mange års udvikling i den retlige regulering af beskyttelsen af de ansattes fysiske og psykiske sundhed. Den centrale regulering på området udgøres fremdeles af arbejdsmiljølovgivningen, men denne lovgivning suppleres i stigende grad af andre virkemidler med forankring i navnlig arbejdsretten, men også erstatningsretten, socialretten, CSR og anden "soft law" har betydning for retsdannelsen. Komplexitet og delvis uoverskuelighed præger i stigende grad det samlede billede.</p> <p><i>Formålet</i> med projektet er med baggrund heri at analysere og vurdere den samlede retlige regulering inden for to områder: Det psykiske arbejdsmiljø og de ansattes fysiske sundhed. Et centralt fokus bliver samspillet mellem arbejdsmiljøloven og de øvrige retsdannelser. Der anlægges et forebyggelsesperspektiv: Grundlaget for vurderingen af det samlede regelværk er dets egnethed til</p>	12-2016	2,8

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
effektivt at fremme arbejdsmiljøet på virksomhederne. På baggrund af undersøgelsen vil behovet for evt. ændringer i lovgivningen mv. blive overvejet og konkrete anbefalinger herom vil blive udformet.		
<p>Titel: Virksomheders økonomiske omkostninger og gevinster ved interventioner i arbejdsmiljøet og deres betydning for arbejdsmiljøet Ansøger: COWI</p> <p>Projektets formål er at udvikle materiale, som kan anvendes af virksomheder til at fremme lønsomme investeringer i bedre arbejdsmiljø. Som led i opfyldelsen af dette formål har projektet følgende delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At undersøge, hvordan økonomiske overvejelser indgår i beslutninger om og udformning af interventioner i arbejdsmiljøet. - At opgøre virksomheders økonomiske gevinster i form af lavere fravær, lavere frivillig personaleomsætning, højere produktivitet, bedre kvalitet o.lign. ved investeringer i arbejdsmiljøet. - At udvikle en metode for opstilling af en business case, som virksomheder kan anvende i det strategiske arbejdsmiljøarbejde. 	08-2016	2,4
<p>Titel: Betydningen af arbejdsmigration fra Østeuropa for det danske arbejdsmarked Ansøger: AAU 2 ph.d.</p> <p>Formålet med projektet er at afdække hvilke konsekvenser tilstedeværelsen af arbejdsmigranter fra en række østeuropæiske EU-lande har for arbejdsmiljø og arbejdsvilkår på danske arbejdspladser. Fokus er på det faglærte og ikke-faglærte arbejdsmarked inden for to udvalgte brancher: bygge- & anlægs- samt rengøringsbranchen. Netop disse brancher er valgt, da begge brancher har en høj koncentration af østeuropæiske arbejdstagere; i begge brancher er arbejdet risikobetonet ift. ulykker og helbred; den ene branche (bygge/anlæg) er mandsdomineret og den anden (rengøring) kvindedomineret.</p> <p>Konkrete spørgsmål i forskningsprojektet er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan påvirker arbejdsmigrationen det danske arbejdsmarked ift. segregering, lønudvikling, arbejdsudbud, arbejdsulykker og i form af eventuelle ændrede mønstre for arbejdsmarkedsintegrationen (inklusion, eksklusion og tilbagetrækning), både for migrantarbejdere og danske arbejdere? - Hvordan påvirker arbejdsmigrationen institutionelle strukturer, normer, traditioner og praksisser på de danske arbejdspladser; hvilken betydning har arbejdsmigrationen for sikkerhedskulturen og det psykiske og fysiske arbejdsmiljø på arbejdspladsen? - Hvilke konsekvenser har arbejdsmigrationen for arbejdstagernes levevilkår og hvorledes påvirkes deres selvidentitet? 	02-2017	3,4
<p>Titel: Simulation: Et nyt virkemiddel i den forebyggende arbejdsmiljøindsats i hospitalssektoren Ansøger: DTU 1 ph.d.</p> <p>Formålet med ph.d.-projektet er at undersøge simulation som et virkemiddel i den forebyggende arbejdsmiljøindsats i hospitalssektoren. Det overordnede forskningsspørgsmål er: Hvilke muligheder og begrænsninger giver forskellige former for simulation for at optimere fremtidige arbejdsmiljøforhold?</p>	07-2016	1,3

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>Herunder vil der særligt blive fokuseret på tre spørgsmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hvilke typer arbejdsmiljøpåvirkninger kan vurderes i simulationer? 2. Hvor valide er arbejdsmiljøvurderinger baseret på simulation? 3. Hvordan overføres og fastholdes sådanne arbejdsmiljøvurderinger fra simulation til designprocessen så de får effekt for arbejdet blandt arkitekter, ingeniører og planlæggere? 		
<p>Titel: Center for forskning i arbejdsmiljøindsatser og virkemidler – CAVI Ansøger: NFA</p> <p>Formålet med projektet er at skabe grundlag for en mere effektiv arbejdsmiljøindsats på samfunds- og virksomhedsniveau. Det sker gennem udvikling af forskningsbaseret viden om, hvordan samfundsmæssige virkemidler i arbejdsmiljøet omsættes til forandringer i virksomhederne, som kan føre til et bedre arbejdsmiljø. Virkemiddelforskning på arbejdsmiljøområdet har hidtil været spredt og præget af metodiske vanskeligheder. Projektets ambition er at skabe et forskningsmæssigt gennembrud i vurdering af forskelligartede virkemidler på arbejdsmiljøområdet.</p>	06-2016	7,2
<p>I alt for 'virkemidler i arbejdsmiljøet'</p>		65,9
<p>TEMA: Udstødelse og sygefravær</p>		
<p>Titel: Effektivisering af intervention rettet mod belastningsreduktion og genoptagelse af arbejde Ansøger: AMK Herning 1 ph.d.</p> <p>Projektets formål er at evaluere effekten af en intervention rettet mod sygemeldte personer og deres arbejdspladser. Der er tale om sygedagpengeklienter fra Herning og Ringkøbing – Skjern kommuner, der er sygemeldt med baggrund i psykiske problemer.</p>	09-2016	1,6
<p>Titel: Et nyt redskab til at måle arbejdsevnen både i klinisk arbejde og på befolkningsniveau Ansøger: Folkesundhedsvidenskab, KU</p> <p>Projektets formål er at udvikle et nyt redskab til at måle arbejdsevne. I projektet undersøges interaktionen mellem forskellige arbejdskrav og helbredsmæssige ressourcer og betydningen heraf for subjektiv arbejdsevne, sygefravær og tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.</p>	04-2016	2,9
<p>I alt for 'udstødelse'</p>		4,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
Tema: Nye teknologier, nye organisations og ansættelsesformer og arbejdsliv		
<p>Titel: Midt om natten Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Det overordnede formål med projektet er at undersøge, hvad antallet af nattevagter i træk betyder for risikoen for sygdom. Projektet anvender akutte reaktioner f.eks. søvn og døgnrytmeforstyrrelser til at vurdere konsekvensen af at arbejde hhv. 2, 4 og 7 nætter i træk – både mens natarbejdet står på og i dagene efter. De akutte reaktioner bruges som tilnærmede mål for risikoen for senere udvikling af hjerte- og stofskiftesygdomme. Politiet og Politiforbundet har givet tilsagn om at deltage i projektet.</p>	04-2016	3,6
<p>Titel: Helbredskonsekvenser af lysmiljøet ved indendørsarbejde og natarbejde LUXAR Ansøger: AMK Aarhus 1 ph.d.</p> <p>Det overordnede formål er at undersøge om lysmiljøet ved indendørs arbejde og natarbejde har helbredsmæssige konsekvenser: 1) Om udsættelse for lave niveauer af lys om dagen ved indendørsarbejde giver forøget risiko for depression, søvnforstyrrelser og almensymptomer. 2) Om udsættelse for høje niveauer af lys om natten ved natarbejde giver forøget risiko for brystkræft. 3) Om udsættelse for lave niveauer af lys ved indendørsarbejde og høje niveauer af lys ved natarbejde ændrer den biologiske døgnrytme.</p>	12-2016	5,0
I alt for 'nyt arbejdsliv'		8,6
Tema: Støj		
<p>Titel: Støjbelastning i arbejdsmiljøet og risiko for tinnitus og nedsat høreevne. Ansøger: AMK Aarhus 1 ph.d.</p> <p>Projektet vil undersøge, hvordan udsættelse for støj over og under de gældende grænseværdier påvirker forekomsten af tinnitus og hørenedsættelse. Der tages udgangspunkt i personer undersøgt i et projekt fra 2002, hvoraf en del vil blive undersøgt igen og der rekrutteres også nye personer til undersøgelsen. Resultaterne kan bruges til prioritering af indsatsen over for støj, herunder målrettet vejledning af støjudsatte.</p>	12-2016	4,0
I alt for 'støj'		4,0

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
Tema: Stoffer og materialer		
<p>Titel: Helbredsskader og partikelforureninger i København Lufthavn i Kastrup. En registerbaseret opfølgingsundersøgelse</p> <p>Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>Undersøgelsen skal be- eller afkræfte om arbejdsmæssig udsættelse for partikelforurennet luft i CPH er forbundet med helbredsskader. Undersøgelsen gennemføres i et samarbejde med CPH og 3F-Kastrup og med andre involverede virksomheder og arbejdstagerorganisationer. Undersøgelsen designes som en historisk kohorteundersøgelse af ufaglærte mænd ansat i CPH fra 1985 og fremefter.</p>	06-2016	3,0
<p>Titel: Konsekvenser af erhvervmæssig eksponering for organisk støv – CODUST. Et opfølgingsstudie blandt danske landmænd og træindustriarbejdere med astma og KOL</p> <p>Ansøger: Institut for Folkesundhed, AU 1 ph.d.</p> <p>Studiet fokuserer på risikofaktorer og prognostiske faktorer for astma og KOL i målgruppen. Hypotesen er, at organisk støv på en dosisafhængig måde er associeret til både udvikling, sværhedsgrad og prognose af astma og KOL. Studiet kobler på unik vis styrkerne ved traditionelle erhvervskohorter med forcerne i nationale registerbaserede kohorter, hvilket netop er muligt i Danmark pga. vores enestående registre. Studiet øger i væsentlig grad vores viden om organisk støvs betydning for både udvikling, sværhedsgrad og prognose for astma og KOL, hvilket er helt afgørende for en evidensbaseret forebyggelse af disse folkesygdomme.</p>	12-2016	3,0
<p>Titel: Styreneksponering og risiko for kræft og fosterskader: En 40-års opfølgingsundersøgelse af ansatte i den danske glasfiberplastindustri, STRIKT-projektet</p> <p>Ansøger: AMK Aarhus 2 ph.d.</p> <p>Formålet er at undersøge om eksponering for styren medfører forøget risiko for non-Hodgkin's lymfom (lymfeknudekræft), kronisk lymfatisk leukæmi, kræft i spiserør og bugspytkirtel og andre kræftsygdomme samt spontan abort, misdannelse og påvirket fostervækst. Projektet tager udgangspunkt i en etableret kohorte af 36.610 mænd og 6.500 kvinder ansat i den danske plastfiberindustri 1964-1988, som har været eksponeret for høje styrenniveauer sat overfor en ikke-udsat kontrolgruppe.</p>	02-2016	3,0
<p>Titel: Forebyggelse af arbejdsbetingede hudsygdomme</p> <p>Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p>	03-2016	3,6

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
Formålet med projektet er at gennemføre en forebyggende indsats overfor patienter med anmeldt arbejdsbetinget eksem for at forebygge langvarig sygdom og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet som følge af den arbejdsbetingede eksem.		
<p>Titel: Har bygge-anlægsarbejdere i Danmark øget risiko for at få KOL – og hvilke forebyggelsesperspektiver er der? Ansøger: AMK Bispebjerg 1 ph.d.</p> <p>Formålet med denne undersøgelse er at undersøge om der er en øget risiko for KOL blandt danske mandlige bygge-anlægsarbejdere med særligt fokus på risikoen blandt nedrivere (jord- og betonarbejdere) og tømrere sammenlignet med en gruppe uden støvudsættelser (portører), at kortlægge støvniveauet på danske bygge-anlægspladser gennem de senere år og nu. Desuden vil vi kortlægge aktuelle arbejdsmiljøforanstaltninger og forebyggelsespotentialer mhp. efterfølgende implementeringsstrategi.</p>	04-2016	3,9
I alt for 'stoffer og materialer'		16,5
<i>Tema: Brandfolks mulige helbredsrisici ved arbejdet</i>		
<p>Titel: BIOBRAND: Biomonitorering af brandmænd og røgdykkere; måling af markører for eksponering, intern dosis og effekt før og efter brandslukning Ansøger: NFA</p> <p>Projektet har til formål at undersøge, hvordan og i hvilken udstrækning danske brandfolk udsættes for sod og røgpartikler under brandindsats og -øvelser, når branddragt og øvrige værnemidler anvendes, og at afdække mulige helbredseffekter heraf.</p> <p>I biomonitoreringsstudierne måles eksponeringen i form af røg- og sodpartikler i indåndingszonen inde i røgdykkerdragt ved brandslukning ved hjælp af bærbare partikeltællere. Desuden måles partikelkoncentrationen i den omgivende luft under brand. Endvidere undersøges hudpåvirkning under brandslukning og der indsamles data om relevante livsstils-variable. Der vil blive undersøgt biomarkører for DNA-skader i blodceller (DNA-skadende påvirkninger), hydroxypyren i urin (markør for udsættelse for tjærestoffer gennem hud og ved indånding), cytokiner og akutfaseproteiner i blod (markører for akut inflammation og risiko for hjertekarsygdom), og tjærestoffer på hud (hudpåvirkning).</p>	12-2016	3,0
<p>Titel: EPIBRAND: Epidemiologisk registerundersøgelse af danske brandfolks mulige helbredsrisici ved arbejdet: Kræft og hjertekarsygdom Ansøger: Kræftens Bekæmpelse</p> <p>Brandfolk udsættes ved brandbekæmpelse for en lang række påvirkninger med sundhedsskadeligt potentiale, herunder risiko for kræft og hjertekarsygdom. Det er vurderet, at brandfolk har en mulig øget risiko for kræft, herunder især risiko for kræft i prostata og testikler</p>	12-2016	2,5

Projekttitle, Ansøger	Forventet slut md-år	Mio. kr.
<p>samt non-Hodgkin's lymfom. Endvidere er der mistanke om, at påvirkningerne i brandfolkenes arbejdsmiljø kan øge risikoen for hjertekarsygdomme.</p> <p>Formålet med undersøgelsen er dels 1) at etablere en kohorte af danske brandfolk baseret på kobling af informationer fra en række registre og dels 2) at sammenligne risikoen for kræft og hjertekarsygdom i denne gruppe med risikoen hos den generelle erhvervsaktive befolkning samt med risikoen hos henholdsvis politifolk og ansatte i Forsvaret. En historisk kohorte af brandfolk søges etableret via kombination af ansættelsesdata fra en række registre med historiske oplysninger om brandfolk.</p> <p>Resultaterne vil være anvendelige til at belyse om danske brandfolk har øget forekomst af kræft samt for iskæmisk hjertesygdom.</p>		
I alt for 'brandfolks mulige helbredsrisici ved arbejdet'		5,5
<i>Tema: Udredninger</i>		
Titel: Udredning af hvilke erhvervsmæssige belastninger, der kan medføre udvikling af skuldersygdomme Ansøger: AMK Aarhus	12-2016	0,4
Titel: Udredning af årsager til irriterende (toksisk) kontakteksem efter erhvervsmæssig udsættelse for irriterende påvirkninger af huden Ansøger: AMK Herning	06-2016	0,3
I alt for 'udredninger'		0,7
I alt for igangværende, januar 2016		296,5

ARBEJDSMILJØFORSKNINGSFONDEN

Liste over projekter afsluttet i 2015

Januar 2016

Afsluttede projekter i oversigt

Psykisk arbejdsmiljø

Antal projekter: 8 Samlet bevilling: 14,8 mio. kr.

Muskel- og skeletbesvær

Antal projekter: 4 Samlet bevilling: 9,7 mio. kr.

Virkemidler i arbejdsmiljøarbejdet

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 4,6 mio. kr.

Nye teknologier, nye organisations- og ansættelsesformer og arbejdsliv

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 7,1 mio. kr.

Støj

Antal projekter: 1 Samlet bevilling: 4,4 mio. kr.

Stoffer og materialer

Antal projekter: 1 Samlet bevilling: 4,4 mio. kr.

Udredninger

Antal projekter: 2 Samlet bevilling: 0,9 mio. kr.

Samlet for afsluttede

Antal projekter: 20 Samlet bevilling: 45,7 mio. kr.

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
Tema: Psykisk arbejdsmiljø	
<p>Titel: Attraktive arbejdspladser for aktive seniormedarbejdere Ansøger: NFA</p> <p>Formål: Formålet med dette projekt er at undersøge, hvorvidt implementering af seniorordninger som virkemiddel kan forbedre seniormedarbejderes arbejdsmiljø og derved motivere medarbejdere i ældreplejen til at forblive længere tid i arbejdet.</p> <p>Projektet har belyst følgende forskningsspørgsmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hvilken betydning har arbejdsmiljøet samt involvering i arbejdspladsen på intentioner om tidlig tilbagetrækning fra arbejdslivet? 2) Hvilken betydning har mental sundhed for intentioner om tidlig tilbagetrækning fra arbejdslivet? 3) Hvilke komponenter er relevante i en flerstrengt intervention for at fastholde SOSUmedarbejdere i arbejde i længere tid og dermed udsættes tilbagetrækning fra arbejdet. 4) Hvilke effekter har en intervention med disse komponenter på forebyggelse af tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og fastholde SOSU-medarbejdere i arbejdet længere tid indtil den generelle pensionsalder? 5) I hvilket omfang kan en sådan flerstrengt intervention implementeres og hvilke processer har betydning for implementeringen? 6) Hvilke effekter har en intervention med henblik på styrkelsen af teamorganiseret arbejde på den sociale kapital på arbejdspladsen og på fastholdelse i arbejdslivet. <p>Hovedresultater: Projektet fandt, at medarbejdere med fysisk meget anstrengende arbejde og med en lav grad af involvering i arbejdspladser hyppigere havde intention om meget tidlig tilbagetrækning fra arbejdet. Det samme var tilfældet for medarbejdere med forøgede depressive symptomer, både på samme tidspunkt og over tid. Det samme var tilfældet for både dem som havde forværrede symptomer og dem som oplevede lettelse af symptomer over en periode på to år. Det tyder på, at depressive symptomer har en hurtig effekt på intentioner om tidlig tilbagetrækning, at denne virkning varer ved over tid, også selvom der sker en lettelse af symptomer. Men der sker ikke nogen forøgelse af intentionen over tid. Disse resultater indikerer, at man kunne forlænge forbliven i arbejde for seniormedarbejdere ved at reducere meget fysisk anstrengelse i arbejde og ved at forøge medarbejderes involveringen på arbejdspladsen, samt gennem en tidlig indsats over for depressive symptomer. På basis af tidligere forskning om tidlig tilbagetrækning fra arbejdet samt en række fokusgruppe interviews blev der udviklet et flerstrengt</p>	2,8

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>interventionsprogram med det formål at fastholde seniormedarbejdere i SOSU-arbejde i længere tid og udsætte tilbagetrækning til den normale pensionsalder. Denne flerstrengede intervention blev implementeret i to kommuners ældrepleje.</p> <p>Procesevalueringen viste, at interventionen i begge kommuner kun blev delvist implementeret, og de forventede forbedringer i arbejdsmiljøet og af helbredet blev kun delvist opnået. I de to kommuner sket der i interventionsperioden en ændringer i intentionerne om tidlig tilbagetrækning, således at færre havde intention om meget tidlig tilbagetrækning. Da der ikke var nogen kontrolgruppe, er det usikkert, om disse ændringer kan tilskrives interventionen.</p> <p>I en opfølgingsperiode på fem år efter interventionen fandtes ikke nogen effekt af interventionen på tilbagetrækning til hverken efterløn eller førtidspension. Projektet fandt, at SOSU-medarbejdere i ni kommuners ældrepleje havde hyppigere tilbagetrækning til efterløn sammenlignet med danske lønmodtager generelt. Der fandtes ikke forskel i tilbagetrækning til førtidspension.</p> <p>Dårligt selvvurderet helbred havde en stærk association med tilbagetrækning til førtidspension og en svag association til tilbagetrækning til efterløn. Derimod havde en lav grad af involvering i arbejdspladsen blandt SOSU-medarbejdere betydning for tilbagetrækning til efterløn, men ikke til førtidspension. Endvidere fandt projektet, at tidligere perioder med langvarig ledighed havde betydning for tilbagetrækning til efterløn og tidligere langvarigt sygefravær havde betydning for tilbagetrækning til førtidspension.</p> <p>Den "frivillige tilbagetrækning" til efterløn havde langt større omfang blandt seniormedarbejdere i aldersgruppen 55-64-årige end den sygdomsrelaterede tilbagetrækning til førtidspension.</p> <p>På basis af disse resultater konkluderes det, at interventionen, der retter sig imod at forøge medarbejderes involvering på arbejdspladsen antageligt vil have en betydelig effekt på seniormedarbejderes fastholdelse i arbejde.</p>	
<p>Titel: Risikofaktorer for vold og trusler på arbejdspladsen Ansøger: AMK Herning</p> <p>Formål: Projektet havde til formål at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kortlægge hyppighed af forskellige former for vold i udvalgte brancher og organisationer, hvor man arbejder med mennesker. - Undersøge individuelle, og især organisatoriske / strukturelle risikofaktorer for vold – herunder analyser på flere organisatoriske niveauer. - Analysere hvorvidt arbejdspladsens politikker og praksis ift vold (voldsklima) har en modererende betydning i forholdet mellem risikofaktorerne og vold. - Udvikle en ledelsesbaseret intervention med henblik på forebyggelse vold på baggrund af projektets resultater. <p>Hovedresultater: - Projektet fandt høje hyppigheder af vold og trusler i alle de deltagende brancher, men hyppighederne af vold og trusler varierede brancherne imellem. Vold og trusler er mest hyppigt på specialskoler og på psykiatriske afdelinger.</p>	3,4

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<ul style="list-style-type: none"> - Projektet fandt ingen individuelle risikofaktorer som personlighed, alder, eller håndteringsstrategier. Dog er en accepterende holdning til vold og trusler på arbejdspladsen stærkt relateret med en øget risiko for vold og trusler. - Strukturelle risikofaktorer kan øge risikoen for at blive udsat for vold og trusler. At arbejde aften/nat og en kort anciennitet på den pågældende arbejdsplads øger risikoen for vold og trusler. Risikoen for vold og trusler er større jo mere af den ansattes arbejdstid, der blev tilbragt sammen med klienter/patienter/eleverne/indsatte. - Arbejdsmiljøet kan øge risikoen for vold og trusler. Især høje kvantitative krav, høje emotionelle krav og mange rollekonflikter øgede risikoen for vold og trusler på tværs af de fire brancher. Desuden kan lav grad af forudsigelighed i arbejdet, og lav grad af organisatorisk retfærdighed øge risikoen for vold og trusler. Det er ikke identiske arbejdsmiljøfaktorer, der er relateret til vold og trusler på tværs af brancherne. - Sociale konflikter øger risikoen for trusler og vold. Desuden fandt vi, at trusler spiller en rolle i sammenhængen mellem sociale konflikter og vold. Dette tyder på en eskalerende proces mellem fra konflikter til trusler til vold på arbejdspladsen. - Forebyggelsesadfærd fra topledelse, nærmeste leder og kolleger har en forebyggende effekt på vold og trusler i psykiatrien, på ældreområdet og i kriminalforsorgen, men ikke på specialskoler. Effekten af forebyggelsesadfærden er mindre effektiv på arbejdspladser høje hyppigheder med vold og trusler, hvilket topledelsen bør være særlig opmærksom på, når forebyggelse planlægges. - Voldsforebyggelse opfattes kvalitativt anderledes på specialskoler sammenlignet med de andre brancher, idet volds- og trusselsforebyggelse i høj grad er indlejret i den pædagogiske praksis og de pædagogiske handleplaner, som udføres på specialskolerne. 	
<p>Titel: Arbejdspladsen og det psykosociale arbejdsmiljøets betydning for livsstil.</p> <p>Ansøger: NFA 1 ph.d.</p> <p>Formål: Projektets formål var at: 1) belyse sammenhængen mellem livsstil og sygefravær, 2) belyse sammenhængen mellem arbejdsmiljø og livsstil, 3) identificerer prædiktorer for livsstilsændringer og 4) analyser arbejdsgrupper og kollegaers betydning for livsstil. De underliggende hovedhypoteser var at personer med en usund livsstil (rygere, for højt eller lavt BMI og fysisk inaktive personer) har en højere risiko for Inngtidssygefravær; at et uhensigtsmæssigt arbejdsmiljø kan lede til vægtændring og ændring i ens fysiske aktivitetsniveau; og slutteligt at personer fra samme arbejdsgruppe har mere ens livsstil end personer fra andre arbejdsgrupper. Der har været enkelte ændringer i formål og hypoteser i den oprindelige plan, men dette skyldes ændringer i brug af datamaterialet. Herved ændredes de muligheder jeg havde for de forskellige typer af analyser.</p> <p>Hovedresultater: Projektet er bygget op omkring fire undersøgelser blandt kommunalt ansatte medarbejdere i ældreplejen mellem 2005 og 2008.</p>	1,8

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p><i>Undersøgelse #1:</i> Her undersøgtes sammenhængen mellem livsstil (BMI, rygning, fysisk aktivitet i fritiden) og langtidssygefravær (mere end tre uger). Data om sygefraværet blev trukket fra DREAM-registeret; DREAM indeholder data omkring alle udbetalinger af sygedagpenge. Tidligere undersøgelser har kun i sjældnen grad undersøgt risikoen for langtidssygefravær blandt undervægtige, hvilket disse analyser undersøger. Det er heri den største nyhedsværdi ligger fra denne undersøgelse.</p> <p><i>Undersøgelse #2:</i> Her undersøgtes hvilken betydning det psykosociale arbejdsmiljø har for vægtændring set over tre år. Vægtændring blev undersøgt både som vægttab og vægtøgning. Følgende psykosociale faktorer blev undersøgt som prædiktorer: ledelseskvalitet, indflydelse, mening i arbejdet, forudsigelighed, involvering, rolleklarhed, rollekonflikter, arbejdstid, arbejdsmængde og arbejdstempo. Tidligere undersøgelser har fokuseret på krav-kontrolmodellen, og denne undersøgelse har derimod belyst nogle "nye" arbejdsmiljøfaktorer, som ikke tidligere har været anvendt så ofte. Herudover anvendtes den strategi at de enkelte arbejdsmiljøfaktorer skulle analysere muligheden for både vægtøgning og vægttab ("bi-directional approach"), idet folks reaktionsmønster på uhensigtsmæssige arbejdsvilkår kan være forskellig; nogle personer spiser mere og bliver inaktive, mens andre spiser mindre og motionerer mere. Den største nyhedsværdi ligger i brugen af nye arbejdsmiljøfaktorer og den "bi-directional approach".</p> <p>Af "nye" arbejdsmiljøfaktorer pegede resultaterne på at især rollekonflikter, rolleklarhed og ledelseskvalitet ser ud til at være af betydning. Blandt kvinder prædikterede høje rollekonflikter vægtøgning mens rolleklarhed prædikterede både vægtøgning og vægttab. Blandt mænd prædikterede høj ledelseskvalitet vægttab. Idet tidligere forskning har fokuseret på andre psykosociale faktorer, er det svært at sammenligne med øvrige forskningsresultater. Enkelte af undersøgelsens resultater var uventede, herunder at høj ledelseskvalitet og høj rolleklarhed ledte til vægtændring (både høj ledelseskvalitet og høj rolleklarhed anses for at være positivt). Resultaterne af denne undersøgelse var relativt svage og nogle uventede, hvilket dog stemmer godt overens med den eksisterende forskning på området, som også har fundet blandede resultater.</p> <p><i>Undersøgelse #3:</i> Her undersøgtes sammenhængen mellem det psykosociale arbejdsmiljø og fysisk aktivitet i fritiden (og ændring over tid) blandt kvindelige ansatte. Ligesom i analyserne vedrørende vægtændring, blev ændring i fysisk aktivitet også undersøgt som både en øgning og en mindsning af aktivitet i fritiden. Både tværsnitsanalyser og prospektive analyser blev gennemført. Denne undersøgelse var også eksplorativ i sit design i og med at der undersøgtes nye psykosociale arbejdsmiljøfaktorer.</p> <p><i>Undersøgelse #4:</i> Den sidste undersøgelse belyste, hvilken betydning kollegaer har på personlig livsstil (rygestatus, rygeforbrug, BMI og fysisk aktivitetsniveau i fritiden) og på livsstilændringer (rygeophør, rygereduktion, vægtændring og ændring i fysisk aktivitet). 250 unikke arbejdsgrupper blev identificeret af kommunerne og ingen ansat kunne tilhøre mere end én arbejdsgruppe. Resultaterne viste, at en del af variationen i rygestatus (6,49%), rygeforbrug (6,56%) og BMI (2,62%) kunne forklares af arbejdsgrupperne. Der blev ikke fundet nogen signifikante sammenhænge mellem arbejdsgrupper og livsstilændringer. Med andre ord påviste analyserne en (lille) tendens til at kollegaer påvirker hinandens livsstil. I artiklen diskuteres dette også ud fra et teoretisk perspektiv omkring social læring, "homophily" og selektion ind og ud af arbejdsgrupper. Homophily referer til den tendens at man ofte vælger partnere og former sociale relationer med nogen som har tilsvarende værdier som sig selv (og til dels fysiske karakteristika). Simplificeret kan man sige at hvis man som medarbejder ikke møder personer med samme værdier og livsstil som sig selv, er det en mulighed at vi søger andre arbejdsgrupper/arbejdspladser (selektion).</p>	

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>Nyhedsværdien i denne undersøgelse ligger i undersøgelsen af arbejdspladsens betydning for livsstil. En arbejdsplads udgør et socialt forum hvor man som medarbejder kan påvirke (bevidst eller ubevidst) hinandens livsstil, hvorfor det har været vigtigt at belyse betydningen af selve arbejdspladsen og ikke kun arbejdsmiljøet. Tidligere undersøgelser på dette område har sjældent belyst betydningen af kollegaer, men oftere betydningen af ægtefæller/partnere, naboer, venner, og skolekammerater.</p>	
<p>Titel: Forebyggelse af helbredsproblemer ved skifteholdsarbejde. Hvilken effekt har designet dynamisk lys på intensiv-personalets søvnkvalitet? Ansøger: Sygehus Lillebælt</p> <p>Formål: At undersøge hvilken indvirkning designet dynamisk lys har på intensivpersonalets søvnkvalitet i forhold til subjektiv oplevelse af søvnkvalitet, samlet søvn-efficiency, antal af opvågninger og bibeholdelse af normal melatoninproduktion. Hypotese: At designet dynamisk lys vil øge personalets søvnkvalitet, herunder subjektiv oplevelse af søvnkvalitet, indsovningstid, antal af opvågninger, total sovetid og bibeholdelse af normal melatoninproduktion.</p> <p>Hovedresultater: Der blev ikke fundet signifikante forskelle i monitoreret kvalitet af søvn og i melatoninniveau, men interventionsgruppen var glade for at arbejde i det designede lys, og deres subjektive oplevelse af deres søvnkvalitet var på nogle områder signifikant mere positiv end kontrolgruppens. Manglen på sammenhæng mellem designet dynamisk lys og melatoninniveau er i overensstemmelse med andre studier, hvor der ikke blev fundet evidens for en direkte melatoninsuppression under natarbejde. Tilsvarende viser andre studier ikke nogen stærk korrelation mellem eksponering for lys og melatoninproduktion mellem sygeplejersker, der arbejdede i roterende skiftehold. De betydelige forskelle i individuel melatoninniveau er i overensstemmelse med andre, og kan delvist forklare manglen på signifikante forskelle i melatoninniveau mellem de to grupper. Melatonin blev målt i spyt, hvilket er en non-invasiv, praktisk og meget anvendt metode til melatoninanalyse. En af udfordringerne ved at anvende spytpøver er at få tilstrækkeligt med spyt til analyserne. I dette studie indeholdt kun 18 ud af 734 prøver (2,5 %) for lidt materiale til analyse. Af praktiske grunde indeholdt melatoninvagtprofilen kun 4 prøver for aftenvagter og 5 prøver for nattevagter. Med den betydelige individuelle variation kan det betyde, at peakniveauet ikke altid er blevet målt.</p>	0,6
<p>Titel: Kognitive kapaciteter og arbejdsliv: Evidens for sammenhænge samt udvikling af intervention til forebyggelse af aldersrelaterede reduktioner i kognitive kapaciteter Ansøger: NFA</p> <p>Formål: Projektets formål var at svare på følgende 3 forskningsspørgsmål (FS):</p>	0,5

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<ul style="list-style-type: none"> • FS 1. Hvilke psykosociale arbejdsbetingelser har betydning for ældre medarbejderes kognitive funktionsniveau og/eller ændringer i det kognitive funktionsniveau over tid? • FS 2. Har medarbejderes kognitive funktionsniveau og/eller ændringer i kognitive funktionsniveau betydning for tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet? • FS 3. Har tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet (pensionering) betydning for det kognitive funktionsniveau og/eller ændringer i det kognitive funktionsniveau over tid? <p>Hovedresultater:</p> <p><i>Resultater forskningsspørgsmål 1:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbejdsbetingelser i form af mentale krav/kompleksitet: Der er høj evidens for at mentale krav i arbejdet, og moderat evidens for, at kompleksitet i arbejdet kan forbedre det kognitive funktionsniveau. Der er kun indikation for at kompleksitet i arbejdet kan formindske kognitive reduktioner over tid og modstridende evidens i forhold til om mentale krav i arbejdet kan formindske det kognitive funktionsniveau over tid. • Psykosociale arbejdsmiljøfaktorer: Der er moderat evidens for at arbejde der indebærer en kombination af jobkrav og kontrol, der kan karakteriseres som aktiv eller belastende hverken påvirker niveauet eller ændringer af den kognitive funktion over tid. Derimod er der indikation for, at en høj grad af oplevet indflydelse eller organisatorisk retfærdighed kan medføre et højere kognitivt funktionsniveau. Der er tillige indikation for, at arbejdstider på over 55 timer om ugen kan medføre dårligere kognitiv funktion og en øget reduktion af kognitive evner over tid. <p>Der har været foretaget et systematisk review (Then et al. 2014) med et lignende forskningsspørgsmål. Dette review har ikke skelnet mellem forskelle i funktionsniveau og forskelle i kognitiv reduktion (ændringer over tid). Vores review viser i modsætning til Then et al. (2014), at mentale krav/kompleksitet og indflydelse ikke entydigt kan påvirke ændringer over tid. I forhold til Then et al. (2014) tidligere konklusioner var vores resultater uventede.</p> <p><i>Resultater forskningsspørgsmål 2:</i> Der var indikation for, at reduktion af korttidshukommelsen kan øge risikoen for tidlig tilbagetrækning. Der blev kun identificeret 1 studie, der opfyldte inklusionskriterierne. Det er første gang, at dette forskningsspørgsmål undersøges i et systematisk review. Flere studier, der undersøger ændringer i flere forskellige kognitive funktioner over tid, vil bedre kunne belyse mekanismerne bag aldersrelaterede kognitive reduktioner og tidlig tilbagetrækning. Det var uventet at så få studier opfyldte inklusions kriterierne.</p> <p><i>Resultater forskningsspørgsmål 3:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Der er moderat evidens for, at pensionerede personer har et dårligere kognitivt funktionsniveau, end personer, der er i arbejde. Der er modstridende evidens i forhold til, om pensionerede personer også havde en højere grad af reduktioner i kognitive funktioner over tid • Kompleksitet i arbejde før pensionering: Der er moderat evidens for, at pensionerede personer, der har haft et arbejde med en høj grad af 	

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>kompleksitet, har et højere kognitivt funktionsniveau. Der var modstridende evidens i forhold til, om en høj grad af kompleksitet også kunne beskytte i mod kognitiv aldring efter pensionering.</p> <p>Det er første gang, at dette forskningsspørgsmål undersøges i et systematisk review. Dog har Then et al. (2014) konkluderet, at komplekst arbejde kan beskytte mod forværring af kognitiv funktion og udvikling af demens. I nærværende review kan disse konklusioner vedrørende komplekst arbejde kun understøttes hvad angår forskelle i kognitivt funktionsniveau og ikke forskelle i ændringer over tid. I forhold til Then et al. (2014) tidligere konklusioner var vores resultater uventede.</p>	
<p>Titel: Kollektiv stress Ansøger: AMK Herning 1 ph.d.</p> <p>Formål: Formålet var at undersøge kollektive stressprocesser på arbejdspladser. Hensigten var således at undersøge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I hvilket omfang der forekommer kollektive stressprocesser på arbejdspladser. • Hvilke arbejdsmæssige faktorer og sociale interaktionsformer der er medvirkende til dannelsen af kollektive stressprocesser. • Hvilke arbejdsmæssige faktorer og sociale interaktionsformer der er medvirkende til kollektive positive forholdemåder til arbejdsmiljøet. <p>Undervejs i forløbet begyndtes der på baggrund af dataindsamlingen at blive skelnet mellem kollektive stressprocesser forstået som gruppebaserede stressprocesser, og hvorledes sociale og arbejdsmæssige faktorer indvirker på sådanne processer og så hvorledes sociale og arbejdsmæssige faktorer indvirker på faggrupperes coping, hvor det ikke nødvendigvis var kollektive stressprocesser. I stedet var der tale om grupper som havde samme handlingsmønstre i forhold til stress ud fra nogle implicite legale måder at handle på, som var karakteristiske for faggruppen, men hvor de ikke endte i kollektive stressprocesser. Der begyndtes således et arbejde med begrebet kultur i forhold til disse processer. Derfor suppleredes ovenstående forskningsspørgsmål med følgende forskningsspørgsmål 1) hvorledes appraisal og coping processer er relateret til kulturelle processer i en arbejdsmæssig kontekst, 2) hvorfor bestemte appraisal og coping praksisser opstår i en bestemt arbejdsmæssig kontekst og 3) hvordan de udvikler sig over tid i en arbejdsmæssig kontekst.</p> <p>Hovedresultater: Resultaterne viste, at der var gruppeforskelle i den måde medarbejderne forstod stress, i den måde de vurderede deres arbejdsbetingelser og i den måde de håndterede stress. Den ene gruppe havde tendens til i højere grad at forsøge individuelt at tilpasse sig arbejdspresset ved at forsøge at øge arbejdstiden, arbejdshastigheden, øge effektiviteten, nedsætte kvaliteten eller øge egne ressourcer. Den anden gruppe havde derimod tendens til at forsøge kollektivt at ændre arbejdsbetingelserne ved at adressere ledelsen samt søge faglig og social støtte hos kolleger. Undersøgelsen viste</p>	1,6

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>yderligere, at forskellene i stresshåndtering mellem de to grupper var påvirket af den måde deres arbejde var organiseret på, deres fysiske placering, kommunikationen og interaktionen i grupperne og den organisatoriske kultur. Resultaterne viste også, at en oplevelse af en ikke-støttende ledelse var medvirkende til, at de to grupper blev fortsat mere polariseret i deres måder at håndtere stress på. Den kollektivt orienterede gruppe øgede deres forsøg på at ændre arbejdsbetingelserne, men oplevelsen af, at det ikke var muligt, synes at skabe kollektive stressprocesser, hvor medarbejderne som gruppe udviklede en stigende oplevelse af stress. Den individuelt orienterede gruppe intensiverede deres forsøg på at arbejde sig ud af problemerne.</p> <p>Nyhedsværdien er, at sociale og kulturelle forhold har indflydelse på, hvordan medarbejdere coper med deres arbejdsbetingelser, at man kan identificere og karakterisere kollektive stressprocesser samt at ledelsesstilen har indflydelse på kollektive stressprocesser.</p> <p>Ud fra den hidtidige litteratur var det forventet, at sociale og kulturelle forhold havde indflydelse på, hvordan medarbejderne coper med deres arbejdsbetingelser, at der var gruppeforskelle i coping og at det var muligt at identificere og karakterisere kollektive stressprocesser. Det var dog ikke forventet, at ledelsesstilen havde en så stor indflydelse på dannelsen af de kollektive stressprocesser. Det var derudover forventet, at der var gruppeforskelle i graden af stress, men det viste resultaterne ikke. Noget af årsagen til dette var, at stressniveauet generelt var højt i den pågældende afdeling.</p> <p>Hidtidige forskningsresultater inden for coping har primært fokuseret på, hvorledes menneskers måde at cope på er formet af deres personlighed, men hvis man kigger på socialpsykologien generelt er der talrige eksempler på, hvorledes menneskers tanke- og handlemønstre formes gennem interaktion med andre. Derfor placerer denne undersøgelse inden for copingforskningen som et ny måde at forstå coping på og kan være med til at brede copingforskningen ud til også at omfatte kontekstuelle forhold og deres indflydelse på coping. Forskningen inden for kollektiv stress og kollektiv coping har primært fokuseret på sociale og kulturelle forholds indflydelse på coping, men denne undersøgelse bidrager med et fokus på, hvorledes ledelsesstilen også påvirker coping. Derudover har den hidtidige forskning inden for kollektiv stress ikke karakteriseret processerne i de kollektive stressprocesser som dette projekt har gjort.</p>	
<p>Titel: Processtøttede arbejdsmiljøindsatser med kerneopgaven i centrum Ansøger: NFA</p> <p>Formål: Projektets formål var at undersøge om systematiske processtøttede arbejdsmiljøindsatser med afsæt i kerneopgaven kan forbedre det psykosociale arbejdsmiljø, nedsætte antallet af sygedage og øge kvaliteten af ydelsen.</p> <p>Hovedantagelserne i projektet var, at arbejdsmiljøindsatser som tager afsæt i kerneopgaven og som får processtøtte, f.eks. fra arbejdsmiljøprofessionelle, vil have større chance for at få ledelses- og medarbejderstøtte end mere konventionelle arbejdsmiljøindsatser, som tager udgangspunkt i risikofaktorer. Det antages, at dette giver større chance for implementeringsmæssig succes. Derfor var hovedhypotesen, at gennemførelsen af systematiske processtøttede arbejdsmiljøindsatser med afsæt i kerneopgaven vil have positiv effekt på det psykosociale arbejdsmiljø, på medarbejdernes trivsel og sygefravær og på brugernes vurdering af ydelsens kvalitet.</p>	4,0

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>Projektet blev gennemført i samarbejde med Københavns Kommune og arbejdsmiljøafdelingen i konsulentfirmaet Grontmij.</p> <p>Hovedresultater:</p> <p>I løbet af projektperioden blev der udviklet over 150 arbejdsmiljøindsatser på de 62 deltagende daginstitutioner. Heraf blev over 100 indsatser gennemført. De fordelte sig på tre forskellige typer af arbejdsmiljøindsatser: pædagogfaglige, organisatoriske og relationelle indsatser. Nogle indsatser fokuserede direkte på at forbedre det pædagogiske arbejde for at skabe mere mening og sammenhæng i arbejdet, mens andre fokuserede på at fjerne relationelle problemer og organisatoriske barrierer for at gennemføre kerneopgaven, for derved at forbedre arbejdsmiljø og effektivitet.</p> <p>Forskningsprojektets analyser tyder på, at interventionen overordnet set havde en positiv effekt på det korte sygefravær på omkring 0,5 dage/medarbejder. Denne effekt viser sig i løbet af projektet, men analyserne tyder også på, at der i slutningen af projektets levetid gennemføres andre og stærkere forandringer i kommunen, som udviser effekten af projektet på længere sigt. Før-efter målingerne af det korte sygefravær viser således ikke en signifikant effekt på det korte sygefravær. I de overordnede analyser har ikke været muligt at spore en effekt på de psykosociale variable, som kun er målt før og efter interventionen. Til gengæld tyder de detaljerede analyser, som også inddrager procesevalueringssdata, på at interventionens enkelte elementer har effekt på de psykosociale variable. På arbejdspladser, hvor der var ledelsesmæssig støtte, indsatsaktivitet, og læring i interventionsgruppen, forbedredes medarbejdervurderede psykosociale parametre mere i interventionsgruppen end i kontrolgruppen. Medarbejdernes vurdering af hvor godt institutionen løste kerneopgaven og forældretilfredsheden forbedredes også mere.</p> <p>Fokus på kerneopgaven og fleksibilitet hos konsulenterne gjorde, at institutioner som indledningsvis havde modstand mod projektet alligevel gennemførte interventionen. Projektets resultater tyder således på, at organisationers arbejdsmiljøindsatser med fordel kan tage afsæt i kerneopgaven, fordi det engagerer medarbejderne, sikrer ledelsesmæssig forankring og skaber positive resultater i forhold til medarbejders arbejdsmiljø og organisationens resultater. Det fordrer dog, at arbejdspladsen lægger en substantiel indsats i at implementere projektet. Det har en videnskabelig nyhedsværdi, at interventionens elementer i et prospektivt design har vist sig at have positive relationer til det psykosociale arbejdsmiljø, kort sygefravær og forældretilfredshed. Disse interventionselementer er: afsæt i kerneopgaven, processtøtte, Trio-læring, interventionsintensitet og ledelsesstøtte.</p> <p>Det var uventet, at der på trods af de mange aktive institutioner, de mange implementerede indsatser og Trioernes vurdering positiv læring, så har det hverken været muligt at identificeres effekter af interventionen i RD-analysen eller i RCT-analysen i forhold til før-eftermålingen. Det må derfor konkluderes, at selvom interventionens elementer virker, så har interventionen i dens afprøvede udformning ikke haft tilstrækkelig styrke til at generere signifikant forbedrede resultater i de psykosociale variable. Andre organisatoriske forhold og forandringer som er gennemført i interventionsperioden på sammenlagt 2 år, når planlægningsfasen regnes med, har tilsyneladende større betydning.</p>	

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>Titel: Er spytkortisol en valid biomarkør for opfattelse af stress? Ansøger: AMK Bispebjerg</p> <p>Formål: Formålet med projektet var at undersøge sammenhængen mellem en længerevarende følelse af psykisk stress (målt ved Perceived Stress Score, PSS) og kroppens niveau af kortisol (populært kaldet stresshormon). Mange undersøgelser tyder på at psykisk stress kan bidrage til udvikling af en række sygdomme og det er velkendt at kroppens kortisol kan være sygdomsfremkaldende. Det er derfor nærliggende at antage at stress kan forårsage sygdom via kroppens kortisol. Sammenhængen mellem oplevelse af stress og kortisol er undersøgt i en række mindre studier men resultaterne har ikke været entydige. Dette projekt, der er gennemført som et forskningsårsprojekt af stud med indskrevet ved Københavns universitet repræsenterer den hidtil langt største undersøgelse af sammenhængen mellem oplevelse af stress og spytkortisol. Hypotesen var at oplevelse af et højt stressniveau ville ledsages af et højt kortisolspjil i spyt både morgen og aften hos både mænd og kvinder.</p> <p>Hovedresultater: Der blev ikke fundet nogen sammenhæng mellem længerevarende følelse af psykisk stress og kortisol i spytpøver. Således var spytkortisol hverken morgen eller aften højere hos personer med stress og blandt personer som udviklede en stresstilstand fandtes ingen sideløbende ændring i spytkortisol.</p>	0,1
I alt for 'psykisk arbejdsmiljø'	14,8
Tema: Muskel- og skeletbesvær	
<p>Titel: Fasen efter raskmelding i et arbejdspladsperspektiv (FRAP) Ansøger: MarselisborgCentret</p> <p>Formål: Projektets primære formål var, at udforske raskmeldtes reintegration på arbejdspladsen på baggrund af hvordan kollegaer, arbejdsleder og den raskmeldte håndterer 'tilbage til arbejde' (TTA)-processen, og i forhold til hvordan: 1) fordelingen af arbejdsopgaver forhandles 2) samarbejde om arbejdsopgaver organiseres og 3) forandringer vedrørende ens sociale og arbejdsmæssige rolle og identitet håndteres. Det sekundære formål blev ændret undervejs i projektet, da det primære formål viste sig at være mere omfattende at afdække, og samtidig hermed opstod der også ændringer i forskergruppen. Det medførte, at den epidemiologiske del af projektet blev ændret til kun at indeholde den kvalitative del. Dvs. at en</p>	1,5

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>undersøgelse af hvorvidt social støtte på arbejdspladsen har indflydelse på tilbagevendende sygemeldinger ikke blev foretaget. I stedet blev den kvalitative del styrket, hvilket også er i tråd med den oprindelige bevilling fra AMFF. Det sekundære formål blev således ændret til: "Hvordan håndterer kolleger raskmeldtes tilbagevenden til arbejde med særlig fokus på hvilke forhold på arbejdspladsen kollegerne oplever, har indvirkning på deres muligheder for at støtte den raskmeldte."</p> <p>Hovedresultater: Resultaterne af de fire feltstudier peger på, at fasen efter raskmelding set ud fra et arbejdspladsperspektiv består af flere og ofte komplekse problemstillinger, der indbefatter den raskmeldte, men også kollegers arbejdssituation og deres muligheder for at bidrage med støtte undervejs i TTA-processen. Gradvis tilbagevenden til arbejde med heraf tilpassede arbejdsopgaver til følge, skaber nogle udfordringer for ikke kun den raskmeldte men også for kolleger i teamet. Resultaterne af de fire feltstudier viser, at det kan være vanskeligt efterfølgende at komme tilbage på fuld tid i sit oprindelige arbejdsteam og udføre de samme arbejdsopgaver som før sygemeldingen. Konklusionen på projektets feltstudier viser, at der er behov for at se nærmere på arbejdsforholdene og mulighederne for reintegration af raskmeldte på arbejdspladsen, heraf med inddragelse af ikke kun den raskmeldte, men også kolleger. De arbejdspladser, som indgik i projektet, kan siges at høre under de belastningstruede brancher, hvor risikoen for udvikling af fysiske belastningsskader har vist sig at være stor. Set i lyset af dette og den type arbejde, der er tale om, kan det, som også vores projekt viser, blive vanskeligt at finde egnede arbejdsopgaver for raskmeldte, som har brug for gradvis tilbagevenden og med tilpassede arbejdsopgaver. Projektets nyhedsværdi er primært rettet mod at skabe viden og indsigt i samspillet med kolleger under TTA-processen og de udfordringer, der kan opstå i raskmeldtes tilbagevenden til arbejde med særlig fokus på ændringer i rolle og position på arbejdspladsen. Resultaterne af de fire feltstudier peger på, at raskmeldtes samspil med kolleger har indvirkning i TTA-processen, og at kollegers muligheder for at støtte raskmeldte påvirkes af særlige forhold på arbejdspladsen. Disse arbejdsmæssige forhold relaterer sig til graden af interaktion, forstyrrelser i arbejdsrutiner, relationen til raskmeldte og holdninger til sygefravær. Resultaterne af dette studie set ift. øvrig forskning på området viser, at arbejdspladsen fungerer som en dynamisk og social organisation med egne sociale regler og normer, hvor medarbejdere konstruerer og fastholder funktioner og identiteter gennem social interaktion. Vores resultater indeholder ift. tidligere forskning viden om raskmeldte, kolleger og leders perspektiv på TTA-processen. Styrken ved vores resultater er, at disse perspektiver sættes ind i en social forståelsesramme, hvilket supplerer de få studier af TTA-processen, som den udspiller sig i fasen umiddelbart efter raskmelding. De udfordringer, som vores resultater påpeger som væsentlige i forbindelse med reintegration af raskmeldte, er rettet mod såvel kolleger som samspillet mellem raskmeldte og kolleger. Tidligere studier har vist, at kolleger kan blive belastede af de hensyn, der skal tages til raskmeldt. Vores projekt viste, at arbejdslederne ikke direkte var involveret i løsning af de daglige arbejdsopgaver i teamet, og derfor af kolleger og raskmeldte ikke tillagt større betydning ift. løsning af de daglige arbejdsopgaver. Det kan være væsentligt i fremtidige studier at undersøge interaktionen mellem raskmeldte og arbejdsledere og betydningen af denne.</p>	
<p>Titel: Flerstrengt forebyggelsesstrategi af muskelskeletbesvær og dets konsekvenser blandt SOSU'er implementeret på arbejdspladsen Ansøger: NFA</p>	1,8

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>1 ph.d.</p> <p>Formål: Projektets overordnede formål var at udvikle og undersøge effektiviteten (effectiveness) af en flerstrengt intervention for at forebygge muskelskeletbesvær (MSB) blandt social- og sundhedsassistenter og -hjælpere (SOSU'er). Dette overordnede formål blev undersøgt i et interventionsstudie med følgende hypotese: - En flerstrengt intervention med både participatorisk ergonomi, fysisk træning og kognitiv træning forebygger MSB og konsekvenser af MSB (nedsat arbejdsevne og sygefravær) blandt SOSU'er.</p> <p>Hovedresultater: Overordnet havde studiet en god ekstern validitet med forholdsvis repræsentative arbejdspladser og medarbejdere. Den udviklede flerstrengede arbejdspladsintervention bestående af participatorisk ergonomi, fysisk træning og kognitiv adfærdstræning reducerede lænderygsmerter både i forhold til varighed (dage), sværhedsgrad (intensitet) og funktion (dage med hæmmende smerter) for alle deltagere både dem med og uden smerter. Det lykkedes også at mindske uheldsmæssige løft samt at forbedre deltageres evne til at forebygge og håndtere smerte. Der var ingen effekt på arbejdsevne eller på sygefravær relateret til MSB. Et overraskende fund i projektet var en tendens til en reduktion i arbejdsevne efter interventionen. Reduktionen er dog så lille, at det ikke vil have en reel betydning i forhold til sygefravær eller lignende. Årsagen til den lille reduktion kan enten skyldes en tilfældighed, eller være en bi-effekt fra interventionen i at forbedre komponenterne af arbejdsevne (reducere kravene og øge kapaciteten hos deltagerne). Den lille reduktion kan ikke skyldes en negativ effekt af interventionen på dem, da de blev forbedret efter interventionen. En anden forklaring kan være at deltagerne i løbet af interventionen har ændret deres opfattelse af begrebet arbejdsevne, og dermed besvarer det anderledes efter interventionen. Overordnet set mener vi dermed ikke, at den observerede lille, ikke-statistisk signifikante reduktion i arbejdsevne giver anledning til bekymring om en reel negativ effekt fra interventionen på arbejdsevne. Der findes ikke mange arbejdspladsinterventioner, der har benyttet en flerstrengt intervention trods anbefalinger om en bio-psyko-social tilgang i forebyggelse af smerter og konsekvenser. Projektet er dermed innovativt og viser en betydelig reduktion i tænderygsmerter. Resultaterne er ret solide, idet de afspejler hele arbejdspladsens reduktion i smerte, hvor både medarbejdere med og uden smerte er inddraget. Tidligere studier har oftest opnået en reduktion i smerte blandt de som allerede oplever smerte. Resultaterne fra dette studie giver dermed et billede af både primær og sekundær forebyggelse af smerte på arbejdspladsen.</p>	
<p>Titel: Muskel-skelet lidelser ved tungt løftearbejde – en undersøgelse af lufthavnsportører Ansøger: AMK Bispebjerg 2 ph.d.</p> <p>Formål:</p>	6,0

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>Det er projektets overordnede formål at bidrage med ny viden om sammenhængen mellem tungt løftearbejde og nedslidningslidelser for derved at øge mulighederne for en effektiv forebyggelse af disse lidelser. Mere specifikt skulle undersøgelsen besvare følgende spørgsmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hvad er kraftbelastningerne i lænderyg, hofter, knæ og skuldre ved typiske arbejdsopgaver med bagagehåndtering blandt lufthavnsportører, herunder hvordan belastningerne ændres ved brug af tekniske hjælpemidler? 2. Hvad er risikoen for udvikling af behandlingskrævende lidelser i lænderyg, knæ, hofter og skuldre blandt lufthavnsportører sammenlignet med en kontrolgruppe uden tungt løftearbejde? 3. Hvordan hænger risikoen for udvikling af behandlingskrævende lidelser i lænderyg, knæ, hofter og skuldre sammen med de belastninger lufthavnsportørerne udsættes for ved bagagehåndtering (intern dosis-respons) og har risikoen ændret sig gennem årene? <p>Et fjerde punkt om den samfundsøkonomiske gevinst ved forebyggelse af muskel-skeletlidelser ved løftearbejde udgik på grund af reduktion af budgettet i forhold til det ansøgte.</p> <p>Hovedresultater:</p> <p>Undersøgelsen viste dosis-respons-sammenhænge mellem kumuleret tid som bagageportør og indlæggelser eller ambulante hospitalsbesøg for lumbago og degenerative lidelser i lænderyggen, subakromial skulderlidelse, slidgigt i knæ og menisklidelser i knæ. Resultaterne er i overensstemmelse med og støtter dermed resultaterne af andre undersøgelser, der peger på tungt løftearbejde og håndtering af gods som årsag til de nævnte lidelser. Der var en tendens til, at flere af ovenstående fund var mere udtalt for arbejde på rampen end i hallen, men disse resultater er usikre. På det foreliggende kan der derfor ikke med sikkerhed peges på, at risikoen er større for bestemte belastninger eller arbejdsstillinger end for andre, men dosis-respons-sammenhænge var mest udtalt på rampen, hvilket tyder på at arbejde i lastrummene er særligt belastende.</p> <p>Undersøgelsen er karakteriseret ved, at data om eksponeringen er objektive og indsamlet prospektivt og uafhængigt af eventuel senere sygdom, og ved at også udfaldet er baseret på en objektive hændelse (indlæggelse og operation), der er systematisk registreret, uafhængigt af eksponeringen. Det giver et meget stærkt undersøgelsesdesign og dermed mindre usikkerhed i tolkningen af resultaterne. Resultaterne styrker derfor de resultater fra andre tidligere undersøgelser, der har vist sammenhænge mellem fysiske belastninger og bevægeapparatssygdomme. Det var uventet, at der ikke var nogen sammenhæng mellem diskusprolaps og arbejdet som bagageportør.</p> <p>Resultatet var imidlertid så afvigende fra de øvrige resultater, at det ikke vurderes, at skyldes tilfældigheder eller for få tilfælde. Det var desuden overraskende, at risikoen for de forskellige udfald så ud til at stige allerede fra starten af arbejdet som bagageportør. Ud fra en forhåndsantagelse om, at mekanismen for disse lidelsers opståen er vedvarende slid, kunne man måske forvente, at der først ville gå en del tid før der begyndte at komme en stigning i risikoen, men det ser ikke ud til at være tilfældet, og mekanismen må derfor være anderledes. Man kan godt tænke andre plausible mekanismer, der vil medføre en stigning allerede fra starten af ansættelsen som bagageportør, fx at akutte traumer betyder noget og at nogle er mere følsomme end andre, men det er ikke noget der kan belyses konkret ud fra data.</p>	
<p>Titel: Tillid til ryggen – og arbejdet Ansøger: Glostrup Hospital</p>	0,4

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>1 ph.d.</p> <p>Formål: Formålet med projektet var at afdække, hvorvidt tryghedsskabende information som isoleret tiltag kunne influere på danske arbejderes holdninger og adfærd i forhold til lænderygsmærter. Informationen havde til formål at skabe tryghed om at bruge ryggen trods smerter - forblive aktiv og ikke fokusere uhensigtsmæssigt meget på smerterne. Målgruppen var fortrinsvis arbejdere med manuelt arbejde. Hypotesen var at denne type information har potentiale til at influere positivt på folks holdninger til lænderygsmærter i retning af at være mindre frygtsom/usikker omkring smerterne. I tillæg var hypotesen, at folk på baggrund af at modtage grundig information om alt, hvad vi fra forskningens hånd ved om rygsmerter, ville ændre deres adfærd i retning af at blive mere aktive, når de oplevede lænderygsmærter, som fx at vælge at forblive i arbejde frem for at sygemelde sig. Tidligere studier, der har inddraget tryghedsskabende information har alle fundet effekt på holdninger og/eller funktionsniveau/sygefravær. Dog har disse studier testet informationen som en del af et større tiltag. Nærværende studie havde til formål at afdække den isolerede effekt af informationen.</p> <p>Hovedresultater: Resultaterne viste, at information som isoleret tiltag synes effektivt til at ændre både ryg-relaterede holdninger og adfærd hos lænderygsmerteplagede arbejdere. Konkret sås, at holdningerne til rygsmerter blev mere hensigtsmæssige og positive blandt interventionsgruppens deltagere efter foredragene, ligesom det sås, at de tog færre ryg-relaterede sygedage i opfølgingsåret, når de blev sammenlignet med de 'ubehandlede' kontroller. Der fandtes til gengæld ikke effekt på parametrene 'selvrapporteret aktivitetsniveau', 'arbejdsevne' eller 'antal besøg hos sundhedsprofessionelle.' Studiets nyhedsværdi er stor, idet det er det første studie, der udelukkende afprøver tryghedsskabende informationen som tiltag. Dermed giver den helt ny viden og stiller resultaterne af tidligere studier, der har inddraget informationen, i et helt nyt lys. Studiet er det 5. på verdensplan, der undersøger effekten af denne specifikke type information og fundet er meget lig fundene fra de forrige studier. Men i disse tidligere studier er informationen testet i kombination med andre elementer. Resultaterne af dette studie viser, at informationen synes at være et afgørende element i at have opnået de effekter, de 4 tidligere studier har fundet. Andre studier, der har testet andre typer af information samt leveret dem på anden vis har ikke vist sig konsistent effektive. Dermed synes det vigtigt at skele meget til indholdet af informationen, samt måden den leveres på, når man overvejer at inddrage informationselementet.</p>	
<p>I alt for 'Muskel- og skeletbesvær'</p>	<p>9,7</p>

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
Tema: Virkemidler i arbejdsmiljøet	
<p>Titel: Dit arbejdsliv nu. Evaluering, kvalitetssikring og udvikling af undervisnings- og formidlingsmaterialer om unges psykiske arbejdsmiljø med fokus på anvendelighed og udbytte i forbindelse med sitet www.ditarbejdsliv.nu</p> <p>Ansøger: AMK Herning</p> <p>Formål: Udviklingsprojektet har haft til formål at afprøve og evaluere formidlingssitet ditarbejdsliv.nu i forhold til dets kvalitet og anvendelighed som undervisningsmateriale indenfor psykisk arbejdsmiljø på erhvervsuddannelser. På baggrund af afprøvningen var hensigten at færdigudvikle sitet i overensstemmelse med didaktiske og pædagogiske principper. Formålet var at etablere et virkelighedsnært undervisningsmateriale, som lever op til kravene for erhvervsskolernes arbejdsmiljøundervisning, med henblik på at styrke unges og nyansattes kompetencer i forhold til håndtering af det psykiske arbejdsmiljø i deres første job eller praktikplads.</p> <p>Hovedresultater: Resultaterne fra projektet viser, at hjemmesiden er et brugbart materiale til brug i undervisning i psykisk arbejdsmiljø på erhvervsskolerne. Brugbarheden relaterer sig først og fremmest til følgende aspekter:</p> <p><i>Forventede resultater</i> Hjemmesiden formår at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fange og fastholde elevernes interesse • få dem til at identificere sig med forskellige dilemmaer og situationer og reflektere over disse • engagere eleverne og aktivere dem i forhold til selv at overveje fordele og ulemper ved forskellige valgmuligheder i dilemmaer vedrørende psykisk arbejdsmiljø <p>Lærerne var generelt meget positive overfor at bruge materialet og syntes, det var let at gå til. I observationen og interviewene viste det sig dog, at der var behov for, at der på hjemmesiden findes en grundig introduktion i hvordan hjemmesiden kan bruges. Flere lærere efterlyste desuden færdige undervisningsforløb, som de kunne bruge i undervisningen.</p> <p><i>Uventede resultater</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Afprøvningen af hjemmesiden i undervisningen viste, at det var en fordel at eleverne spillede spillet individuelt. Det betød, at eleverne blev mere aktiveret, fordi alle blev tvunget til at reflektere og vælge. Det, at deres svar således ikke blev 'offentlige', skabte en tryk ramme for at spille spillet, som gav eleverne mulighed for at vælge deres svar mere frit. 	0,8

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne var meget positive overfor den del af hjemmesiden der omhandler casehistorierne og mange af eleverne læste disse historier. Både undervisere og projektgruppe var overrasket over denne interesse og over at så mange elever havde læst historierne, da undervisernes erfaring er, at eleverne generelt ikke er læselystne. Disse historier viste sig gennem interviews med eleverne at afspejle et behov for at kunne identificere sig med andre unge og se, at andre var som de selv og havde de samme problemer. Historierne dækker også et behov hos nogle elever for at få et billede af hvordan medarbejdere håndterer problemer vedrørende det psykiske arbejdsmiljø mere generelt på arbejdsmarkedet. • Dilemmaspillets grafiske udformning som et kontormiljø, gjorde at nogle elever havde svært ved at identificere sig med dilemmaerne, selv om disse dilemmaer var af en generel karakter. Eleverne havde behov for at kunne genkende deres eget fag i designets baggrund eller i figurenes påklædning. Det var vigtigt for den gruppe, at deres fag var repræsenteret, både i designet og i dilemmaerne og casehistorierne. 	
<p>Titel: Fysiske arbejdskrav og fitness - betydningen for hjertekarsygdom Ansøger: NFA</p> <p>Formål: Det overordnede formål i projektet var at skabe ny og bedre viden om hård fysisk aktivitet i arbejde øger risiko for hjertekarsygdomme, samt at undersøge om høj fysisk aktivitet i fritiden og høj kondition er beskyttende for hjertekarsygdomme forårsaget af hård fysisk aktivitet i arbejde. Dette overordnede formål blev undersøgt i to delprojekter med følgende specifikke formål og hypoteser: I delprojekt 1 var formålet - gennem analyser af eksisterende prospektive datasæt - at undersøge to hypoteser: Hypotese A: Hård fysisk aktivitet i arbejde øger risiko for hjertekarsygdom. Hypotese B: Høj fysisk aktivitet i fritiden og høj kondition modificerer sammenhængen mellem hård fysisk aktivitet i arbejde og hjertekarsygdom.</p> <p>I delprojekt 2 var formålet - gennem en arbejdspladsintervention med konditionstræning blandt rengøringsassistenter- at undersøge følgende hypoteser: Hypotese A: Interventionen vil øge konditionen og sænke pulsbelastningen under arbejde. Hypotese B: Interventionen vil ikke påvirke hvileblodtryk, hvilepuls og puls under søvn samt inflammationsniveau målt via koncentration af høj sensitiv C-reaktiv protein. Hypotese C: Interventionen vil øge døgnblodtrykket.</p> <p>Hovedresultater: Overordnet viste projektet, at hård fysisk aktivitet i arbejde synes at forøge risikoen for hjertekarsygdom og førtidig dødelighed blandt mænd, men ikke blandt kvinder. Både høj fysisk aktivitet i fritiden og høj kondition synes at være beskyttende faktorer for hjertekarsygdom og dødelighed fra hård fysisk aktivitet i arbejde. Arbejdspladsinterventionen med konditionstræning blandt rengøringsassistenter viste en række positive effekter på</p>	3,8

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>risikofaktorer for hjertekarsygdom såsom øget kondition, sænket pulsbelastning under arbejde, reduceret puls under hvile og søvn og sænket inflammationsniveau, dog med en stigning af blodtrykket under hvile og henover døgnnet.</p> <p>Betydningen af hårdt fysisk arbejde i forhold til risikoen for hjertekarsygdom er ufuldstændigt undersøgt. Mange erhvervsaktive i Danmark har et hårdt fysisk arbejde, og derfor er projektets nyhedsværdi meget høj. Både fysiske belastninger under arbejde og kondition er modificerbare, og der er således et stort potentiale for, at resultaterne fra projektet vil kunne anvendes til konkret forebyggelse af hjertekarsygdom blandt erhvervsaktive med høje fysiske arbejdskrav. Yderligere kan projektets resultater anvendes i fremtidige anbefalinger for fysisk aktivitet som baggrund for en adskilt anbefaling for fysisk aktivitet, der forekommer under arbejde og fritid. Resultaterne i delprojekt 1 var som forventet på baggrund af de fremsatte hypoteser for mænd. Det, at der ikke fandtes sammenhæng mellem hårdt fysisk arbejde og hjertekarsygdom blandt kvinder, var ikke antaget på forhånd.</p> <p>Resultaterne i delprojekt 2 viste en række positive effekter på risikofaktorer for hjertekarsygdom, som var forventet. At konditionstræningsgruppen syntes at få et øget blodtryk i forhold til referencegruppen efter 4-månedersopfølgningen, var ikke forventet på forhånd. Dette fund kan eventuelt forklares ved, at den fysiske træning medfører en overbelastning af det kardiovaskulære system blandt rengøringsassistenterne, der allerede har et fysisk krævende arbejde.</p> <p>Dette projekt viser hovedsageligt resultater, der er i tråd med fund i tilsvarende kohorter fra andre lande. Yderligere er dette projekt den første RCT-arbejdspladsintervention, der viser, at pulsbelastningen under arbejde og inflammationsmarkøren høj sensitiv C-reaktiv falder efter 4 måneders konditionstræning blandt rengøringsassistenter.</p>	
I alt for 'virkemidler'	4,6
<i>Tema: Nye teknologier, nye organisations- og ansættelsesformer og arbejdsliv</i>	
<p>Titel: Trivsel i teams - mellem organisation, relationer og faglighed Ansøger: DTU, skiftet til AAU</p> <p>Formål: Projektets overordnede formål er at bidrage til at forbedre trivslen på arbejdspladser, hvor team og projektorganisering indgår som en del af de nye ledelsesformer. Projektets antagelse har været, at de nye arbejdsmiljøproblemer, som opstår i forbindelse med de nye ledelsesformer, betyder store forandringer i relationerne til kolleger og til ledelse, og at de spiller afgørende ind på mulighederne for at anvende sin faglighed i arbejdet. Det hænger sammen med, at fagligheden er under forandring, idet de nye ledelsesformer stiller krav om, at fagligheden skal forvaltes i forhold til virksomhedens mål, værdier og bundlinjehensyn, i stedet for at leve op til de faglige traditioner indenfor de respektive fag. Det giver anledning til</p>	3,7

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>konflikter i relationerne, ikke kun mellem ledelse og medarbejdere, men også medarbejdere og faggrupper i mellem, og i forhold til eventuelle borgere/patienter/elever. Det betyder tillige en oplevelse af meningstab, udbrændthed og stress, da mange i en periode forsøger at efterleve egne og fagets krav til en faglig standard, som ledelsen ikke efterspørger eller direkte frasiger sig. Konkret har vi undersøgt disse problemstillinger indenfor tre meget forskellige felter: <i>Erhvervsskolerne, Psykiatrien og Rådgivende ingeniørfirmaer</i>, hvor team- og projektorganisering spiller en meget forskellig rolle, og hvor der er meget forskellige traditioner for dette.</p> <p>Hovedresultater: Vi har vist, at teamarbejde kan have meget forskellige former, og at den konkrete kontekst er af overordentlig stor betydning for en række centrale forhold i teamarbejdet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hvorfor team som ledelsesform indføres - eller genindføres - og hvad det betyder at der er tale om en ny ledelsesform • hvilke samarbejdsformer, der er tale om (kollaboration eller koordination) • hvilke muligheder, der er for at udfolde sin faglighed i arbejdet- herunder ændringer i • faglighedernes status og rang i forhold til hinanden, samt oplevelse af ikke at kunne anvende sin faglighed i arbejdet • hvilke relationer der etableres mellem kolleger, faggrupper og i forhold til ledelsen – herunder hvordan strukturelle forhold bliver til personlige konflikter <p>Alle disse forhold har stor betydning for trivslen, meningstab, udbrændthed og stress.</p> <p>Projektet viser, at det er nødvendigt at arbejde med hele kompleksiteten i arbejdet og ikke mindst hele tilrettelæggelsen af arbejdet og arbejdets mål og værdier, for at sikre eller forbedre trivslen. Det kan sjældent løses ved alene at fokusere på teamets adfærd i forhold til hinanden, til ledelsen og til opgavevaretagelsen, som det ofte ses i form af teambuildingsaktiviteter, fokus på personlig lederstil samt træning af teammedarbejdernes adfærd.</p> <p>Nyhedsværdien ligger primært i at fastholde, at det er nødvendigt at studere den konkrete kontekst for at kunne arbejde med forbedringsmuligheder i arbejdsmiljøet. Nyhedsværdien ligger tillige i, at det er væsentligt at tydeliggøre, hvilken form for teamsamarbejde, der er tale om, da det giver store forskelle i forhold til relationer, fagligheder og eventuelle konflikter i teamet. Endelig er der en nyhedsværdi i forhold til, at når team indføres som en ledelsesform, er det langt fra sikkert, at det lever op til den positive retorik om teamarbejdets idealer og lyksaligheder. Vi ser samtidig en række modsatte resultater i form af manglende mulighed for at bruge sin faglighed i arbejdet, kedsomhed, forringet kvalitet i opgaveløsningen, konflikter mellem teammedlemmer, meningstab, udbrændthed og stress.</p>	
<p>Titel: Resultatmålingers betydning for det psykiske arbejdsmiljø i den offentlige sektor Ansøger: SDU Formål:</p>	3,4

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>Projektets formål har været at kortlægge brugen af resultatmålinger blandt tre udvalgte grupper af offentligt ansatte og at undersøge, om resultatmålinger er forbundet med stress.</p> <p>Hovedresultater: En sammenfattende redegørelse for vore resultater findes i afslutningen af bogen "Resultatmålinger og Stress" (Syddansk Universitetsforlag). Blandt hovedpunkterne er følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Resultatmålinger" er et mangehovedet væsen, som har meget forskelligt omfang og betydning for de forskellige medarbejdergrupper i deres konkrete kontekst. 2. Når man skal forstå, hvor meget resultatmålinger fylder i det daglige arbejde, er der behov for at skelne mellem hvor meget tid, det tager at registrere resultater, og hvor meget resultatmålinger betyder mentalt for arbejdets indhold. 3. Blandt de oplevede belastende faktorer kommer resultatmålinger ind på en tredje/fjerdeplads i de forskellige grupper efter "egne krav" og "arbejdstempo". 4. Forskellige modeller til forklaring af stress passer bedst på hver deres grupper. For jobkonsulenterne fandtes en konfiguration af begrænset indflydelse på egen arbejdssituation og en stor tæthed i resultatmålinger, mens en bidragsbelønningsmodel er mere egnet hos lærerne, hvor man ser stor frihed i den daglige tilrettelæggelse af arbejde, men også et højt stress-niveau. 5. Inddrager vi resultatmålinger som er særskilt faktor i de gængse forklaringsmodeller til forklaringer af forskelle i stress mellem medarbejdere inden for hver gruppe, så medvirker resultatmålinger kun i begrænset omfang som stressor. Vi har imidlertid i kvalitative analyser påvist flere måder, som resultatmålinger virker på, f.eks. som kilde til vedvarende forandringer på arbejdspladsen. 6. Blandt de påviste indirekte virkninger er også, at resultatmålinger virker ved at øge den enkelte medarbejders krav til sig selv. Disse krav udgør den stærkeste belastningsfaktor for lærerne, og disse krav er korrelerede med sådanne faktorer som oplevelse af, at opgaverne er komplicerede, at arbejdet kræver fuld koncentration, at der er konkurrence mellem kollegerne – og altså at resultatmålinger også er belastende. På den baggrund har vi anledning til at regne med, at resultatmålinger kan medvirke indirekte gennem opskruning af den enkeltes krav til sig selv. 7. Et yderligere interessant fund er en stor variation i medarbejdernes oplevelse af, hvorvidt resultatmålinger medvirker til at skabe klarhed over de opgaver, der skal nås. 	
I alt for 'nye teknologier'	7,1

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
Tema: Støj	
<p>Titel: Støj, akustik og det psykiske arbejdsmiljø – lydmiljøets betydning for et godt arbejdsmiljø i folkeskolen (SkoleStøj 2) Ansøger: NFA</p> <p>Formål: Formålet med projektet var at skabe viden om, i hvor høj grad bedre trivsel blandt lærere kan opnås gennemforbedringer i lydmiljøet i klasserne. For at opnå dette gennemføres en kontrolleret akustisk intervention på to folkeskoler. Hypoteserne er, at forbedring af akustikken har følgende virkninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Baggrundsstøjniveauene i klasserne under lektionerne bliver lavere. • Lydmiljøet forbedres, målt som oplevet udsættelse for støj i arbejdet, og oplevet forstyrrelse og uro i klassen. • Trivslen øges målt som selvrapporteret anstrengelsesgrad, oplevede krav i arbejdet, krav til koncentration, symptomer på anstrengelse og stress (mental træthed, stemmeproblemer), jobtilfredshed og overvejelser om at skifte job. <p>Fra Arbejdsmiljøforskningsfondens side var der ønske om at inddrage de pædagogiske faktoreres betydning for lydmiljøet. Derfor blev yderligere undersøgt følgende hypoteser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Støj, larm og uros betydning for valg af lærerens undervisningsmetode reduceres. • Lærerens indsats for opretholdelse af ro og forebygge larm og uro i klassen mindskes. <p>Hovedresultater: interventionen, der bestod af akustiske renoveringer af klasselokaler, førte til det ønskede fald i efterklangtiden og en statistisk signifikant reduktion i det gennemsnitlige lydniveau i klasserne. Interventionen var ledsaget af en forbedret oplevelse af lydniveauet blandt lærerne, udtrykt som en oplevelse af mindre støjeksponering og en mindre grad af forstyrrelse pga. støj fra apparatur i klassen. Der blev fundet tegn på sammenhænge mellem pædagogiske faktorer, såsom lærernes anstrengelser for at forebygge og reducere larm og uro i klassen, og larm og uros indflydelse på lærerens valg af undervisningsmetode og oplevelsen af lydmiljøet. Interventionen havde dog ingen klare effekter på lærernes rapportering af de pædagogiske faktorer. Betydningen af de akustiske forhold for de pædagogiske faktorer i undervisningen er ikke blevet studeret tidligere, og der er behov for yderligere forskning på dette område. I modsætning til forventningerne, blev der ikke fundet nogen signifikante ændringer i lærernes trivsel, udtrykt ved symptomer, oplevelse af det sociale klima, engagement og en lang række andre faktorer, som følge af interventionen. Sammenfattende kan man sige, at projektets resultater tyder på, at interventionen har en effekt på lærernes oplevelse af lydmiljøet, men ikke deres trivsel og oplevelse af mere almene aspekter af det psykosociale arbejdsmiljø. Der var heller ingen tegn på, at interventionen førte til ændringer i</p>	4,4

Projekttitel, Ansøger	Mio. kr.
<p>anvendelsen af pædagogiske metoder. Det var uventet, at der ikke blev fundet nogen trivsel-effekter af interventionen. Dette er i modsætning til data fra tidligere studier. Disse tidligere undersøgelser har imidlertid været tværsnitstudie og dermed designmæssigt svagere studier end det som er gennemført med projektet.</p>	
<p>I alt for 'støj'</p>	<p>4,4</p>
<p><i>Tema: Stoffer og materialer</i></p>	
<p>Titel: Luftvejseffekter af sprayprodukter til overfladebehandling og imprægnering Ansøger: NFA</p> <p>Formål: Overfladebehandling af læder, skind, tekstiler, gulvtæpper, fliser og murværk anvendes til at gøre overfladerne vand- og smudsafvisende. Mange af de produkter, der benyttes til dette formål er på sprayform, og kan derfor indåndes og give anledning til lungepåvirkninger. Der findes flere eksempler på, at arbejdstagere og andre har fået alvorlige åndedrætsproblemer efter at have anvendt visse sprayprodukter til overfladebehandling og imprægnering. Indenfor de seneste år er adskillige nye "nano"-sprayprodukter kommet på markedet, og den professionelle anvendelse af sådanne produkter forventes yderligere at stige kraftigt. Dette til trods for, at produkterne generelt er dårligt belyst mht. deres evne til at give alvorlige luftvejsskader og åndedrætsproblemer. Problemet aktualiseres af ny dansk og tysk forskning, der viser, at nogle typer af nano-sprayprodukter kan give meget alvorlige skader på lungerne, når forsøgsdyr indånder disse produkter. Det overordnede formål med nærværende projekt var at skabe ny viden, der i det praktiske arbejdsmiljøarbejde og -regulering kan anvendes til at forebygge arbejdsrelaterede sundhedseffekter af klassiske imprægneringssprays samt nye "nano"-sprayprodukter til overfladebehandling. I projektet er der gennemført systematiske kemiske og toksikologiske undersøgelser af overfladebehandlingsmidler og del komponenter heraf for at kortlægge hvilke kemiske stofgrupper, der er ansvarlige for den toksiske effekt og under hvilke betingelser. Gennem disse systematiske undersøgelser, lykkedes det at identificere den toksikologiske virkningsmekanisme for et "reference-sprayprodukt". Vha. af en særlig teknik, surfaktometri, kunne det vises at andre toksiske imprægneringsprodukter udøver deres toksicitet på samme måde som referenceproduktet. Mere præcist påvirker sprayprodukterne funktionen af den såkaldte lungesurfaktant som beklæder indersiden af de yderste grene af lungerne (terminale bronkioler og alveoler), der hvor ilt/kuldioxidudvekslingen finder sted. Påvirkning af lungesurfaktantfunktionen kan bevirke en stærkt nedsat lungefunktion, som ultimativt kan have dødelige konsekvenser. Da produkterne ser ud til primært at angribe lungesurfaktant, påbegyndtes udvikling af en ny in vitro screeningsmetode hvor lungesurfaktant isoleret fra (døde) grise og kalve udsættes for spraytåger af imprægneringsprodukt. Funktionen af lungesurfaktant følges mens eksponeringen står på, og det har vist sig at være et godt mål for sprayproduktets giftvirkning i levende dyr (mus). Metoden ser særdeles lovende</p>	<p>4,4</p>

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
<p>ud og har potentiale til på længere sigt at kunne reducere brugen af forsøgsdyr ifm. undersøgelse for akut lungetoksicitet af bl.a. sprayprodukter. Samtidig forventes det at metoden, når den er færdigudviklet, kan bruges til simple, hurtige og billige toks-screeninger i udviklingsfasen af nye produkter.</p> <p>Hovedresultater: Der er undersøgt en række forskellige produkter for deres kemiske sammensætning og deres toksikologiske effekt i mus. På baggrund af undersøgelserne er der opnået ny viden, som giver en øget videnskabelig forståelse samt nye værktøjer til studier af akut lungetoksicitet. Der kan fremhæves følgende tre milepæle: 1) Mekanismen bag sprayprodukternes toksicitet er blevet kortlagt. Det har tilvejebragt generaliserbar viden, som kan anvendes i fremtidige undersøgelser af andre sprayprodukter og når industrien skal udvikle nye produkter. 2) Undersøgelserne viser, at den samlede kemiske sammensætning af et produkt er afgørende for toksiciteten. Derfor er undersøgelser af enkeltstoffers toksicitet utilstrækkeligt til at vurdere toksiciteten af det samlede produkt. F.eks. kan udskiftning af et opløsningsmiddel med et andet ændre produkttoksiciteten afgørende. 3) I projektets sidste fase påbegyndtes udvikling af en dyrefri (in vitro) metode til at screene for akut lungetoksicitet. Metoden er under fortsat udvikling, men på baggrund af de foreløbige testkørsler (med 10 produkter) har den vist sig i stand til at udpege samtlige af de produkter, som er giftige i mus. Vi forventer at metoden, når vi får mulighed for at færdigudvikle den, vil kunne reducere antallet af dyreforsøg ifm. udvikling af nye industrikemikalier på sprayform.</p>	
I alt for 'stoffer og materialer'	4,4
<i>Tema: Arbejdsmedicinske udredninger</i>	
Titel: Review of occupational exposure to quartz dust/sand and to coal dust and the potential health effects of such exposures Ansøger: AMK Aarhus	0,6
Titel: Review of exposure to knee loading in the working environment and diseases of the knee Ansøger: Finnish Institute of Occupational Health	0,3

Projekttitle, Ansøger	Mio. kr.
I alt for arbejdsmedicinske udredninger	0,9
Samlet for afsluttede	45,9